

V TEM TEDNU BOMO IZVOLILI NAŠE DELEGATE

Več mesecev smo se pripravljali na volitve naših delegatov in ta teden so pred nami. V četrtek, 28. marca, bomo odšli na volišče v vseh tistih temeljnih in drugih organizacijah združenega dela, kjer nas je več kot 30 zaposlenih in kjer bomo imeli svojo posebno delegacijo. V nedeljo, 31. marca pa bomo odšli ponovno na volišče, tokrat v naši krajevni skupnosti. Obakrat bomo volili svoje delegate, ki bodo prenašali našo voljo in naše odločitve v občinske skupščine in se tam dogovarjali o tem, kar je pomembnega za naše življenje in delo. Te volitve so nekaj drugega, kot so bile volitve doslej. Z njimi ne volimo predstavnikov, ki bi odločali namesto nas, temveč delegate, po katerih bomo odločali mi sami, mi, delavci v združenem delu in drugi delovni ljudje. S temi volitvami začnemo uresničevati zgodovinsko pomembne odločitve, ki smo jih pravkar zapisali v našo zvezno in republiško ustavo. Z izvolitvijo delegatov si omogočamo, da bomo na vseh mestih v naši družbi sami odločali o naših razmerah, sredstvih in sadovih našega dela pa tudi o vseh drugih pomembnejših družbenih zadevah.

Delegati, ki jih bomo izvolili v zbere združenega dela 28.

marca in delegati, ki jih bomo izvolili v zbere krajevnih skupnosti in v družbenopolitične zbere 31. marca, bodo živeli z nami in mi z njimi. Skupaj bomo reševali probleme in se odločali o naših interesih, skupaj bomo uresničevali naše samoupravljanje na temelju programa in pod vodstvom zveze komunistov.

V volilnih pripravah je sodelovala večina delavcev. Aktivno in enotno smo nastopali združeni v sindikatih in v okviru socialistične zveze. Za kandidate smo izbrali naše najboljše tovarišice in tovariše. Tudi pri volitvah bomo izbirali najboljše in bomo pozorni na to, da bo med delegati tudi tolikšen odstotek žensk, mladih delavcev in neposrednih proizvajalcev, kolikor jih je med nami v združenem delu. In nihče ne bo manjkal na teh volitvah, ker bo z udeležbo potrdil svojo pripadnost naši socialistični družbi in njenim velikim ter uspešnim naporom za njen nadaljnji razvoj, za boljši današnji in za boljši jutrišnji dan. Tako pa bomo tudi našim delegatom že kar na začetku njihove poti nazorno povedali, da smo z njimi.

SLAVKO GRČAR

Poziv italijanskemu delavskemu razredu

LJUBLJANA, 22. marca. Danes zjutraj se je sestalo na izredno razširjeno sejo predsedstvo republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije in obravnavalo najnovejši razvoj odnosov med Italijo in Jugoslavijo.

Slovenski delavci in njihovi sindikati na številnih zborovanih izražajo polno podporo stališčem zveznega izvršnega sveta in SZDL Slovenije, izrečenim v izjavah ob uradno izraženih pretenzijah Italije na del naše domovine. Vodstvo slovenskih sindikatov je zato pozvalo delavski razred v Italiji, naj se upre iridentističnim težnjam,

ker pretijo ogroziti vse tiste vrednote in dosežke, ki so jih narodi in delavstvo Italije in Jugoslavije dosegli v dolgoletnem medsebojnem sodelovanju, ker ogrožajo miroljubno sožitje ne le naših narodov, temveč tudi vseh narodov Evrope.

Izjavo s to vsebino bo republiški svet Zveze sindikatov Slovenije posredoval vsem trem sindikalnim federacijam Furlanije in Julijske Krajine. Ob tej priložnosti sindikati Slovenije tudi vnovič izražajo solidarnost in podporo naprednemu italijanskemu delavskemu gibanju v njegovem boju proti ostankom fašizma in mračnjaštva.

DELAVSKA ENOTNOST

23. MARCA 1974 - ŠT. 11 - L. XXXI

Pred obračunom dosedanjega dela

Ljubljanski sindikati v pripravah na novo organiziranost

Na seji predsedstva mestnega sveta ZSS Ljubljane minuli ponedeljek so v najvažnejši točki dnevnega reda - vsebinskih in organizacijskih pripravah na skupno sejo ljubljanskih sindikatov - sklenili, da bodo sejo dosedanjega mestnega sveta in novoizvoljenih delegatov MS ZSS sklicali najpozneje do srede aprila. V razpravi so se najdlje zadržali pri predlogu nalog ob konstituiranju novega mestnega sveta ZSS. Odločili so se, da bo vsaka občinska konferenca sindikata izvolila v MS ZSS po enega delegata, predvidoma pa naj bi bilo poslej v njem 68 članov. V novi sestavi bodo imeli ljubljanski sindikati še 15-člansko predsedstvo, in sicer 10 članov iz vrst delegatov občinskih konferenc sindikatov po dejavnostih ter pet predsednikov občinskih svetov ZSS po svojem položaju.

Predsedstvo se je strinjalo s predlogom, naj bi bila skupna seja dosedanjega MS ZSS Ljubljane in novoizvoljenih delegatov MS obračun opravljenega štiriletnega dela ljubljanskih sindikatov, hkrati pa usmeritev za njegovo bodoče delovanje. V poročilu za skupno sejo bodo med drugim dali celovit pregled osnovne dejavnosti mestnih sindikatov, opravljenih akcij ter poteka akcije za novo organiziranost ljubljanskih sindikatov po lanski konferenci slovenskih sindikatov.

Na seji so podprli stališča komiteja mestne konference ZKS Ljubljane o organiziranju samoupravnih interesnih skupnosti na ravni mesta. Pri tem je predsedstvo menilo, da bo treba v javnih razpravah, kot je to že storil komitej MK ZKS, predvsem poudariti izredno družbenopolitično pomembnost organiziranja samoupravnih interesnih skupnosti na območju občin in mesta Ljubljane.

Ljubljanski sindikati ob tem sprejemajo tudi temeljna izhodišča za organiziranje interesnih skupnosti, ki jih je sredi decembra opredelil družbenopolitični aktiv mesta. Posebnega pomena je zlasti izhodišče, da se za vsa ustrežna področja združenega dela organizirajo temeljne interesne skupnosti ali njihove enote v vseh ljubljanskih občinah kot podlaga za na-

daljnje organiziranje interesnih skupnosti bodisi na ravni mesta, regije ali republike.

Predsedstvo je podprlo tudi tisti del stališč mestnega komiteja ZKS, kjer je posebej poudarjena zahteva, da občinske in mestna skupščina v sodelovanju z zainteresiranimi družbenopolitičnimi organizacijami in delovnimi skupnostmi z ustreznih področij združenega dela čimprej ustanovijo iniciativne odbore za ustanovitev interesnih skupnosti za vsa tista področja, ki bi prišla v poštev za tovrstno samoupravno organiziranje. To bo treba opraviti povsod tam, kjer tega doslej niso storili, torej bi moralo to obveljati tudi za vse tiste interesne skupnosti, ki delujejo od prej, vendar pa se še niso prilagodile novim ustavnim in statutarnim zahtevam. Ne nazadnje bodo morali ljubljanski sindikati skupno z mestno konferenco SZDL pripraviti vse potrebno za usklajeno akcijo vseh tistih dejavnikov, ki bodo sodelovali pri pripravljanih predlogov samoupravnih sporazumov za ustanavljanje različnih interesnih skupnosti, tvorno pa naj bi sodelovali tudi v javni razpravi po temeljnih in drugih organizacijskih združenega dela na območju občin in mesta Ljubljane.

-iv Vsakdanji motiv iz tovarne ROG Ljubljana

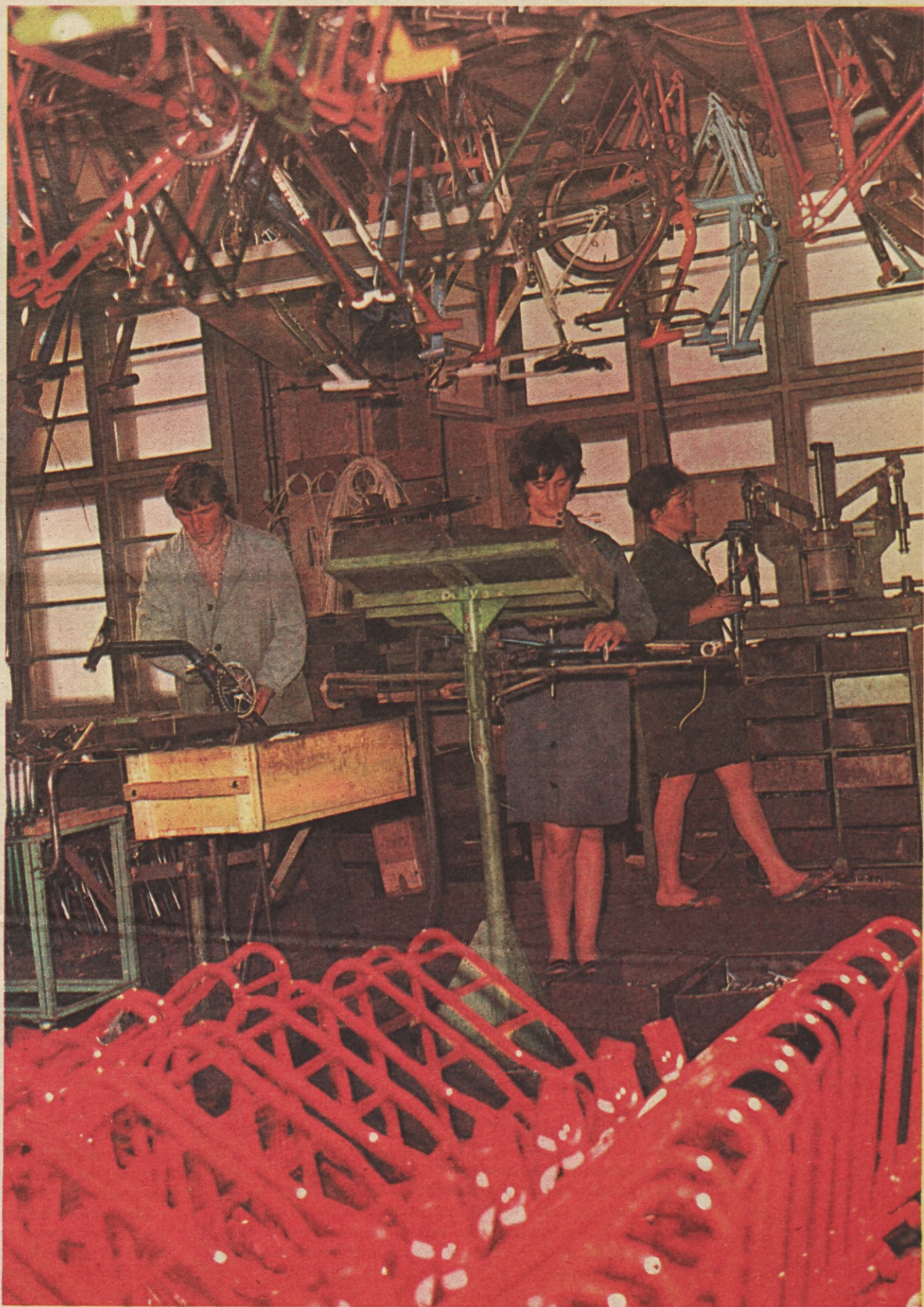
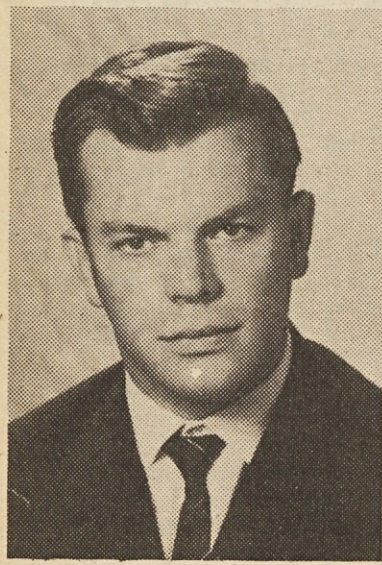

Foto: A. Agnič

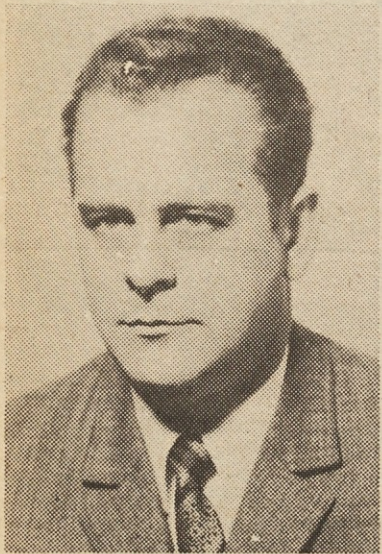
Minuli teden se je mudila v Sloveniji delegacija republiškega sveta Zveze sindikatov Srbije, ki jo je vodil predsednik Republiškega sindikalnega sveta Dušan Bogdanov-Senko. V delegaciji so bili še Ševčet Jašari, sekretar republiškega sveta in predsednik organizacijskopolitične komisije, Vladimir Kovačević, sekretar republiškega sveta in predsednik komisije za družbenoekonomske odnose ter Jovan Nešković, predsednik občinskega sindikalnega sveta v Kragujevcu. V pogovorih z inž. Janezom Barboričem ter nekaterimi njegovimi sodelavci v republiškem sindikalnem svetu so se gostje iz Srbije zanimali za vlogo sindikatov v družbenem dogovarjanju in samoupravnem sporazumevanju ter za prilagajanje delovanja sindikatov novim ustavnim razmeram. Za goste iz Srbije je bilo pri tem še posebej zanimivo povezovanje delegacij iz osnovnih organizacij sindikata v konference, delovanje sindikalnih skupin in aktivov mladih delavcev v osnovnih organizacijah, pa tudi vloga Zveze sindikatov na občinski in republiški ravni. Delegacija republiškega sveta Zveze sindikatov Srbije je obiskala tudi Center RS ZSS za raziskovanje samoupravljanja.

HUBERT HERČEK:

V sindikatih moramo delati med delavci, v osnovnih proizvodnih organizacijah, kajti tam se zdaj začne in konča vse prizadevanje za učinkovito samoupravno akcijo.

JANKO BRUNET:

Zakon o varstvu pri delu naj bi ne govoril samo o organiziranju varstva pri delu, temveč tudi o njegovem doslednem uresničevanju. Treba je izenačiti pravice iz varstva pri delu za vse delavce ne glede na to, kje so zaposleni.

SASU STEFAN.

Veseli in zadovoljni smo, ko v aktivih mladih zadržnikov vidimo, da hoče vaška mladina za vsako ceno izpopolniti svoje znanje o sodobnem usmerjenem kmetovanju. Še več, mnogi mladi kmetovalci se že odločajo za šolanje na kmetijski šoli na Grmu pri Novem mestu, nekateri pa za študij na kmetijskih srednjih šolah.

Kje se začnjenja naša akcija?

Pred dnevi sem se srečal s Hubertom Herčkom, predsednikom občinskega sindikalnega sveta v Mozirju.

Govorila sva o zdajšnji dejavnosti slovenskih sindikatov, pravicah o vsem tistem novem v sindikalnem gibanju, čemur po navadi rečemo reorganizacija. Morebiti bi bilo bolj prav, če bi tej zadevi rekli prilagoditev, kajti naš sindikat se je kot pobudnik novih samoupravnih rešitev, ki smo jih potlej skupno oblikovali v novi ustavi, zavestno zavzel tudi za takšno organizacijsko prilagoditev svojega dela, ki bi ustrezala bodočim zahtevam samoupravljanja.

Huberta Herčka, predsednika mozirskih sindikatov, nisem ničesar spraševal in že spočetka sem v najinem razgovoru povedal, da bi želel boljši pomenek kot intervju.

Najprej sem rekel:

Delavci smo se združili v sindikate samo zato, ker smo spoznali, da kot posamezniki ne moremo storiti ničesar. Pri tem spoznanju pa smo še kako potrebovali dobre komuniste. Vsak izmed nas, ki je v tistih časih doumel zakonitosti in vrednote razrednega boja, je bil učenc teh starih delavskih aktivistov. Je zdaj odnos partije do vsega, kar se dogaja med sindikalno organiziranimi delavci, tak, kot je bil nekoč?

„Je, če partijo vzamemo kot celoto. So pa komunisti, ki so Titovo pismo sicer posvojili in zdaj povsod, kjerkoli jih poslušaj, govore, da se mora delavski razred še bolje organizirati in da morajo delavci odločiti tudi o razširjeni reprodukciji, pri tem pa ničesar ne store, da bi bilo temu tako. Delavci smo takšni, kakršni smo. In od tega, kako bo partija delovala med nami, koliko komunistov bo kot aktivistov živelo med delavci, in na temelju naše socialistične poti pridobivalo ljudi za tako imenovano našo stvar, so odvisni učinki sleherne naše sindikalne akcije.“

Rekel sem, da je od tega, kako bo partija delovala med delavci, odvisna tudi učinkovitost delavskega samoupravljanja. Vprašal sem ga, če bi lahko o tej zadevi spregovoril nekoliko bolj konkretno.

„Samoupravljanje ni nič drugega, kot velika konkretna akcija. Tam, kjer naših samoupravljaljskih teženj ne pojmujejo tako, kjer jih jemljejo samo kot nujno zlo ali jih spreminjajo v nekaj, kar nima z delavskimi hotenji nič skupnega, so delavci slabi samoupravljalci. Zdaj, po sprejetju novih ustav in po številnih razpravah, v katerih je sleherni kolektiv povedal svoje mnenje o tem, kako se bo kar najboljšo samoupravno organiziral, bomo morali v sindikatih storiti, kar je v naši moči, da bi delavec v osnovni proizvodni organizaciji zaživel kot samoupravljavec. Tako vsaj sodimo v mozirski občini in v ta cilj smo usmerili celotno našo reorganizacijo. Kolikor vemo, so tudi druge prevladale podobne težnje. Zdaj moramo vsa ustavna določila, obljube in zagotovila, vse, kar smo dobrega napisali v samoupravne sporazume o združevanju temeljnih organizacij, uresničiti v samoupravni praksi. Naj opozorim samo na en aspekt tega problema: včasih je sindikat dobro deloval, če je vplival na odločitve tistih, ki so v podjetju krojili usodo vseh zaposlenih. Tudi zdaj mora sindikat izkoristiti vso svojo družbeno veljavo, da bi izoblikoval stališča, ki bodo najbolj ustrezala težnjam delavcev, toda delovati mora med delavci, kajti tam se zdaj začne in konča samoupravna akcija. Tega pa marsikje še ne razumejo, zanje je vse to, kar kar ponavadi imenujemo nova ustava, le ena izmed številnih organizacijskih sprememb, ki smo jih že mnogo doživeli. Pa ni res! In prav v spopadu s takšnimi mnenji in hotenji se bo v bodoče krepila naša dejavnost in vse tisto, čemur rečemo sindikalna akcija.“

„Osnutek zakona s področja varstva pri delu smo po temeljnih pripravah sredi januarja poslali tudi vsem republiškim odborom sindikatov s prošnjo, da o njem razpravljajo na sejah predsedstev ter nam pošljejo svoje pripombe in stališča vsaj do začetka februarja. Vendar pa smo ob koncu februarja dobili odgovore samo od republiškega odbora sindikata delavcev v prometu in zvezah, RO sindikata delavcev v kmetijstvu, živilski in tobačni industriji in od RO sindikata gradbenih delavcev. To dejstvo bržčas dovolj zgovorno pričča o tem, da so se poleg organizacij združenega dela tudi republiški odbori sindikatov premalo angažirali ne samo pri obravnavi zakonskega osnutka, temveč tudi v javni razpravi po delovnih organizacijah. Da ne bi dolgozvel: v sektorju za ekonomsko in socialno politiko RS ZSS sodimo, da smo dobili premalo sugestij za spremembe in dopolnitve osnutka tega zakona. Premalo predvsem zato, ker se zavedamo, da bomo morali po dolgih letih naposled le sprejeti takšno zakonodajo za področje varstva pri delu, ki bo delavcem v temeljnih in drugih organizacijah združenega dela in samostojnim obrtnikom dejansko zagotavljala varno delovno okolje. Tega pa bi se predvsem morali zavedati vsi tisti, ki smo jih prosili za pomoč...“, nam je dejal Janko Brunet.

„Kakšne pripombe in predlogi pa so bili kljub slabo odmevni javni razpravi in slabemu odzivu republiških odborov doslej že posredovani sestavljalcem tega zakona?“

„Med načelnimi pripombami naj omenim, da so nas nekatere delovne skupnosti opozorile zlasti na vprašanja, s katerimi bi v bodoče z urejenim varstvom res dosegli zmanjšanje števila nesreč pri delu. Predvsem poudarjajo potrebo po urejeni prehrani, odmorih med delovnim časom ter po dnevnem, tedenskem in letnem

Slabo izkoriščena priložnost

Republiška skupščina je že ob koncu minulega leta obravnavala osnutek zakona o varstvu pri delu, vendar se od takrat dalje stvari niso bistveno premaknile. Morda le toliko, da je v tem času v organizacijah združenega dela stekla javna razprava o vseh odprtih vprašanjih in dilemah, ki pa ni dala pričakovanih rezultatov. O tem, kako je potekala akcija od sprejetja zakonskega osnutka dalje, smo se pogovarjali z Jankom Brunetom, svetnikom v sektorju za ekonomsko in socialno politiko pri RS ZSS.

počitku zaposlenih, potrebo po sistematični rekreaciji, urejanju stanovanjskih problemov, prevoza na delo in z dela. Potrebo po ureditvi otroškega varstva itd. Smatramo, da morajo biti vsi ti elementi zajeti v splošnih določbah zakonskega osnutka, saj vemo, da se poškodbe pri delu najpogosteje pojavljajo kot posledica določenih razmer. Prav tako menimo, da bi morali v osnutku zakona opredeliti pravice in dolžnosti delavcev, ki se poklicno ukvarjajo z varstvom pri delu. S tem bi jim dali potrebna zakonska pooblastila za ukrepanje v primerih, ki jih vsak dan ugotavljajo pri svojem delu. Predlagamo, da bi ti delavci dobili podoben status, kot ga imajo občinski inšpektorji dela.“

Med obilico konkretnih pripomb na zakonski osnutek o varstvu pri delu kaže posebej opozoriti na tiste pripombe iz delovnih organizacij, ki zadevajo gospodarske oziroma ekonomske ukrepe, pripoveduje Janko Brunet.

„Najpogosteje je tako, da predstavljajo gospodarske odločitve ukrep, s katerim bistveno posegamo v varnost delovnega okolja in v varne delovne razmere. Odločanje za modernizacijo ali proti njej in odločitev za modernizacijo z nezadostnimi sredstvi pa pomeni, da bi odpadle nujno potrebne varstvene naprave, česar seveda ne smemo dopustiti.“

Opozoriti pa bi želel še na dve predlagani spremembi osnutku zakona. Najprej gre za spremembo, katere bistvo je v tem, da bodoča zakonodaja ne bi govorila samo o organiziranju varstva pri delu, temveč tudi o njegovem doslednem uresničevanju. Od sestavljalcev zakona bomo tudi zahtevali, da samostojni obrtniki in drugi zasebni delodajalci zagotovijo ustrezno varstvo pri delu vsem svojim delavcem. Zato sodimo, da bo treba izenačiti pravice iz varstva pri delu za vse delavce ne glede na to, kje so zaposleni,“ je dejal Janko Brunet.

Mladi zadržniki

Aktivni mladih zadržnikov, ki smo jih v Sloveniji začeli ustanavljati ob koncu minulega leta na pobudo zadržne zveze in republiške konference Zveze mladine, so uspešen način združevanja in organiziranja kmečke mladine. Dekleta in fantje, ki so se že ali se še bodo odločali za kmetijski poklic, združujejo v aktivih svoje interese, ob vsestranski pomoči kmetijskih organizacij združenega dela, predvsem zadrž in obratov za kooperacijo pa si pridobivajo potrebno strokovno znanje in med seboj izmenjujejo vsakodnevne delovne izkušnje. Vsak aktiv ima svojega mentorja, kmetijskega strokovnjaka, vendar pri tem ne kaže zanemariti precejšnje pomoči, ki jo nudijo aktivom zadržna zveza Slovenije s svojim odborom za kmečko mladino, republiška in občinske konference ZMS in druge družbenopolitične organizacije v občinah. O delu in življenju mladih kmetovalcev v krajih okrog Kranja smo se pogovarjali z veterinarskim tehnikom v kmetijski zadrugi Sloga Sašom Stepanom, ki je tudi mentor aktiva v tej kmetijski delovni organizaciji.

„Štiri mesece bo, odkar sem prevzel mentorstvo nad aktivom v naši zadrugi in priznam moram, da sem z njegovim dosedanjim delom več kot zadovoljen. Ko smo se v začetku decembra zbrali na ustanovnem sestanku, nas bilo 45, zdaj pa je v aktivu že 76 mladih kmetovalcev. Za večino bi lahko trdili, da so „čisti“ kmetijci, drugi so sicer tudi kmečki fantje in dekleta, toda za razliko od drugih zaposleni v industriji.“

„Se vam zdi, da se mladi dovolj zanimajo za delo v aktivih in sploh za delo v kmetijstvu?“

„Kaj naj rečem...? Morda to, da hkrati z izboljšanjem razmer v celotnem gospodarstvu predvsem pa s spremembo odnosov do kmetijske stva nasploh narašča tudi zanimanje za delovanje mladine na vasi. Je pač tako, da se bodo mladi odločali za delo v kmetijstvu šele tedaj, ko bodo v svojem okolju našli dovolj možnosti za družbenopolitično življenje. Bržkone pa naj bolj takrat, ko bodo spoznali, da se celotna družba dejansko zanima za razvoj kmetijstva in da bodo torej tudi kot kmetovalci lahko uveljavili svoje ambicije, ki jih zdaj še vedno poskušajo uveljavljati v mestih, bolje povedano industrijskih centrih.“

„Povejte nam nekaj več o delu vašega aktiva.“

„Kot mentor kluba skrbim v prvi vrsti za to, da poteka delo tako, kot smo se dogovorili na sestankih. Pri tem moram poudariti, da so mladi sicer sami dovolj samostojni in jih ne kaže posebej nadzorovati in skrbeti za izpolnitev njihovih nalog. Za kaj se najbolj zanimajo? Predvsem so zanje zanimiva strokovna predavanja in ekskurzije. Vendar pa program delovanja našega aktiva ni usmerjen samo v strokovno usposabljanje mladih kmetovalcev. Pogovarjamo se in izmenjujemo mnenja in stališča tudi o varnosti pri delu, ne pozabljamo na aktualno družbenopolitična gibanja doma in v svetu. Danes so taki časi, da ni dovolj, če so mladi kmetovalci „podkovani“ samo v svoji stroki, temveč jim moramo nuditi veliko več. Sodobne usmerjene kmetije zahtevajo namreč popolnega kmeta, splošno in strokovno široko razgledanega... Izkušnje nas učijo, da mora biti kmetovalec poleg dobrega gospodarja še botanik, kemik, matematik, biolog... Ne dobesedno, toda od vsega mora vedeti vsaj toliko, kolikor mu je potrebno za dobro gospodarjenje na kmetiji. Če mu bomo vse to res nudili, v aktivih mladih zadržnikov pa so za to vse možnosti, bomo v njem resnično vzbudili občutek, da enakovredno vključuje v družbene in gospodarske tokove. Za tem pa, razumljivo, težimo prizadevanjih za poživitev delovanja kmečke mladine.“

Na rob temu razgovoru o dejavnosti aktivov mladih zadržnikov pri KZ Sloga Kranj pa naj napišemo še ugotovitve, da že samo število mladih, ki so se udeležili področnih in republiškega tekmovanja „kaj veš o kmetijstvu“ kaže, da je dejavnost v aktivih dobro zaživela.

Kot kaže, bodo mladi zadržniki po letosnjem kongresu slovenske mladine postali tudi nosilci organiziranja mladine na vasi, torej tistega dela mladine, ki doslej še ni dobila svojega mesta v družbenopolitičnem življenju mladih.

Od leve proti desni: Štefan Ritonja, Lojze Lihtenvalner, Peter Vrlinič, Karl Kuzma, Biljana Bauman, Drago Klepač, Gvido Muženič

Pred dnevi se je končal prvi dvomesečni politični seminar, ki sta ga organizirala v Jasnici pri Kočevju Center za družbeno izobraževanje pri RS ZSS in republiška konferenca ZMS. Po skoraj dvajsetih letih je to prvi seminar, ki je zapolnil vrzel v političnem izobraževanju med nekajdnevnimi seminarji in dvoletno politično šolo.

Seminar so organizatorji namenili predvsem mladim družbenopolitičnim delavcem iz neposredne proizvodnje. Namen dati tem mladim samoupravljalcem, sindikalnim in mladinskim funkcionarjem temeljito osnovno znanje, ki jim bo dajalo možnost za učinkovito delovanje v delovnih organizacijah, so organizatorji prav gotovo dosegli.

Bilo jih je 51 iz vse Slovenije. Nihče ni izpadel. V teh dveh mesecih so imeli 400 pedagoških ur ali skoraj 9 ur predavanj dnevno. Pri tem individualno delo seveda ni upoštevano. O štirih osnovnih temah – o samoupravljanju, o gospodarjenju, o subjektivnih silah v ZK, sindikatih in ZM ter o problemih sodobnega človeka – jim je predavalo 40 predavateljev, priznanih strokovnjakov in uglednih družbenopolitičnih delavcev. Imeli so razgovore s predsednikom CK ZKS Francetom Popitom, predsednikom slovenskih sindikatov inž. Janezom Barboričem, s predsednikom republiške konference ZMS Ljubom Jasničem pa s članom sveta federacije Mihiom Marinkom in še številnimi drugimi.

To je samo nekaj najosnovnejših podatkov, ki pa že na prvi pogled povedo, da je bil seminar široko zastavljen in tudi fizično in psihično zahteven. Sicer pa naj o tem dvomesečnem delu najprej spregovori vodja seminarja Zdravko Troha.

„Da, res je, na začetku je bilo za vse slušatelje najtežje prav to, da so se privadili na predavanja in učenje. Vajeni le dela na strojih, morali vložiti veliko truda, da so sledili dokaj zahtevnim predavanjem,“ je razlagal tovariš Troha in poudaril, da so prav z osebno odgovornostjo, ki so jo slušatelji vseskozi čutili do svojih podjetij, premagali te težave. Sicer pa je bil program tako napet in delo tako kolektivno, da za malodušje ni bilo niti časa. Že to, da je vseh 51 slušateljev tudi vztrajalo do konca, pove, da je bil seminar dobro pripravljen in organiziran.

USPEH TUDI V METODI

Ko govorimo o uspehu pravkar končanega seminarja v Jasnici je prav gotovo treba poudariti, da je k temu pripomogla tudi metoda, ki so jo izbrali organizatorji. To je intenzivno programirana metoda izobraževanja za odrasle, ki so jo na tem seminarju uporabili prvič tudi vsaj med prvimi pri nas. Značilnost te metode je predvsem v tem, da slušatelja nenehno zaposluje in miselno aktivira.

Posamezne teme so obravnavali tako, da so najprej poslušali predavatelje, nakar so imeli razgovor s predavateljem. Na isto temo so kasneje dali predavatelju pismena vprašanja in seveda dobili odgovor. Skupaj s predavateljem so potem iz posamezne teme izločili najpomembnejše točke in iz teh izoblikovali vprašanja za zaključni test.

Večino tem so obravnavali na tak način, saj so skoraj vsi predavatelji pristali na ta način dela.

Pri tem načinu izobraževanja pa se je pokazalo še nekaj. „Večina slušateljev,“ je razložil vodja seminarja, „je prišla iz neposredne proizvodnje. Čeprav že večletni družbenopolitični delavci so bili sprva zelo plahi v razpravi. Zaradi pomanjkanja znanja se tudi pri političnem delu v podjetjih niso upali oglašati k besedi. Ker pa metoda, ki smo jo izbrali, zahteva aktivno sodelovanje, je bil tudi strah pred razpravo s predavatelji kaj kmalu premagan.“

Ko sem nekaj dni pred koncem seminarja poslušal razgovor slušateljev s predsednikom CK ZKS Francetom Popitom, sem se o tem lahko dobro prepričal. Več kot 30 pismenih vprašanj in več kot 20 ustnih vprašanj so mu zastavili in to iz vseh področij političnega in gospodarskega življenja. Vodstvo seminarja je moralo celo prekiniti štiriurni razgovor, saj bi slušatelji spraševali še in še.

Ce bodo v svojih podjetjih na sestankih delavskih svetov, kot delegati na konferencah interesnih skupnosti in na sploh pri svojem delu tako pogumno zastavljali vprašanja in povedali svoje mnenje, ki je sedaj podkrepljeno z znanjem, je seminar prav gotovo dosegel še več, kot so od njega pričakovali.

IZPIT ZA ORGANIZATORJE

Seminar v Jasnici je bil tudi nekaj preizkusni kamen za organizatorje. Brez večjih izkušenj in vzorov so se lotili zelo zahtevne naloge. Prestaviti neposrednega proizvajalca od stroja v šolsko klop in mu dva meseca posredovati v večini primerov zelo zahtevno snov, je prav gotovo težka naloga. Pri tem pa še brez potrebnega študijskega gradiva!

Izkušnje dvomesečnega dela so prav gotovo zelo dragocene, velikega pomembnejše pa je dejstvo, da so na tem seminarju predavatelji napisali izčrpne teze o temah, o katerih so predavali.

„Dosljej imamo zbranih že kakih 500 tipkanih strani tez,“ je razložil Zdravko Troha. „Še za kakih 150 tipkanih strani materialov imamo posnetih na magnetofonskem traku. Ko bo ta material zbran, bomo imeli osnovno študijsko gradivo za naslednje seminarje. Tokrat pa so bili fantje in dekleta nekoličan prikrajšani, ker so teze dobivali z zamudo. Poslej bo lažje!“

Prav s temi materiali oziroma tezami pa imajo še večje načrte: skupaj z Zvezo delavskih univerz Slovenije jih bodo razmnožili in jih bodo delavske univerze uporabljale kot gradivo za izobraževanje na različnih seminarjih s podobno tematiko. Tako je prav na tem prvem seminarju v Jasnici nastala osnova za mnogo širšo dejavnost družbenopolitičnega izobraževanja pri nas.

Za Kočevje oziroma Delavsko univerzo „Jože Šeško“ pa je pomenila Jasnica še več: predavatelji, ki so prihajali na seminar, so predavali hkrati tudi v Kočevju. Prav tako so tamkajšnji predavatelji prihajali poslušat zanimivejše teme v Jasnico in se tako izpopolnjevali. Imeli so tokrat dvojno korist. Več kot 160 tečajnikov,

Največkrat so storilci skupinovodje, obratovodje in vodje izmen. Prav zato bi bili podobni seminarji še kako potrebni tudi zanje.“

PETER VRLINIČ je skladiščnik v gradbenem podjetju Beograd v Črnomlju in član izvršnega odbora sindikata podjetja:

„Sedaj bom veliko lažje odgovarjal na vprašanja delavcev, saj sem si pridobil vsaj osnovno znanje. Sprva smo težko sledili predavateljem – vse preveč so uporabljali tujke. Ko pa smo razobesili v predavalnici velik plakat, ki jim je priporočal, naj uporabljajo slovenske izraze, so se temu skoraj vsi prilagodili.“

FRANJO GODINIČ je iz Kovinotehne Celje in je član izvršnega odbora sindikata.

„Najbolj mi je bilo všeč, da so predavatelji teoretične trditve razlagali s primeri iz proizvodnje. Tako smo si probleme lažje predstavljali in razumeli. Sam program seminarja je bil precej obsežen in je zato ostajalo premalo časa za individualno delo, ki pa je bilo skoraj za večino nujno potrebno.“

FRANC HUMAR, kovinostrugar iz Podjetja za popravilo voz in strojev iz Nove Gorice, je med drugim tudi podpredsednik občinskega sindikalnega sveta Nova Gorica:

REPORTER MED TEČAJNIKI V JASNICI

Pozno, vendar ne prepozno

ki so v letošnji sezoni obiskovali tečaje Delavske univerze „Jože Šeško“ o TOZD, reorganizaciji sindikatov in delavski kontroli, so tako imeli že neposredno korist od tega dvomesečnega seminarja v bližnji Jasnici. Na jesen, ko bodo s podobnimi tečaji nadaljevali, bodo lahko še v večji meri izkoristili učinkovito delo centra za družbeno izobraževanje pri RS ZSS.

ZADNJI ČAS, LAHKO BI ŽE PREJ!

O seminarju, o vseh njegovih koristih in izkušnjah pa bo veliko povedala in pokazala anketa, ki jo je med seminarjem napravila sodelavka centra, toda o tem takrat, ko bodo rezultati znani. Naj o Jasnici, seminarju in rezultatih povedo še nekaj slušatelji sami.

MIRO GAVEZ, strojni ključavničar GP Tehnika iz Ljubljane in predsednik konference mladih delavcev OZD:

„Že lani sem bil na podobnem mladinskem seminarju. Za Jasnico sem mislil, da bomo teme obravnavali bolj površno, toda bilo je bistveno drugače. Tako sedaj popolnoma drugače mislimo o samoupravljanju in o gospodarskih problemih kot pred dvema mesecema.“

MIRO GAVEZ je v Jasnici opravljal dolžnost glavnega urednika glasila, ki so ga izdajali in pisali tečajniki v Jasnici. Kljub naporu študiju so izdali, seveda s pomočjo organizatorja, tri obsežne številke glasila.

DRAGO KLEPAČ je grafik iz izolskega Delamarisa in član centralnega delavskega sveta.

„Zdi se mi, da celotne snovi nisem sprejel. Prepričan pa sem, da sem vsaj štirideset odstotkov tistega, kar sem slišal, tudi osvojil. Nekatera poglavja so bila težka, posebno tisto o sodobnih socioloških problemih samoupravljanja v podjetju. Imam pa gradivo, ki ga bom lahko ponovno predelal.“

ŠTEFAN RITONJA je zaposlen v Muri v Murski Soboti kot krojač in je sekretar osnovne organizacije ZK v podjetju:

„Prepričan sem, da sem dobil oporo za nadaljnje delo. Na seminarju mi je bilo še posebej všeč, ker so predavatelji svojo razlago dosledno utemeljevali s praktičnimi primeri. Tudi razgovori s predavatelji, so bili sproščeni.“

DARKO GLAVIČ, ključavničar, zaposlen pri Komunalni energetiki Ljubljana, sicer pa sindikalni delavec:

„Mislim, da bi moral biti tak seminar osnova izobrazbe vsakega delavca-proizvajalca in še posebej samoupravljalca. To zlasti zaradi pravic in dolžnosti, ki jih je dobil z novo ustavo. V veliko pomoč pri delu v podjetju mi bo tudi obsežno gradivo iz predavanj.“

LOJZE LIHTENVALNER je organizator prodaje v Ljubljanskih mleknah, med drugim pa tudi predsednik konference mladih delavcev. V Jasnici so ga izvolili za predsednika sveta slušateljev seminarja:

„Večina slušateljev je bila zelo zadovoljna z načinom izobraževanja oziroma z metodo dela. Svet slušateljev je skrbel za družabno življenje in športno udejstvovanje slušateljev. Posredovali smo tudi v nekaterih primerih, ko so posamezna podjetja zavlačevala s plačevanjem stroškov seminarja. Poudariti pa moram, da so bila taka podjetja zelo redka. Organizirali smo tudi izdajo svojega glasila.“

GVIDO MUŽENIČ je lanser na tekočem traku v Tomosu Koper in predsednik osnovne organizacije sindikata TOZD Montaža:

„V podjetjih je še vedno premalo razumevanja za izobraževanje in prav zaradi tega pride do kršitev samoupravnih pravic. Največkrat iz nevednosti.

„Obiskoval sem že več seminarjev, vendar se mi zdi ta na zelo visoki ravni in najkonkretniji v svojem podajanju. Koristno se mi je zdelo predvsem to, kar smo slišali o pozitivnih in negativnih težnjah, ki se pojavljajo v našem samoupravljanju in metode, s katerimi odpravljamo predvsem pojave birokracije in tehnokracije. Še posebej pa sem zadovoljen, ker sem ravno v tem obdobju podrobno spoznal novo ustavo, ki smo jo pravkar sprejeli.“

FRANC MAJETIČ je mesar v TOZD Mesnina Celje – OZD Kombinat Hmezad in član delavske kontrole:

„Na seminarju smo obravnavali tudi probleme delavske kontrole in sedaj kot član odbora delavske kontrole v podjetju vsaj vem, kakšna je moja naloga in kakšne pravice imam. Mislim pa, da bi bilo za člane delavske kontrole potrebno še temeljitejše izobraževanje.“

FRANC KAJTNA, nekdanji rudar, sedaj vratar pri TIM Laško in predsednik osnovne organizacije sindikata:

„Po novi ustavi je naša organizacija dobila veliko odgovornost pri samoupravljanju in samoupravnem sporazumevanju. Če ne bi že dolga leta delal kot funkcionar, bi predavanjem na seminarju zelo težko sledil. Priznati moram, da mi je prav tovariš Troha s svojimi spodbudami pomagal, da sem vzdržal in premostil tista mesta, ki mi niso bila jasna.“

BOŽO TRIBUSON, kontrolor v proizvodnji Avtoelektrika – Iskra Tolmin je član izvršnega odbora sindikata:

„Najtežje je bilo zame zamenjati stroje v tovarni s šolsko klopjo. Prepričan sem, da se brez pomoči vodstva seminarja ne bi mogel prilagoditi in se skoncentrirati na različne teme predavanj. To pa je bilo le prve dni.“

BILJANA BAUMAN je iz GP Tehnika Ljubljana. Kot gradbeni tehnik – pripravnik je zaposlena šest mesecev, je pa tudi predsednica aktiva mladih delavcev v TOZD Industrija betonskih izdelkov, članica občinske konference ZM in članica delavskega sveta TOZD:

„Kar precej za začetek, saj sem ravnokar prišla iz šole. Ta seminar mi bo dal osnovo, ki je v šoli nisem dobila. Mislim, da bi vsaj na tehniških šolah upravljanju in samoupravljanju lahko posvetili več časa. Saj ne bi bilo potrebno uvajati posebnih ur, le predavatelji bi lahko ob praktičnih primerih povedali kaj več o samoupravljanju.“

KARL KUZMA je traktorist DE Stogovci Kmetijskega kombinata Radgona:

„Moram reči, da sem se na seminarju dobro seznanil z delegatskim sistemom in še posebej s problematiko kmetijstva. Kot sem z nezaupanjem gledal na razmere v našem kmetijstvu, sem po tem, ko so nam predavatelji razložili „zeleni plan“, postal optimist in začel verjeti, da bo tudi naše kmetijstvo naredilo korak naprej.“

RAJKO ZUPANČIČ, vlakovni odpravnik železniške postaje Maribor in tajnik osnovne organizacije sindikata:

„Zelo sem zadovoljen z uspehom seminarja, mislim pa, da je velika škoda, ker predvsem zaradi pomanjkanja sredstev podjetja ne morejo na podobne seminarje poslati še več samoupravljalcev.“

Prvi seminar v Jasnici je bil torej pred dnevi zaključen in tečajniki prav gotovo že preizkušajo svoje na novo pridobljeno znanje v matičnih podjetjih. V ponedeljek, 25. marca bo že novih 50 slušateljev iz vse Slovenije sedlo za šolske klopi v Jasnici.

A. AGNIČ

Od leve proti desni: Darko Glavič, Franc Humar, Franc Majetič, Božo Tribuson, Franjo Godinič, Rajko Zupančič, Franc Kajtna

Ovrednotenje delovnih izkušenj in stalnosti

Odkar je Delavska enotnost objavila sindikalno listo, organizacije združenega dela in posamezniki sprašujejo center RS ZSS za samoupravno sporazumevanje o delitvi dohodka in osebnih dohodkov za različna pojasnila. Veliko vprašanj in različnih mnenj zadeva zlasti ovrednotenje delovnih izkušenj in stalnosti. To določilo se v sindikalni listi glasi:

„Če samoupravni sporazum vrednoti delovne izkušnje, znaša najvišji možni odstotek tako upoštevanih delovnih izkušenj:

Delovne izkušnje	Najvišji odstotek neto mesečnega osebnega dohodka delavca
nad 1 do 5 let	1
nad 5 do 10 let	2
nad 10 do 15 let	4
nad 15 do 20 let	6
nad 20 do 25 let	8
nad 25 do 30 let	10
nad 30 let	12

Delovne organizacije, ki zaradi prekomerne fluktuacije delavcev uvajajo posebno stimulacijo stalnosti v svojih temeljnih in drugih organizacijah, lahko to določijo v samoupravnem sporazumu in svojem internem aktu, vendar naj ta dodatek ne presega 5 odstotkov osebnega dohodka delavca.

V nastajanju sindikalne liste je bilo „ovrednotenje delovnih izkušenj in stalnosti“ predmet dolgih razprav, v katerih so prišla do veljave tudi zelo različna stališča; zato sodim, da je potrebno obrazložiti, zakaj je republiški svet Zveze sindikatov Slovenije sprejel prav tako določilo, kaj to določilo je in kaj ni.

Predvsem velja poudariti, da sindikati ovrednotenja delovnih izkušenj in stalnosti ne pojmujejo kot neko obliko nagrajevanja minulega dela, temveč kot usklajevanje že vpeljanega vrednotenja delovnih izkušenj in stalnosti v delovnih kolektivih. Ugotavljamo namreč, da delovne organizacije zelo različno – tako po načinu kot višini – vrednotijo delovno dobo, delovne izkušnje, stalnost in morda še kaj drugega. V strukturi osebnih dohodkov znašajo ti dodatki tudi do več kot 30 %. Razen tega ugotavljamo, da so ti dodatki relativno visoki predvsem tam, kjer nimajo razvitih stimulativnih oblik nagrajevanja po delu. S samoupravnimi sporazumi o delitvi dohodka in osebnih dohodkov pa hočemo zlasti vplivati na to, da bi delavci v združenem delu posvetili več skrbi razvijanju stimulativnih sistemov notranje delitve osebnih dohodkov, kot pa da bi bil osebni dohodek posameznika bolj ali manj statičen seštevke neke „osnovne postavke“ in na to pribitih različnih dodatkov; zato s sindikalno listo o ovrednotenju delovnih izkušenj in stalnosti omejujemo zgornjo mejo teh dodatkov.

Čeprav je določilo „ovrednotenje delovnih izkušenj in stalnosti“ v sindikalni listi dokaj podrobno, je torej njegov osnovni namen omejiti delež teh dodatkov v sredstvih za osebne dohodke. To praktično pomeni, da delovna organizacija, ki že izplačuje te dodatke na drugačen način, vendar skupna sredstva v te namene ne presega po sindikalni listi izračunanega obsega sredstev, vsebinsko ne krši sindikalne liste. Pretehta pa naj, ali ne bi tudi svojega načina izračuna (denimo drugačna lestvica ali zneski v dinarjih in ne v odstotkih, itd.) prilagodila sindikalni listi.

V popolnoma drugačnem položaju pa so tiste delovne organizacije, ki v skupnih sredstvih za te dodatke presega obseg sredstev, izračunan po načinu, kot ga določa sindikalna lista. Res ni materialne sankcije za tiste, ki bi prekoračili ta izplačila, ker sindikalna lista, dokler je ne sprejmejo delavci v združenem delu v svojih samoupravnih sporazumih o delitvi dohodka in osebnih dohodkov, ni obvezna, oziroma je obvezna za sindikate, to je organizacije sindikata na vseh ravneh; toda če delovne organizacije vrednotijo delovne izkušnje in stalnost, se bodo o tem sporazumele v samoupravnem sporazumu. V tem primeru bo moral imeti samoupravni sporazum, ki naj bi uveljavil višje vrednotenje teh dodatkov, dokaj tehtno razlago, da bo dobil pozitivno mnenje sindikatov in komisije za presojo skladnosti samoupravnih sporazumov.

Na koncu še o vprašanju, ali sodijo ti dodatki v dogovorjena sredstva za osebne dohodke po merilih samoupravnega sporazuma ali pa gre za zneske, ki bi jih dodajali dogovorjenim sredstvom. Verjetno bo najbolj razumljiv odgovor, če rečem, da ovrednotenje delovnih izkušenj in stalnosti po sindikalni listi ni tako kot ovrednotenje vpliva težjih delovnih razmer del dogovorjenih sredstev za osebne dohodke po merilih samoupravnega sporazuma. Dogovorjena sredstva za osebne dohodke, izračunana po merilih samoupravnega sporazuma, delijo delovne organizacije po svojih internih aktih (sistem interne delitve osebnih dohodkov), pri čemer lahko v svoji interni delitvi ovrednotijo tudi delovne izkušnje in stalnost; zaradi dodatkov za delovne izkušnje in stalnost se dogovorjena sredstva za osebne dohodke iz samoupravnih sporazumov torej ne povečujejo.

Ta odgovor pa ni najbolj točen za podpisnike samoupravnih sporazumov družbenih dejavnosti, ki so lani dobili soglasje in verifikacijo za povečanje kalkulativnih osebnih dohodkov največ za 20 %, upoštevajoč delovne izkušnje. Dokler ne bodo podpisniki samoupravnih sporazumov družbenih dejavnosti prilagodili sedanjega samoupravnega sporazuma novim načelom sporazumevanja, sedanjega ovrednotenja delovnih izkušenj verjetno ni možno prilagoditi sindikalni listi, ker bi to pomenilo zmanjšanje dogovorjenih sredstev za osebne dohodke.

MAJDA KOGOJ-BUDA

„Okrogla miza“, ki jo je pripravilo republiško vodstvo sindikata delavcev v prometu in zvezah sredi minulega tedna pod streho kluba poslancev v Ljubljani, je imela na prvi pogled tako skopo in suhoparno odmerjen dnevni red, da mu ne bi kazalo dajati kaj prida pozornosti. Za nepoznavalce gradiva je morda zvenel podobno šifri (Samoupravne interesne skupnosti v prometu in zvezah), vendar – samo zanje. Povabljeni (kakih 40 je dobilo vabila) za „okrogel pogovor“ se kajpada niso pustili „zmesti“ in so se skoraj v polnem številu udeležili izmenjave mnenj – ali bolje – prečiščevanja stališč in dopolnjevanja osnovnih informacij z najnovejšimi spremembami.

Že na osnovi tega lahko sklepamo, da so se udeleženci kljub „suhoparnemu dnevnemu redu“ imeli o čem pogovarjati in so imeli pripravljen dovolj vprašanj in informacij, ki so jih lahko kot kroglice postavili na biljardno mizo pred igralce s pripravljenimi palicami. Skratka, okrogla miza ni bila v nevarnosti, da bi od dolgočasnja zakinkala nad skodelico turške kave. Ob zaključku je njen „dirigent“ Janko Kušar brez slabe vesti, da morda pretirava, lahko ugotovil, da je „miza“ uspela, ker vprašanja (lepo število jih je bilo že v

resnih skupnosti v prometu in zvezah na republiški ravni, tokrat pa je razprava ostala „bliže“ organizacijam združenega dela. „Čeprav o zvezi interesne skupnosti“ (republiški, namreč), je dejal Gosli „sploh nismo razpravljali in je vprašanje, kdaj kasneje bomo začeli ubadati z njo, sem prepričan, da bom prej ali slej v prometu in zvezah morali priti do take povezave. Zveza interesnih skupnosti, ki bi združevala organizacije v prometu in zvezah vse Slovenije, lahko bila udarni odred pri formiranju enotne politike v Sloveniji.“

VSAK ZASE

Pravzaprav smo „preskočili“ tok dogajanja, ker bilo govora predvsem o oblikovanju interesnih skupnosti notraj posameznih prometnih panog in med njimi ter uporabniki. V zvezi s tem moramo vsekakor opozoriti na sicer znano, vendar tokrat še posebej pomembno dejstvo, da se oblike in vsebine delo-Obnjski posamezniki vejam prometa in zvez med sabo različujejo, da „prepisovanje“ samoupravnih sporazumov skorajda ne pride v poštev, temveč se morajo vsak zase priklopiti do ustreznih rešitev. Prav zato

● ZANIMIVI DVOGOVORI ZA OKROGLO MIZO

Samoupravno »vrenje« v prometu in zvezah

● Vodstvo sindikata delavcev v prometu in zvezah Slovenije je pripravilo že drugo okroglo mizo na temo samoupravne interesne skupnosti ● Pogovor je navrgel ugotovitve o ačitem napredku v razmišljanjih in snovanjih ter o spoštovanju vredni količini opravljenega dela

uvodnem gradivu) niso ostala brez zadovoljivih odgovorov, poleg tega pa se je dokaj plastično pokazalo, da so v delovnih organizacijah prometa in zvez opravili izredno veliko dela pri oblikovanju samoupravnih sporazumov o formiranju samoupravnih interesnih skupnosti.

DIKTAT PRAKSE

Trditev o opravljenem delu ni bila iz trte zvita, ker se je lepo videlo, da brez poprejšnjega dela ne bi bilo moč zastavljati tako „studioznih“ in kaj malo v frazerstvo zaviti vprašanj, ki so „dišala“ po trdem garanju v praksi. Navsezadnje tudi ne kaže prezreti, da je velika večina udeležencev pogovora za okroglo mizo prišla iz delovnih organizacij. Osebnost pozornosti pa so bili v razpravi deležni tudi prispevki predsednika republiškega zbora slovenske skupščine Mirana Goslarja in podsekretarja republiškega sekretariata za gospodarstvo (sektor za promet) Andreja Grahorja. Predsednik komisije za samoupravljanje pri CK ZKS Peter Toš pa je bil, žal, zadržan.

POVEZOVANJA

Omenili smo „veliko storjenega dela“. Ta trditev se je namreč navezala tudi na primerjavo med rezultati okrogle mize s podobno tematiko, ki jo je republiški odbor pripravil lani, in sedanjo. Sodeč po vsebini razprave takrat in zdaj, se je tudi pokazalo, da se je – poleg dela – veliko spremenilo tudi v glavah ljudi, ki so zdaj v svojih razmišljanjih že trdnje na nogah in so že zdavnaj uspešno opravili „učno uro“.

Če smo že omenili lansko okroglo mizo „našega“ sindikata, bi omenili Goslarjevo pripombo, da je bilo lani sorazmerno največ govora o povezovanju inte-

tudi razumljivo in sprejemljivo, da v iskanju teh rešitev niso vsi uspeli priti približno enako daleč, temveč različne v „hitrosti kopanja rova“ kaj opazne.

Zdi se, da so spoštovanja vredno delo opravili predvsem na železnici. Slišati je bilo celo mnenje, da je sporazum o sodelovanju med železnico in koprarsko luko „prav vzoren“ in lahko služi kot „vzorec“ „tisto pravo“ v oblikovanju smiselno in življenjsko utemeljenih interesnih skupnosti.

„STRAHOVI“?

Zanimivo je bilo prisluhniti tistim delom razprav, ki so zadevali dejavnosti posameznih OZD ali celo panog, ki se „prekrivajo“. Ne samo dejavnosti, temveč logično tudi interesi, tako da se kar same od sebe vsiljujejo interesne skupnosti. Za primer lahko vzamemo cestna transportna podjetja in cestno gospodarstvo.

Lepo število let smo bili pripravljene prisegati na „uspešnost“ do onemoglosti prignane razparceliranosti slovenskega cestnega in še posebej cestno transportnega gospodarstva. V občini kar niso zdravi, če nimajo nekaj „svojege prevoznika“. Razloge za tako razdrobljenost lahko sicer razumemo in jih sprejememo vso dobrohotnostjo, saj razmere za povezovanja niso bile ravno ugodne, vendar so se zdaj, s sprejetjem nove ustave, stvari spremenile prav pri koreninah. Razmišljanja in odmevi teh razmišljanj, ki prihajajo iz te „one „regije“, sicer še kažejo, da se še niso povsod zumsko iztrgali iz stare prakse, vendar bo čas tudi to navrgel. Gre namreč za to – kot primer – da se smajo jejo interesne skupnosti cestno transportnih podjetij vendar zaenkrat predvsem „v okviru regij“, čeprav trezne glave že opozarjajo, da ni nikakršnih trdnih gospodarskih razlogov, ki bi govorili proti ustanovitvi sestavljene organizacije združenega dela slovenskega cestnega transporta ali kakor se bo ta organizacija imenovala. Združevanje „po regijah“ kot „preprečitev“ „nje ljubljanskega centralizma“ kaže prej na nerazumevanje novih samoupravnih odnosov, ki jih je ustvarila meljila nova ustava, kot na „logičen izraz“ „povratni“ centričnega razvoja Slovenije. Do „centralizma“ novih samoupravnih odnosih sploh ne more priti, ne na pošti ali železnici, kaj šele na cestnem transportnem gospodarstvu ali kje drugje.

FINANCIRANJE

Videti je, da je pri oblikovanju interesnih skupnosti in samoupravnih sporazumov trd oreh vse, kar zadeva financiranje. Težava te vrste je bila vsekakor pričakovana in je – roko na srce – tudi najbolj logična, saj morajo biti čisti računi prej pri denarju kot pri besedah. V zvezi s to problematiko smo slišali nekaj zanimivih rešitev, ki so samo na videz „obrobne“ pomena“. V pošti so se na primer jasno dogovorili, da je prioriteten program investicij ne bo „zakon“ že takrat, ko ga bodo sprejeli „v Ljubljani“, temveč bo ta program samo predlog, za katerega bodo morale posamezne TOZD povedati, ali dajo za njegovo izvedbo denar ali ne.

Nekaj dilem sproža tudi „dejavnost splošnega družbenega pomena“. Ali to promet je ali ni? Ali ima to pomen morda vsaj nekatere njegove dejavnosti? Okrogla miza je na to temo prinesla jasne odgovore. Nova ustava nikjer ne govori o dejavnostih splošnega družbenega pomena in take dejavnosti tudi ne pozna. Ne zato, ker bi kreatorji ustave na to pozabili... Ustava je to „tematiko“ zavestno prepustila zakonodajni in družbenemu sporazumevanju. Če bo to sporazumevanje navrglo sklep, da nekaj je „splošnega družbenega pomena“, potem to tudi bo „avtomatično“ pa kajpada nihče ne more upati na ta „bleščeči“ naziv. In zakonodaja? Ta bo samo sledila dogovarjanju, saj se ne bo več mogla vesti kot oblak nad pokrajino.

IGO TRATNIK

vezana okna klasična okna
vezana okna klasična okna
vezana okna klasična okna

inles

sobna vrata garažna vrata vhodna vrata
sobna vrata garažna vrata vhodna vrata
sobna vrata garažna vrata vhodna vrata

Vsem občanom
občine Ribnica
čestitamo
za njihov praznik
in jim želimo
še veliko
delovnih uspehov!

VELENJE

MARIBOR

Gradbinci o svojem delu

Pred dnevi je bil 3. občni zbor sindikata gradbenih delavcev Maribora. Udeležilo se ga je 66 delegatov iz 30 osnovnih organizacij, ki so zastopali kakih 8000 članov tega sindikata v mariborski občini. Poročilo o dosedanjem delu je zboru posredoval predsednik Alojz Zver. Iz poročila o dosedanjem delu je razvidno, da je sindikat gradbenih delavcev v Mariboru zelo aktivno deloval, da je obravnaval vsa vprašanja, ki so pomembna za delo, življenje in standard gradbenih delavcev. Zasluga sindikata je, da so mnoga vprašanja reševali hitro in tudi učinkovito za dobrobit gradbenih delavcev, ki še vedno delajo v dokaj težkih delovnih razmerah.

Občni zbor je še posebej osvetlil prizadevanje sindikata gradbenih delavcev pri urejanju delovnih in življenjskih razmer gradbenih delavcev. Delegati so pri tem opozorili na kritične razmere pri gradnji samskih domov, saj pristojni dejavniki že več let načrtno preprečujejo gradnjo teh domov. Kar pa zadeva stanovanjsko gradnjo, je občni zbor poudaril, da je gradbeništvo v Mariboru sposobno zagotoviti potrebno število stanovanj ter da je na tem področju že dosežen primeren uspeh.

O organiziranosti sindikata pa je občni zbor sodil, da bo potrebno v bodoče zamisliti o ustanovitvi medobčinskega odbora, ki bi združeval gradbene delavce s področja Maribora, Pomurja in vzhodne Štajerske; s tem bi zagotovili večjo enotnost in hitrejši razvoj organizacij v manj razvitih področjih.

ANDRIJA VLAHOVIČ

S SEJE SVETA ZA ČEVLJARSKO, USNJARSKO-PREDELOVALNO IN TEKSTILNO INDUSTRIJO

Pospešiti združevanje

Na zadnji seji sveta za tekstilno, usnjarsko in obutveno industrijo pri republiškem odboru sindikata delavcev industrije in rudarstva Slovenije so obravnavali tri pomembna vprašanja: pobudo tovarne usnjarske industrije za združevanje podjetij, obravnavali so integracijska gibanja v tekstilni industriji ter poročilo komisije za prolektivne organizacije strokovnega izobraževanja v usnjarsko predelovalni industriji.

Po obsežni razpravi je svet sprejel pobudo Tovarne usnja Kamnik. Sklenil pa je tudi, da je takoj treba ustanoviti iniciativni odbor za združevanje usnjarske industrije Slovenije ne bo imelo pravega učinka, če ne bo obenem povezovanja tudi s tujino in z drugimi dejavnostmi te panoge, se pravi z galanterijsko in čevljarstvo.

Gledé integracijskih gibanj v tekstilni industriji so člani odbora v razpravi in sklepih poudarili, da bi bilo dobro najprej nekatera neresena vprašanja, zlasti tista v zvezi s polovnimi združenji, čimprej rešiti. To naj bi storili na eni pri-

hodnjih razširjenih sej sveta. Gospodarski zbornici Slovenije pa je odbor predlagal, naj bi preložila za bližnjo prihodnost napovedani plenum tekstilne industrije, na katerem naj bi bilo govora tudi o združevanju. Vendar pa so člani odbora tudi poudarili, da bo treba vse zadeve hitro reševati, saj se naglo slabšajo pogoji gospodarjenja v tekstilni industriji.

V razpravi so člani sveta poudarili, da so razmere pri strokovnem izobraževanju v usnjarsko predelovalni industriji slabe, da ni niti dovolj velikega zanimanja mladih za te poklice niti tisti, ki se odločijo za šolanje, nimajo ustreznih možnosti izobraževanja, zlasti pa ne

za pridobivanje praktičnega znanja. Zato so člani sveta podprli stališča komisije, ki je proučevala ta vprašanja in predlagala med drugim bolj organizirano in racionalno finansiranje tovrstnega strokovnega šolstva, večji vpliv industrije na učne programe in druge predloge. Svet je ustrezni službi pri republiški gospodarski zbornici tudi predlagal, naj imenuje iniciativni odbor za ustanovitev interesne skupnosti za izobraževanje v usnjarsko predelovalni industriji.

R. B.

VPRAŠANJE:

V časopisu sem prebral objavo prostega delovnega mesta, za katero se zahteva kvalifikacija oziroma polkvalifikacija. V objavi je navedeno, da za takšno delovno mesto traja poskusna doba šest mesecev. Ker očitno ne gre za posebno zahtevno delovno mesto, me zanima, ali je tako dolga poskusna doba v skladu z zakonom in ali je umestna.

B. R. — CELJE

ODGOVOR:

Zakon o medsebojnih razmerjih v združenem delu izrecno ne predpisuje poskusne dobe, še manj jo kakorkoli časovno omejuje. Seveda s tem ni rečeno, da samoupravni sporazumi o medsebojnih razmerjih v združenem delu poskusnega dela ne bi mogli ustanoviti in določiti za vsa ali posamezna delovna mesta. Samoupravni sporazumi bodo v tem primeru gotovo tudi časovno omejili trajanje takšnega dela.

Menimo pa, da bi moralo poskusno delo trajati le toliko časa, da se preizkusijo delavčeve delovne in strokovne sposobnosti, tako

Opravljena reorganizacija sindikatov v občini

Na občinski ravni so v Velenju že zaključili reorganizacijo zveze sindikatov. Na novo so ustanovili občinska odbora sindikata gradbenih delavcev ter delavcev prometa in zvez.

Pri občinskem odboru sindikata delavcev industrije in rudarstva so ustanovili občinski konferenci kovinarskih delavcev ter delavcev v tekstilni in usnjarski industriji. Pri občinskem odboru sindikata delavcev storitvenih dejavnosti delujejo zdaj 4 občinske konference, in sicer občinska sindikalna konferenca delavcev trgovine, delavcev gostinstva in turizma, konference sindikata delavcev stanovanjske in komunalne dejavnosti ter konference delavcev obrti. Pri občinskem odboru sindikata delavcev družbenih dejavnosti pa sta bili ustanovljeni občinska

konferenca delavcev vzgoje in izobraževanja ter konferenca sindikata delavcev v zdravstvu in v socialnem varstvu.

V Šaleški dolini delujejo zdaj v vseh temeljnih organizacijah združenega dela osnovne organizacije sindikata. Pred reorganizacijo je bilo 47 osnovnih organizacij sindikata, zdaj pa jih je kar 77. V organizacijah združenega dela, kjer so ustanovili več temeljnih organizacij združenega dela, kot denimo v Rudarsko elektroenergetskem kombinatu Velenje, Tovarni gospodinjske opreme Gorenje, Rudarskem šolskem centru Velenje, Komunalnem obrtnem centru Velenje in na Rudarskem šolskem centru Velenje, so ustanovili konference osnovnih organizacij sindikata. (vš)

S SEJE PREDSEDSTVA REPUBLIŠKEGA SVETA ZSS

Kako bomo proslavili dan samoupravljalcev

Stališča o osnutku dogovora o ustanovitvi sklada solidarnosti narodov in narodnosti Jugoslavije za odpravljanje posledic elementarnih nesreč

Na II. kongresu samoupravljalcev Jugoslavije 1970 leta v Sarajevu so 27. junij proglasili za praznik samoupravljalcev. Že naslednje leto je bilo v Sloveniji na ta dan nekaj proslav v delovnih organizacijah in v občinah, v naslednjih dveh letih pa so na pobudo republiškega sveta slovenskih sindikatov organizirali tudi osrednjo republiško proslavo. Take proslave bodo, kot je sklenil plenum RS ZSS, postale v prihodnje tradicionalne.

Letošnja osrednja prireditev bo za razliko od dozdajšnjih imela vsejugoslovanski značaj. V Zvezi sindikatov Jugoslavije so namreč sklenili, da zveznih proslav ne bodo organizirali in da bo vsako leto ena izmed republik ali pokrajin gostiteljica delegatov iz vse države. Tako se bo 27. junija zbralo v Ljubljani 150 delegatov iz Slovenije in kakih 50 gostov še 200 delegatov klubov samoupravljalcev in njihovih združenj iz drugih republik in pokrajin.

Na tej proslavi bodo letos prvič podeljena priznanja in nagrade temeljnim in drugim organizacijam združenega dela, samoupravnim skupnostim in posameznikom za izjemne dosež-

ke pri razvijanju in utrjevanju samoupravnih družbenih odnosov.

Uvodni referat na srečanju, ki bo delovnega značaja, bo imel predsednik CK ZK Slovenije France Popit. Na proslavi pa bodo prebrali še osem koreferatov z različnih področij samoupravnega udeleženstva delovnih ljudi.

Delegati bodo obiskali tudi nekaj organizacij združenega dela in krajevnih skupnosti, kjer se jim bodo pridružili delavci in občani ter skupno razpravljali o eni izmed vnaprej določenih tem iz referata ali koreferatov.

Izbor delegatov bodo v Sloveniji pripravile občinske sindi-

kalne organizacije oziroma pri njih ustanovljeni iniciativni odbori, ki pa morajo zagotoviti, da bodo pri volitvah sodelovali vsi samoupravljalci v občini.

Predsedstvo RS ZSS je v nadaljevanju razpravljalo o stališčih republiškega sveta glede oblikovanja sklada solidarnosti narodov in narodnosti Jugoslavije za odpravljanje posledic elementarnih nesreč. Podprli so pobudo za ustanovitev tega sklada, ki pa naj bi ga organizirali v republikah. Določiti bi bilo treba tudi višino sredstev sklada. O virih sredstev in o načinu zbiranja denarja naj bi odločala republika. Zbrana sredstva naj bi hranili v kraju, kjer so bila zbrana, se pravi v delovnih organizacijah, za manjše organizacije, zasebnike, negospodarske organizacije in druge pa naj bi denar hranili v občini. Določiti bi bilo treba elemente za oceno škode in kriterije za koriščenje sredstev solidarnosti. Le-ti naj bi upoštevali tudi tiste škode, ki so manjše, vendar usodne za nadaljnjo rast gospodarstva in življenje prebivalcev prizadetega kraja.

S samoupravnim dogovorom med republikami in pokrajinami naj bi določili, kakšno vsoto oziroma odstotek zbranih sredstev bi lahko uporabili za pomoč prizadetim, ob elementarnih nesrečah v posameznih republikah in pokrajinah. Tudi ta sredstva bi hranili tam, kjer so bila zbrana, dokler jih ne bi izplačali neposrednim oškodovancem.

Predsedstvo je med drugim podprlo predlog Raziskovalnega centra za samoupravljanje pri RS ZSS, da izdela študijo o samoupravnih sporazumih sestavljenih organizacij združenega dela.

JANEZ VOLJČ

Pravna posvetovalnica DE

Večinoma brez sodišča

Med občinskimi sindikalnimi sveti na Slovenskem, ki so se že pred leti odločili, da bodo zagotovili brezplačno pravno pomoč članom Zveze sindikatov, je tudi Ravne na Koroškem. Tako že od leta 1966 naprej pomagajo članom osnovnih organizacij sindikata pri uveljavljanju njihovih pravic iz delovnega razmerja, zdravstvenega varstva, socialnega zavarovanja in stanovanjskih zadev. Ob tem z zadovoljstvom ugotavljajo, da dobršen del sporov rešijo že predstavniki občinskega sindikalnega sveta med obiski v temeljnih organizacijah združenega dela, saj je

le malo takih primerov, ko mora po obiskih sindikalnih predstavnikov posredovati še sodišče.

Od januarja 1970 do konca minulega leta je 56 članov zveze sindikatov iz Mežiške doline prosilo za pravno pomoč. Vodja službe pravne pomoči je v večini primerov posredoval zahteve oziroma pritožbe delavcev temeljnim organizacijam združenega dela. V 12 primerih pa so sporna vprašanja reševali na sodišču; 10-krat je sodišče odločilo v korist delavca, v 2 primerih pa je prišlo na sodišču do poravnave. (Ma)

(Ma)

Na podlagi odloka 4. konference Zveze sindikatov Slovenije z dne 18. junija 1973. leta in v skladu s pravilnikom o podeljevanju priznanj in nagrad samoupravljalcem, ki je bil sprejet na plenarni seji republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije 4. februarja 1974. leta

OBJAVLJA

Odbor za priznanja samoupravljalcem pri republiškem svetu ZSS pogoje in rok za vlaganje predlogov za podelitev nagrad in priznanj samoupravljalcem.

Priznanja in nagrade samoupravljalcem bodo prvič podeljene 27. junija 1974. leta, in to:

A) do pet priznanj temeljnimi in drugim organizacijam združenega dela in

B) do deset priznanj in nagrad posameznim delavcem.

A)

Priznanje samoupravljalcem se podeli temeljni ali drugi organizaciji združenega dela ter drugi organizaciji za izjemne dosežke pri razvijanju in utrjevanju samoupravnih družbenih odnosov.

Predlog za podelitev tega priznanja obsega zlasti:

- naslov organizacije združenega dela ali druge organizacije, ki je predlagana za podelitev priznanja,
- število zaposlenih delavcev,
- elemente, ki dokazujejo družbeno in ekonomsko učinkovitost delovanja,
- opis notranje samoupravne organiziranosti, zlasti glede dosežene neposrednosti v odločanju,
- delovanje samoupravnih in družbenopolitičnih organizacij,
- utemeljitev razlogov za podelitev priznanja,
- naslov organa, ki predlaga podelitev, ter datum, ko je o tem sprejel svoj sklep.

B)

Priznanje se podeli posameznemu članu samoupravne organa oziroma družbenopolitičnemu ali drugemu delavcu za uspešno organiziranje in uresničevanje samoupravljanja v temeljni ali drugi organizaciji združenega dela. Obenem s tem se podeli tudi denarna nagrada v znesku 5.000 dinarjev. Denarna nagrada je nedeljiva.

Predlog za podelitev priznanja in nagrade posameznim delavcem obsega zlasti:

- osebne podatke kandidata (ime in priimek, rojstni datum, naslov stanovanja, poklic, delovno mesto in delovno organizacijo, članstvo v ZK in drugih družbenopolitičnih organizacijah, dosedanja odlikovanja in druga priznanja),
- dosedanje funkcije v organih samoupravljanja ter kdaj in kako jih je opravljal,
- dosedanje funkcije v družbenopolitičnih in drugih organizacijah ter kdaj in kako jih je opravljal,
- utemeljitev razlogov za podelitev priznanja in nagrade.

Predlog za podelitev priznanja in nagrade samoupravljalcem lahko vloži organ samoupravljanja temeljne in druge organizacije združenega dela, osnovna organizacija sindikata in vodstvo sindikata ali zveze sindikatov.

Predlog pošlje predlagatelj pisмено, upošteva je to objavo najkasneje do 10. maja 1974 leta na naslov: Republiški svet Zveze sindikatov Slovenije — Odbor za priznanja samoupravljalcem, Ljubljana, Dalmačinova 4.

O podelitvi priznanj in nagrad samoupravljalcem bo odločal odbor na podlagi pravilnika, ki ga je sprejel republiški svet ZSS na svoji seji 4. februarja 1974 leta ter skladno s svojimi posebnimi sklepi.

Odbor bo o podelitvi priznanj in nagrad poročal republiškem svetu Zveze sindikatov Slovenije na njegovi seji. Članstvo in organizacije sindikatov ter zveze sindikatov pa bo s tem seznanil v posebnem obvestilu, ki ga bo objavil v časopisu Delavska enotnost.

KUPON DE — Pravna posvetovalnica

VSAKEMU KOLEKTIVU POČITNIŠKI DOM, VSAKEMU DELAVCU POCENI DOPUST! To ni parila, to je današnja stvarnost. Vprašajte vaše predstavnike sindikata.

INDUSTRIJA MOTORNIH VOZIL NOVO MESTO

● ZVEZNA REPUBLIKA NEMČIJA

Konec neomejenega zaposlovanja

V začetku recesije v letih 1966/67 je bilo v ZR Nemčiji na delu 1,3 milijona tujih delavcev, ob koncu te „vožnje navzdol“ jih je bilo le še 800.000. In nobenega tujega delavca zahodnonemške oblasti tedaj niso prisilile, da bi zapustil državo samo zato, ker je bil brezposeln. Kako je bilo to mogoče in zakaj je ZR Nemčija ob začetku sedanje recesije tujim delavcem pokazala drugačen obraz?

Ni sicer mogoče predvideti, kakšen bo razvoj konjunktura v naslednjih letošnjih mesecih ali še celo v letu 1975, zlasti še, ker aktualni stabilizacijsko-politični ukrepi zahodnonemške vlade očitno še niso upoštevali posledic energetske krize in aktualnih mezdnih gibanj. Jasno pa je že zdaj, da stopnja zaposlenosti letos ne bo tolikšna kot lani ter da se bo najmanjše novih delavcev iz inozemstva, ki je bilo v preteklosti skoraj brez omejitev, letos skoraj povsem ustavilo.

Ce pa se bo dotok inozemskih delavcev zaprl, se bo njihovo število avtomatično zmanjšalo, saj izkušnje pričajo, da letno skoraj četrta milijona tujih delavcev zapusti ZR Nemčijo zato, ker so po večletni zaposlitvi v tej državi dosegli svoj cilj in se tako zaradi osebnih razlogov vračajo v domovino. Zanimivo je, da 90 % teh delavcev zapuša ZR Nemčijo po lastnem preudarku in ne morebiti zato, ker bi bili brez zaposlitve. Odvisno od konjunktura je to odseljevanje tujih delavcev večje ali manjše. Ker bo letos vrhu tega iz aktivnega dela predčasno izločenih kakih 100.000 nemških delavcev, bo zahodnonemškemu trgu v letu 1973 po oceni odtegnjenih 250.000 do 350.000 delavcev.

Velika politična odgovornost nedvomno tiči v vprašanju, ali so inozemci, ki živijo v ZR Nemčiji večidel s svojimi družinami, dolžni skrbeti za lastno preživljanje, če ne bodo imeli več dela in zaslužka? Pri vsem tem je jasno vsaj to, da inozemski delavci niso niti industrijska rezervna armada niti množica, s katero bi bilo možno poljubno manevrirati, čeprav ni dvoma, da takšne težnje obstajajo in imajo tudi zagovornike v tistih, ki menijo, da ZR Nemčija v sedanjem gospodarskem položaju s tujo delovno silo potencialno uvaža tudi brezposelnost.

ZR Nemčija je začela uveljavljati politiko omejenega zaposlovanja tujih delavcev že v začetku minulega leta, ko je za delavce, ki so prihajali iz tujine, predpisala obvezno sklepanje enoletnih pogodb z delodajalci. Do nadaljnega teh pogodb, ki jih je podpisalo kakih 10 % tujih delavcev, ni možno odpovedati. Drugi tuji delavci, ki so v zvezni republiki zaposleni že več let, nimajo nobenih letnih pogodb več, kar pomeni, da so v pravicah in dolžnostih izenačeni z nemškimi delavci v delovnem razmerju. Zanje veljajo tudi neomejeno vsi varstveni ukrepi v zvezi z morebitno enostransko odpovedjo delovnega razmerja.

Vsak tuji delavec, ki ima dovoljenje za bivanje in delo, ima v primeru brezposelnosti pravico do podpore. Te pravice so deležni tudi tisti delavci, ki so v ZR Nemčiji na delu šele eno leto. Po enoletni zaposlitvi pridobi namreč vsakdo pravico do denarne podpore za nezaposlene za dobo šestih mesecev, po dvoletni zaposlitvi pa do enoletne podpore. Tako vsaj določa zakon o delovnem varstvu.

Veljavni zakonski predpisi tudi dopuščajo, da je dovoljenje za bivanje in delo možno dobiti za čas, ko ima tuji brezposeln delavec pravico do podpore in se potemtakem še lahko sam vzdržuje; ko pa preteče ta čas, delavec avtomatično izgubi pravico do bivanja v ZR Nemčiji.

Zahodnonemška zakonodaja je v tem primeru po eni strani sicer dokaj širokogrudna, po drugi pa skrajno nepopustljiva, saj se je v skladu z aktualno politiko omejevanja pri najemanju tuje delovne sile zavarovala pred nevarnostjo „uvoza brezposelnosti“. Enoletne delovne pogodbe z neodrejenim odpovednim rokom za nove tuje delavce, ki jim delodajalci letos še ne smejo odpovedovati, bodo že prihodnje leto lahko dvorezen nož za te delavce. So pa vsekakor varstveni ukrep, ki zvezni republiki omogoča, da bo inozemskim delavcem, ki v nemškem gospodarstvu odigravajo bolj ali manj sezonsko, dopolnilno vlogo, poslej dajala kruh le toliko časa, dokler bo to zanje pač koristno. Nadaljnje poslabšanje gospodarske konjunktura, ki ga v ZR Nemčiji napovedujejo, bo to domnevo brez dvoma potrdilo.

N. Ž.

Inflacija na pohodu

Podatki OECD o inflaciji v svetu

Po podatkih organizacije za ekonomsko sodelovanje in razvoj — OECD — se je v trinajstih od 23 vodilnih industrijsko razvitih držav inflacija kar poldvojila, niti eni med njimi pa ni uspelo zmanjšati stopnje inflacije. Pri zadrževanju rasti cen so doslej najbolj uspešne Avstrija, Francija, Nizozemska in Norveška.

Največji porast inflacije so zabeležili v Grčiji — 30,6 %, najnižji pa v Luxemburgu — 6,1 %. Med državami, ki imajo enkrat večjo stopnjo inflacije kot leto poprej, so tudi Avstrija, Danska, Italija, Švica in Velika Britanija.

Po ocenah OECD pa v teh gibanjih še ni občutiti vpliva zvišanja cen nafte, saj bo zvišanje cene tega goriva vplivalo na stroške šele letos. Za ponazoritev nekaj podatkov o tem, koliko več bodo potrošile letos nekatere države za nabavo nafte: ZDA — 25 milijard dolarjev (lani 9,3), Francija 10,7 milijarde dolarjev (lani 3,9), Velika Britanija — 9,5 milijarde (lani 3,8), Italija — 9,1 milijarde (lani 3,4), Japonska 18 milijard dolarjev (lani 6,6) in Kanada 4 milijarde (lani 1,3).

Predvideva se tudi nekoliko zmanjšana gospodarska aktivnost in poslabšanje zunanjetrgo-

vinskih bilanc. Tako v ZDA predvidevajo porast nacionalnega bruto dohodka za 5,9 % in računajo z zunanjetrgovinskim deficitom v višini 4 milijarde dolarjev (lani suficit 1,25 milijarde dolarjev).

V ZR Nemčiji predvidevajo porast nacionalnega bruto produkta za 0,75 % (lani 5,5 %) in zunanjetrgovinski deficit 1 milijardo dolarjev, medtem ko je imela ZRN v minulem letu za 4 milijarde dolarjev suficita v zunanjetrgovinski menjavi.

Inflacija je močno vplivala tudi na cene zlata, saj je vrednost te zlahtne kovine samo v minulem letu poskočila kar za 100 %.

Dražje gorivo omejuje letalski promet

Kot je znano, so se v začetku leta potovanja z letali na mednarodnih linijah podražila za 6 %, v začetku marca pa še dodatno za 1 %. Letalske družbe so se za ta korak odločile, ker so se jim zaradi podražitev nafte občutno zvišali poslovni stroški.

Po podatkih letalske družbe TWA so se poprečne cene goriva v mednarodnem pro-

metu zvišale za 200 %, kar precej presega podražitev v nacionalnem prometu.

Generalni direktor Air France je pred nedavnim izjavil, da se utegnejo letalske tarife letos zvišati za 20 do 25 %, odvisno pač od porasta stroškov za gorivo. Predsednik družbe British Airways meni, da bodo izdatki te družbe za gorivo letos višji za najmanj 100 milijono-

nov funtov šterlingov, medtem ko bo njen promet narastel le za 4 % v primerjavi z 12 %, za kolikor se je letno povečal v zadnjih letih.

Da bi se izognile izgubam, ki jim pretijo zavoljo visokega porasta cen goriva, se nekatere letalske družbe, kot denimo Pan American in tudi TWA, potegujejo za vladno pomoč. nž

Tujega nočemo, svojega ne damo!

Vsem je bržčas še dobrem spominu to geslo, ki smo ga vzklikali kot mladinci na množičnih demonstracijah v času, ko se je krojila usoda meja naše domovine. Toda kljub velikemu napredku v popušcanju napetosti, graditvi miru v svetu, danes Italija odkrito, javno in uradno izraža pretenzije celo na jugoslovansko ozemlje, ki je bilo po mirovni pogodbi priključeno Jugoslaviji. Torej ne gre samo za apetite po nekdanji coni B, ki je del SFRJ, temveč gre Italija celo dlje. Tako stališče uradne italijanske politike ima zelo daljnosežne posledice, saj je v ostrem nasprotju z veljavnimi mednarodnimi sporazumi in dejanskim stanjem. Ob splošnih prizadevanjih za razvoj miroljubnega sodelovanja v Evropi in upoštevanje vse tisto pozitivno, kar je bilo doseženo v jugoslovansko-italijanskih odnosih v zadnjih letih, pa predstavlja zadnja nota italijanske vlade toliko bolj škodljivo dejanje tako za sosedske odnose kot za prizadevanja za popušcanje napetosti v Evropi.

Ni težko uganiti, kje in v kakšnih krogih so se porajale teze o nekakšni italijanski suverenosti nad cono B. Te teze se ne pojavljajo prvič, slišali smo jih nemalokrat iz ust neofašističnih in iredentističnih vrst. Toda dejstvo, da je te teze sprejela italijanska levosredinska vlada, je brez dvoma zaskrbljujoče, saj predstavlja grobo vmešavanje v notranje zadeve SFRJ in napad na njeno suverenost in teritorialno integriteto.

Tako stališče italijanske vlade predstavlja tudi napad na vse tiste napredne in demokratične sile v Italiji, ki si prizadevajo odpraviti ostanke krvave fašistične zgodovine in vzpostaviti s konstruktivnim sodelovanjem ob meji vzdušje razumevanja in zaupanja.

Zato je tembolj upravičena ogorčena reakcija narodov, naših delovnih ljudi in naše vlade.

A. S.

ZDRUŽENE DRŽAVE AMERIKE

Sindikati zahteva omejitev uvoza

Sindikati delavcev, zaposlenih v ameriški avtomobilski industriji, namerava od kongresa zahtevati, da bi omejili uvoz tujih avtomobilov na trg ZDA. Tržni delež avtomobilov iz uvoza naj bi po tem predlogu ne bil višji od poprečnega tržnega deleža v zadnjih treh letih.

Delež uvoženih avtomobilov v skupni prodaji je na trgu ZDA znašal predlani 15,1 % in lani 16,8 %. To pobudo sindikat delavcev ameriške avtomobilске industrije utemeljuje z dejstvom, da sta energetska kriza in z njo povzročeno preusmerjanje kupcev od velikih na majhne avtomobile, povzročila izgubo naj-

manj 100.000 delovnih mest v nacionalni avtomobilski industriji.

Ker pa bi uresničitev predloga sindikata delavcev ameriške avtomobilске industrije utegnila povzročiti mednarodne politične zaplete in hkrati v povračilo morebitno protekcionistično zapiranje evropskega ter japonskega trga pred uvozom ameriških proizvodov in kapitala, je dvomljivo, če se bodo ameriška zakonodajna telesa, ki naj bi šele proti koncu tega leta sprejela zakon o trgovanju, odločila za tako izrazit protekcionistični ukrep.

nž.

beogradska banka

podružnica Ljubljana, Titova 40
delovni čas od 7. do 18. ure

inles

ribnica

PRODAJA
POLKNA
VRATA
OKNA
NA KREDIT

»Program 80« izziv za združitev sil

Čeprav sodi stanovanjska gradnja že lep čas med „vroče teme“ našega vsakdana in je imel poprečen državljan občutek, da je do stanovanja vse teže priti – in to kljub relativno razviti, vsaj na pogled, gradnji novih stolpnic – bi lahko zdaj že ugotovili, da se stvari že obračajo na bolje. Revolucionarnih učinkov seveda še ni, vendar vpliva na rast optimizma že dejstvo, da se vedno bolj krepe prizadevanja, ki imajo v bistvu samo en cilj: zgrabiti pobesnelega stanovanjskega bika za roge, ga obrzdati, mu vsiliti svojo voljo, da se bo obnašal dostojno in primerno družbenim potrebam...

Intenzivnost teh prizadevanj je sicer dokaj različna znotraj posameznih občinskih meja. Tokrat bi si za primerjavo ogledali, kaj se na stanovanjskem področju zanimivega dogaja v občini Ljubljana-Šiška. Spregovorili bi o tako imenovanem „Programu 80“ sklada za komunalno urejanje zemljišč.

Kaj je „Program 80“?

Če bi hoteli biti predvsem kratki in obenem slikoviti v izražanju, bi si morda izbrali odgovor: „Program 80“ je javljiva zastava, okoli katere naj bi se zbralo vse „kar leze in gre“ v šiški občini za frontalen napad na (stanovanjskega) sovražnika.

OBSEŽNO DELO

Predvsem je treba poudariti, da je „Program 80“ tako po zasnovi kot tudi po izvedbi izredno obsežno delo in je plod večletnih izkušenj, delovnih prizadevanj in realnih ocen vseh perečih vprašanj na področju urbanizma, stanovanjske gradnje in komunale, vprašanj, s katerimi se je nenehno srečevala občinska skupščina, njeni organi, občinske družbenopolitične organizacije, strokovne službe, gradbeništvo... In naposled, vprašanja, ki jih je „odprl“ program, so zlasti pekli tiste kategorije delovnih ljudi, ki zaradi preniknih osebnih dohodkov niso mogli „utemeljeno“ razmišljati o stanovanju zase.

Omenjena vprašanja so bila torej močno odmevna, vendar največkrat kot posamični, ne

povezani primeri, ki niso dajali pravega pregleda nad celoto. Z vsobilo odprtih nalog, načrtov, sklepov in predlogov se je daleč najbolj pogosto srečeval upravni odbor sklada za komunalno urejanje zemljišč skupščine občine Ljubljana-Šiška, zato ni čudno, da se je ravno tu porodila misel, povezati vse, kar je bilo storjenega v občini na področju urbanizma, urejanja zemljišč, komunale in stanovanjske ter poslovne gradnje v enoten program.

Omeniti velja, da je pri izvedbi naloge nosil največjo težo bremena Standard Invest, podjetje za organizacijo in graditev investicijskih objektov. Načela, ki jih je lansiral „Program 80“, so bila objavljena v „Javni tribuni“ v začetku lanskega leta, tako da so našla pot do slehernega šiškega občana, kar je sprožilo široko javno razpravo v SZDL, klubu odbornikov, na zborih volivcev...

TRASIRANJE IZHODIŠČ

„Program 80“ seveda ni nekakšen „zazidalni načrt“ za vse področje občine. Daje pa nekaj drugega, dragocenejšega: s prikazom možnih stanovanjskih enot v posameznih soseskah, komunalnih presežkov, energetskih virov in prometnega režima je „Program 80“ nakazal kompleksna in kvalitetna izhodišča za kasnejše ekonomske presoje o posameznih sosesah in presoje o postopnosti gradnje na področju občine. „Program 80“ je po svoji zasnovi področno in časovno širši od srednjeročnega programa stanovanjske gradnje. Kompleksnost obravnave in „širša osvetlitev“ je seveda še posebej dragocena pri oceni potrebnih investicij, ki morajo spremljati usmerjeno stanovanjsko gradnjo.

„Program 80“ je tako „nabit“ s serijo zanimivih podatkov, da jih seveda v kratkem sestavku ne moremo niti registrirati. Navsezadnje to niti ni bil naš namen. Opozoriti smo hoteli na nekatere najpomembnejše probleme, ki se zde še posebej zanimivi in imajo poleg vsega še izredno družbenopolitično in gospodarsko težo in pomen.

Predvsem je zanimivo, da se je ustanovila družbeno interesna skupnost „Programa 80“

(DIS), v katerem so združile svoja sredstva naslednje organizacije: Sklad za komunalno urejanje zemljišč, poslovno združenje GIPOSS, Standard Invest, GIP Ingrad (Celje), GP Megrad, GP Obnova, SGP Pionir (Novo mesto), GP Tehnika in SGP Zidar (Kočevje). Gradbena operativna se je torej dogovorila za najbolj smotno izvajanje programa usmerjene gradnje. Učinki take organiziranosti morajo prinesiti pozitivne rezultate.

DELAVCI V OSPREDJU

Kazalo bi opozoriti na to, da je „Program 80“ pri svojih demografskih raziskavah znova opozoril na „bolečo šišensko rano“, na dejstvo, da je v severozahodnem delu Ljubljane relativno največ delavcev, tako da je stanovanjska gradnja za delavce še posebej imperativ časa, saj delovne organizacije vedno bolj opozarjajo na težave z zasedbo delovnih mest, ker pač ni stanovanj! Kako priti iz tega začaranega kroga? Vsekakor tako, da delovne organizacije ne bi bile samo kupec stanovanj, temveč bi se z združevanjem stanovanjskih naporov spremeni v močan dejavnik, ki bo kot investitor sposoben odločilno vplivati na tempo usmerjene gradnje po „Programu 80“.

In za konec morda še najpomembnejše: očitno je, da „Program 80“ ponuja tako kompleksne rešitve, da morajo le-te temeljiti na širših družbenih dogovorih. Če pri „Programu 80“ govorimo o „delovni nalogi“, potem bi vodilno vlogo pri realizaciji te naloge smela prevzeti edinole občinska skupščina, operativne naloge pa naj bi opravljal – po delegatskem sistemu izbran – organ vseh pogodbenih strank. Ne gre torej le za to, da bi se družbenopolitične skupnosti „vključile“ v „Program 80“, temveč da kot združevalec interesov vseh občanov prevzamejo vodstvo tega programa in tako zagotove uspešnost „stanovanjske ofenzive“. Vsekakor bomo z zanimanjem spremljali razvoj dogodkov pri urejanju „stanovanjskega kompleksa“ v občini Ljubljana-Šiška, ker bo to urejanje prav gotovo navrglo številne koristne izkušnje tudi za druge, ki se ubadajo z istimi ali podobnimi vprašanji.

TOVARNA KOVINSKE OPREME

MARIBOR, INDUSTRIJSKA 22, TELEFON: 22-641, TELEX: JU 33-178

● PETINĐVAJSET LET KAMNIŠKE TOVARNE ALPREM

V petih letih štirikrat večja proizvodnja

Osnovni dejavnosti podjetja ALPREM iz Kamnika sta: proizvodnja investicijske opreme, stavbo-ključavnice, črskarskih elementov in aluminijastih izdelkov, kot so okna, vrata, predelne stene, fasadne obloge ter izdelovanje trgovinske opreme, kot denimo celotna oprema za samopostrežne trgovine, veleblagovnice in druge trgovine.

ALPREM je praznoval lani 25. obletnico obstoja. Podjetje se je razvilo iz majhne obrtne delavnice, ki je opravljala manjša komunalna dela, se ukvarjala s popraviljem koles in podobnim. Iz leta v leto pa so se storitve dopolnjevale in organizacija izpopolnjevala, tako da se lahko danes ALPREM pohvali s številnimi dobrimi rezultati, ki pričajo o uspešni in hitri rasti te organizacije. Tako je lani 200 zaposlenih v ALPREMU ustvarilo 41 milijonov dinarjev bruto dohodka, letos pa nameravajo doseči za 50 milijonov dinarjev prometa. Povečanje je znatno še posebej zato, ker ima ALPREM težave z dobavljanjem osnovne surovine – aluminijastih profilov, ki jih na našem trgu primanjkuje in je podjetje močno odvisno od uvoza.

NOVE FASADE, NOVA OKNA

Pred mesecem dni je dobilo podjetje svojo novo proizvodno dvorano. S tem je Alprem podvojil delovne po-

vršine in si zagotovil nove možnosti širjenja in posodobljanja proizvodnje.

„V petletnem programu imamo predvidenih več pomembnih nalog.“ je dejal direktor ALPREMA Danijel Artiček. „Proizvodnja naj bi se do leta 1978 povečala kar za 4-krat. To pomeni sorazmerno hiter razvoj podjetja. V prvi vrsti bomo skušali razširiti proizvodnjo montažnih gradbenih elementov iz aluminija. Za to smo se odločili, ker vemo, da v Sloveniji primanjkuje prav teh elementov.“

Zavedamo se, da bo za naš nadaljnji razvoj potrebno veliko sredstev. Sami jih kajpak ne bomo mogli zagotoviti, zato pričakujemo pomoč drugih dejavnikov, računamo pa tudi na morebitno povezovanje s sorodnimi organizacijami, o čemer se že dogovarjamo.“

ALPREM je opremil že lepo število stavb tako v Ljubljani kot tudi v drugih krajih Jugoslavije. Med največje stavbe, na katerih so delali delavci ALPREMA, sodi Ljubljanska banka, za katero so naredili vsa okna in nosilne elemente za fasado. ALPREM je sodeloval tudi pri opremljanju kliničnega centra v Ljubljani in pri opremljanju nove tovarne Gorenjska oblačila v Kranju. Zdaj opremljajo fasado RTV centra v Novem Sadu in notranjost veleblagovnice v Bečeju. V tem letu je ALPREM svojo proizvodnjo že skoraj v celoti razprodal.

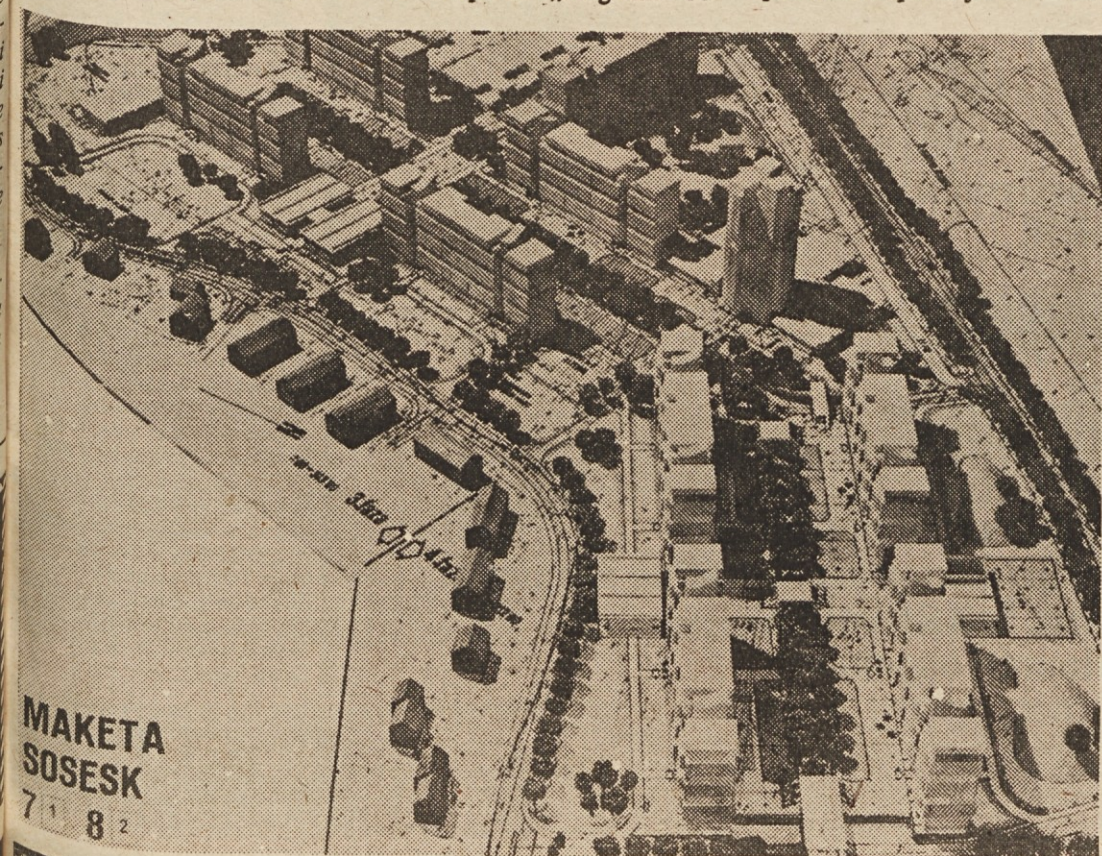
Sodeloval bo pri velikih objektih, kot so kopalnice na Ježici, Železarna Ravne in banka v Mariboru.

POGOVOR Z DELEGATI

V podjetju ALPREM so te dni volili delegate v zbor združenega dela. Zaprošili smo delegata Viktorja Vožla in Silvo Šmit za razgovor o tem, kako si predstavljata opravljanje zaupane naloge in kaj bo delegatski sistem po njunem mnenju pomenil za neposredne proizvajalce.

VIKTOR VOŽEL: „Zavedam se pomembnosti funkcije. Skušal bom opravičiti zaupanje delavcev in delovati v skladu s samoupravnim sistemom in nalogami kolektiva. Menim, da bomo lahko vsi sodelovali pri odločanju in upravljanju, tudi obveščanje bo bolj neposredno. Lahko bi dejal, da zdaj bolj kot kdaj velja rek: več glav več ve. To pomeni, da bomo s sodelovanjem več ljudi lahko dosegli boljše rezultate.“

SILVA ŠMIT: „Menim, da bomo morali delegati dobro vedeti za stališča delavcev in jih ne le prenašati, pač pa tudi zagovarjati. Zavezemali se bomo za uveljavljanje tistih predlogov, ki bodo racionalni in smotrni, ki bodo prispevali k boljšim rešitvam. Pri nas v kolektivu najbrž ne bo prišlo do kakih sprememb, saj so že sedaj delavci v veliki meri odločali o vsem, kar je bilo za kolektiv pomembnega.“

MAKETA SOSESK

Slabosti v delitvi

Za prvim še drugi korak!

Intervju z Jožetom Maroltom, predsednikom zveznega odbora sindikata delavcev družbenih dejavnosti Jugoslavije

V zveznem odboru ste izdelali obširno oceno o politični aktivnosti in rezultatih dela sindikata družbenih dejavnosti v letu 1963. Izhajajoč iz te ocene, nalog iz pisma predsednika Tita in izvršnega biroja predsedstva ZKJ ter nove ustave ste si zastavili tudi letošnje naloge. Kako ocenjujete prizadevanja vašega sindikata v neposredni preteklosti?

Tudi za vse družbene dejavnosti je značilno, da je na povečano aktivnost vseh organizacij bistveno vplivalo ugodno politično ozračje, ki je rezultat energične in intenzivne aktivnosti pri uresničevanju nalog in idej iz pisma predsednika Tita in izvršnega biroja, široke javne razprave o ustavnih spremembah in našega vključevanja v priprave na X. kongres ZKJ. Vse to je vplivalo, da je prišlo v delu naših dejavnosti do velikih premikov in tudi do vidnih uspehov. Vsa ta prizadevanja se odražajo v večji zavzetosti za varčno, racionalno, učinkovito in kvalitetno poslovanje, v povečani odgovornosti; uvajanju sodobne organizacije dela ter krepitvi integracijskih procesov znotraj družbenih dejavnosti. Strjeni so prvi koraki pri povezovanju z gospodarstvom in doseženi so delni rezultati v samoupravnem sporazumevanju in družbenem dogovarjanju o pogojih pridobivanja in delitve dohodka in osebnih dohodkov. S konstituiranjem temeljnih organizacij združenega dela in samoupravnih interesnih skupnosti se vse bolj razvijajo in utrjujejo neposredni samoupravni odnosi tudi v družbenih dejavnostih. Seveda pa ne moremo govoriti samo o rezultatih, kajti v naši aktivnosti se srečujemo še z mnogimi slabostmi, predvsem tistimi subjektivne narave. Le-te so predvsem posledica tradicionalizma, profesionalne zaprtosti, uradniške miselnosti v delu in ravnanju ter premajhne funkcionalne povezanosti in rezultatov dela. Čeprav se opirajo pozitivni procesi v transformiranju obstoječe neustrezne organizacije družbenih dejavnosti in odnosov v njej na amandmajske temelje, se še vedno srečujemo s težnjami po avtonomnem in ekstenzivnem razvoju, ki so posledica odtujevanja politike razvoja družbenih dejavnosti delavcem v združenem delu, njihovim resničnim potrebam in razrednim interesom na eni strani, na drugi pa ostankov državnega posredništva, kar vse samo pogloblja nasprotja med družbenimi dejavnostmi in gospodarstvom.

KATERIM NALOGAM BOSTE LETOS POSVEČILI NAJVEČ POZORNOSTI?

Pretežni del naše aktivnosti bo veljal uresničevanju nove ustave. Nova ustava namreč narekuje korenite spremembe prav na področju družbenih dejavnosti, saj so se na tem področju najdlje ohranili administrativni, proračunski odnosi, ki so bistveno vplivali na oblikovanje samoupravne zavesti delavcev v družbenih dejavnostih. Danes že lahko govorimo o določenih rezultatih, ki jih je dal proces ustanavljanja temeljnih organizacij združenega dela in samoupravnih interesnih skupnosti. Vse bolj se uveljavlja spoznanje, da so družbene dejavnosti integralni del celotne družbene reprodukcije in da brez ustreznega znanja, zdravja, kulture in sploh brez dobrega in varnega počutja v delovnem procesu ter visoke in kvalitetne proizvodnje tudi ni visokega dohodka in s tem realnih temeljev za programirano rast standarda.

Rezultati pri konstituiranju združenega dela in povezovanju družbenih dejavnosti z materialno proizvodno so zelo različni po posameznih republikah in pokrajinah. Večji so v tistih okoljih, kjer so se v akcijo vključili organizirano in koordinirano vsi družbeni dejavniki – politične organizacije in porabniki in dajalci storitev – manjši pa so tam, kjer sindikat družbenih dejavnosti bolj ali manj osamljen vodi to akcijo. Rezultati se kažejo predvsem v

tem, da so posamezne družbene dejavnosti izdelale konkretne programe in jih predložile v razpravo vsem porabnikom. Tako prihajamo do večje odgovornosti družbenih dejavnosti in hkrati do neposrednejšega vpliva delavcev iz materialne proizvodnje na usmerjeno porabo tistega dela dohodka, ki ga le-ti izločajo za zadovoljevanje skupnih potreb. S tem je storjen prvi korak na poti uresničevanja svobodne menjave dela in izenačevanja družbenoekonomskega položaja delavcev v družbenih dejavnostih z delavci v materialni proizvodnji.

ZAKAJ POSEBEJ POUČARJATE, DA JE STORJEN SELE PRVI KORAK?

Konstituiranje temeljnih organizacij združenega dela v družbenih dejavnostih in samoupravnih interesnih skupnostih le omogoča uresničevanje novih odnosov, jih pa samo po sebi še ne uveljavlja. Zato bo potrebna stalna in organizirana politična akcija vseh subjektivnih dejavnikov in še posebej sindikata. Tudi sindikati, ki združujejo delavce iz materialne proizvodnje, bodo morali v zvezi sindikatov storiti še mnogo, da se bo v sleherni temeljni organizaciji združenega dela konstituiral interes do izobraževanja, kulture, zdravstva ter storitev drugih družbenih dejavnosti. Le tako se bomo lahko enakopravno dogovarjali in sporazumevali o vseh vprašanih, ki so predmet delovanja samoupravnih interesnih skupnosti. Pravimo, da je storjen sele prvi korak tudi zaradi tega, ker letos – rekel bi mu prehodno obdobje – sistemi financiranja vsebujejo še mnogo proračunske logike. O višini potrebnih sredstev še vedno ne odločajo ustvarjalci dohodka sami, izhajajoč pri tem iz svojih potreb in realnih možnosti. Programiranje ne raste iz temeljnih organizacij združenega dela, temveč iz obstoječih interesnih skupnosti in organov družbenopolitičnih skupnosti. Toda, dokler ne bomo imeli novih samoupravnih interesnih skupnosti, dokler ne bomo imeli izdelanih sistemov dogovarjanja med različnimi interesnimi skupnostmi in znotraj njih, skratka, dokler bodo novi odnosi šele nastajali, je nujen takšen pristop, kot smo mu pričeli letos. Moram pa reči, da je ta prvi korak odlična osnova za popolno uveljavitev novih odnosov tudi v sistemu financiranja družbenih dejavnosti v prihodnjem letu.

Zaradi tega v sindikatu delavcev družbenih dejavnosti usmerjamo aktivnost članstva in organizacij h kvalitetnim spremembam odnosov v temeljni organizaciji združenega dela, ki izpopolnjevanju in dograjevanju sistema družbenega dogovarjanja in samoupravnega sporazumevanja, k ustavnemu oblikovanju samoupravnih interesnih skupnosti in k uresničevanju načela o svobodni menjavi dela, h graditvi novega sistema financiranja splošnih družbenih in skupnih potreb, h graditvi delegatskega sistema in v vključevanje samoupravnih interesnih skupnosti v nov skupščinski sistem. Razen teh nalog pa so, razumljivo, v ospredju tudi naloge, ki zadevajo osebni in družbeni standard naših delavcev, torej osebnih dohodkov, skupna poraba, stanovanjska problematika in drugo, in odpravljanje nepravilnih socialnih razlik.

IN KAKŠNA BO VLOGA ZVEZNEGA ODBORA PRI URESNIČEVANJU TEH NALOG?

V prvi vrsti gre za organizirano izmenjavo izkušenj. Danes se namreč srečujemo z zelo različnimi rešitvami, in sicer tako v posameznih družbenih dejavnostih, kot tudi med republikami in pokrajinami. Te razlike največkrat niso odraz posebnih razmer, temveč so predvsem posledica subjektivnih spoznanj. Članstvo terja od nas vse bolj konkretno pomoč – vse to pa zahteva učinkovito organiziranost našega sindikata in vse več sposobnih aktivistov, ki bodo kos čedalje zahtevnejšim nalogam. Zato bomo letos zasnovali več različnih oblik usposabljanja sindikalnih aktivistov.

B. K.

Neštetokrat smo slišali, da nastajajo socialne razlike med zaposlenimi predvsem zato, ker mnogi prejema na roke več denarja, kot ga zaslužijo. Nagrajevanje „mimo kriterijev delitve po rezultatih dela“, kakor pravimo takšnemu brezdelnemu pridobivanju dohodka, se razrača iz več vzrokov: zaradi nedemokratskih odnosov v delovnih skupnostih, zaradi politike, ki temelji na načelu „ti meni – jaz tebi“, nejavne delitve, neopredeljenosti pooblastil in pristojnosti posameznikov ali skupin itd.

Zaradi neizoblikovanega sistema nagrajevanja porabljamo za kolikor toliko spodbudno nagrajevanje mnogo več sredstev za osebne dohodke, kot bi jih bilo potrebno razdeliti pri resničnem nagrajevanju po delu. Enaka količina sredstev za osebne dohodke pa bi spet lahko obrodila pri spodbudnem nagrajevanju po delu boljše rezultate glede rentabilnosti in seveda tudi akumulativnosti.

O tem in drugih škodljivih pojavih v delitvi so spregovorili tudi na nedavnem posvetovanju o določanju individualnih kriterijev za ocenjevanje rezultatov dela, ki so ga organizirali v zveznem svetu sindikatov. Ugotovili so, da sistem nagrajevanja po rezultatih dela uporabljajo le v majhnem številu delovnih kolektivov. Najmanj je takšnih kolektivov, kjer sistem delitve osebnih dohodkov stalno izboljšujejo. V drugih „merijo“ le delo neposrednih proizvajalcev, vodilni in strokovnjaki pa dobivajo redno in še kar dobro „plačo“. V tretji vrsti kolektivov pa so na načelo nagrajevanja po delu že povsem pozabili. V njih deluje sistem uravnalke in to izrazito nespodbudno za proizvodnost dela. Individualnih kriterijev za oceno rezultatov dela zlasti ne poznajo pri vrednotenju dela vodilnih

delavcev. Ni izjemno, da imajo vodilni v delovnih organizacijah, ki jim gre slabo, večje dohodke od vodilnih v mnogo uspešnejših podjetjih. Ta enakost neenakih pa se ne kaže pri dohodkih delavcev!

Ni mogoče zanikati dejstva, da se je naš sistem nagrajevanja po delu še najbolj kompromitiral zaradi neupravičenih razlik v višini osebnih dohodkov, ki so nastale med posameznimi delovnimi organizacijami. Tu ne gre samo za razlike, ki so pri nekaterih dejavnostih posledica monopolnega položaja, temveč predvsem za razlike, ki se kažejo v višjih osebnih dohodkih oziroma poprečnih ne glede na dejanski vpliv določenih kategorij delavcev na uspeh podjetja. Višina osebnih dohodkov je namreč še vedno bolj odvisna od tega, kje si zaposlen, kot pa od dejanskega delovnega prispevka. Hitrejši in enakomernejši razvoj našega gospodarstva terja torej poleg izpopolnjevanja tržnega mehanizma tudi ustrezno družbeno usmerjanje delitve dohodka in osebnih dohodkov, ki naj odpravljajo vse tiste ekscese v delitvi osebnih dohodkov, ki niso rezultat nagrajevanja po delu.

Takšno družbeno usmerjanje smo že začeli uspešno avveljavljati z družbenim dogovarjanjem in samoupravnim sporazumevanjem o delitvi dohodka in osebnih dohodkov. Zaradi mnogih pomanjkljivosti v delitvi pa bo treba tako dogovore kot sporazume bistveno izpopolniti. Politično pomeni ta zahteva tudi, da bo treba vpljati večje razlike v razponih osebnih dohodkov, zlasti v razponih znotraj TOZD – če želimo primerno nagrajevati delo in prispevek vodilnih in strokovnih delavcev, ki odločilno vplivajo na uspeh ali neuspeh gospodarjenja posameznih delovnih skupnosti.

V. B.

Še veliko rezerv

Na posvetovanju v ZSJ o intenzifikaciji v gospodarjenju so razen na druge gospodarske pomanjkljivosti, ki vplivajo na našo življenjsko raven opozorili tudi na samovoljno skrajševanje delovnega časa. V jugoslovanski industriji so zmogljivosti izkoriščene poprečno 73-odstotno, v nekaterih dejavnostih pa niso izkoriščene niti 50-odstotno. V delovne organizacije, kjer je najnižja akumulacija, so vložena tudi največja finančna sredstva – približno 86%. V poprečju delamo pet ur na dan, pa tudi manj; v Svici, na primer, delajo trikrat več kot pri nas. Varčevanje v proizvodnji in potrošnji je prav tako še velika rezerva v

našem gospodarstvu. Strokovnjaki so poudarili, da bi sedanje gospodarske zmogljivosti lahko „hranili“ s 5% energije manj, če bi poslovali bolj smotno! Tudi zmogljivosti po izmenah niso izkoriščene; druga izmena je redkost, tretja pa komaj da

znana. Ob ugotovitvi, da se je Jugoslavija od uvedbe samoupravljanja gospodarsko razvijala hitreje od evropskega poprečja, se upravičeno zastavlja vprašanje, kakšen bi šele bil ta razvoj, če bi vse omenjene napake in slabosti odpravili!

MAKEDONIJA

Neustrezen dotok

Od osvoboditve do leta 1970 je na skopski univerzi diplomiralo 16.300 študentov, od tega

73,9% iz humanističnih ved ter 12,5% iz tehnično tehnoloških ved. Tako neustrezen je tudi sestav diplomiranih študentov v letu 1971, ko je na tehničnih vedah diplomiralo le 11,9% vseh študentov. Skopska univerza se po oceni makedonskih gospodarstvenikov ne prizadeva dovolj za prestrukturiranje in večjo povezanost z gospodarstvom. Struktura kadra za znanstveno raziskovalno delo je izredno slaba. Zaposlenih raziskovalcev iz tehničnih strok je 7,5-krat manj kot v Sloveniji. Svoboden vpis na skopsko univerzo ta nasprotja samo še pospušča, saj dotok kadra z univerze očitno ni usklajen z družbenimi potrebami!

Šele četrtnina

Na reškem okrožnem gospodarskem sodišču so doslej vpisali v sodni register šele četrtnino prijavljenih OZD. Proces teče tako počasi zato, ker je prišlo pri sklepanju samoupravnih sporazumov do mnogih napak. Veliko delovnih organizacij ni razmejilo pravic, lastnine in obveznosti OZD. V posameznih kolektivih so skupne službe

proglasili za TOZD, del kolektivov pa je podaljšal mandat svojim organom upravljanja, namesto da bi izvolil nove. V sodni register še niso vpisali niti ene organizacije združenega dela, ki se ukvarja z zunanjo trgovino, ker sodišču niso predložile dokaza o kadrovski strukturi.

RIBNIŠKA KOVINSKA INDUSTRIJA
RIBNICA NA DOLENJSKEM

čestita vsem občanom
za občinski praznik občine Ribnica
in jim želi še veliko
delovnih uspehov!

TE DNI
SO REKLI

SERGEJ KRAIGHER, predsednik republiške skupščine v govoru ob podelitvi odlikovanj zaslužnim revolucionarjem:

Boj, ki so ga prvič po kmah punitih bojevalci temeljne slovenskega naroda, je bil po neizprosni logiki družbenega razvoja zmagovit samo, če hkrati z bojem za nacionalno osvoboditev združuje tudi boj za osvoboditev dela, za osvoboditev lovnega človeka. Ta zavest, ki idejno temelji in gonilna sila komunistične partije, je v obdobju revolucije terjala nadaljevanje boja za razvoj družbenih procesov v brezrazredno komunistično družbo, za odpravljanje vsakega izkoriščanja človeka človeku in vsake oblasti nadlovnim človekom ter vsake oblasti, ki ni oblast delavskega razreda in delovnega ljudstva same.

Ta kontinuiteta naše revolucije, uresničevanje njenega ročila in njeno oplajanje z vednimi dosežki v razvoju družbe v položaju delovnih ljudi in delavskega razreda ter z njihovimi revolucionarnimi izkušnjami dobila svoj nov, celovit izraz v novi ustavi SFRJ ter naših socialističnih republik in avtonomnih pokrajin, v našem novem ustavnem sistemu, ki je in bo v vedno večji meri tudi sam spodbudil nadaljnje revolucionarne procese.

FRANC ŠETINC, sekretar sekretariata CK ZKS, v govoru za list „Borba“:

Utrjevanje in razvijanje enakopravnosti narodov pomeni hkrati tudi povečevanje odgovornosti republik in pokrajin za uspešno razvoj Jugoslavije kot celote krepitve njene samoupravne značaja in politike neuvrštenosti. Takšna enakopravnost narodov in narodnosti ter večja samostojnost republik in pokrajin v nobenem primeru ne pomeni demontaze federacije in federalne ureditve Jugoslavije. Nasprotno, na ta način se večja možnost za še večje zblizevanje in sodelovanje, širi se manevrski prostor za nove oblike sodelovanja na vseh ravneh, brez omejitve nekdanjih centraliziranih državnih organov. V takih okolišnih bratstvo in enotnost ni abstraktni paroli, temveč delovna svoja realno vsebino. Danes je vsebina bratstva in enotnosti jugoslovanskih narodov in narodnosti boj za socialistično samoupravljanje in politiko neuvrštenosti v svetu. V takšni Jugoslaviji uresničuje Slovenija svoj državost. Državnost je formalen okvir, v katerem se razvijajo samoupravni socialistični odnosi in v katerem onemogočamo vsak republiški etatizem. Resničnost Slovenije je samo v njene resnični enakopravnosti povezanosti z drugimi narodi in narodnostmi.

DUŠAN ALIMPIČ, predsednik pokrajinske konferenre ZK Vojvodine, na konferenci sindikatov Vojvodine:

Razvoj TOZD in delegatskega sistema sta najpomembnejši nalogi sindikalnih organizacij. Uresničevanje teh nalog zahteva dobro pripravljenost in primerno organiziranost, kajti uresničevanje ustavnih in programskih načel ZKJ pomeni za delavce razred, ZK in sindikate praktično odkriti in trajno spopadati s silami, ki črpajo svojo moč iz dela dohodka, odtujenega delavcem skemu razredu. Pri uresničevanju ustave je treba biti mnogo konkretnjeji kot v času uresničevanja ustavnih dopolnil. Z dovolj, da ZK poudarja, da se stajajo odpora in nerazumevanje. Tako smo govorili tudi pred pismom pa smo padli na izpit. Organizacije ZK, občinski komiteji in sindikati morajo konkretno pregledati, kako so oblikovane TOZD, kajti to delo je potrebno. Boja proti tehnokratizmu sprejemo omesti le na personalni spremembe.

VSAK DAN SKOZI VSE LETE
ADRIA
Caravan
VAM NUDI POCENI DOPUSTI

PODOBE NAŠEGA ČASA

Ko urednik Janez Bodež ugleda Jako Začetnika, žarečega od ustvarjalne vneme, ki si jo je nabral v avtentični bazi, ni pretirano srečen: — Nekam dolgo te ni bilo nazaj, reče z rahlim očitkom v glasu. — A jaz nikogar pri roki . . . Ali si se vsaj dobro imel?

— Čudovito, tovariš urednik! Ljudje dobri ko kruh. A tudi bere je veliko . . .

— V Zakotju? Beži, beži! Zakotje bo ostalo Zakotje, pa naj se še tako pridno po vetru vrti. No, ti tega še ne moreš doumeti, ker si mlad, a mladost je norost, ki skače čez jarek, kjer je most. Le s čim neki misliš začeti? Me res zanima . . .

— S konstituiranjem ustreznih neodtujljivih odnosov v temeljni ravnini pozitivnih tendenc. Kajti nakičeni premiki so v Zakotju zelo opazni in zaslužijo zelo konkretno realizacijo . . .

— Kar dobro so te prekuhali, se zasmehi urednik Bodež. — Jaz te nimam na vesti; od tu si odšel zdrav na teren. Nasploh predlagam, da se vsaj midva ne greva slepih miši. Pred menoj ti ni treba igrati; preveč dobro vem, koliko je ura, če se začne ljudem jezik zapletati. Ali bi bili radi pametni ali pa bi radi prišli kam naprej. Ne rečem: kar zapiši dve, tri stvari na splošne zakotniške teme, jih bomo že kam stisnili — vse drugo pa mora biti konkretno. Imaš kaj takšnega?

— Tudi veliko takšnega, kako ne, tovariš urednik . . .

— Kaj na primer?

— Veliko jih je bilo negotovih, skoraj prestrašenih, ko so me ugledali. Mislili so, da sem Gogoljev revizor ali nekaj takšnega. Ne vem, zakaj.

— I, zaradi slabe vesti, to je vendar jasno! Si zvedel za kakšen konkreten primer?

— Sem! Enega so na občini vzeli v službo za referenta, čeprav ne zna šteti do pet, kot se reče. Dali so mu še štirisobno stanovanje, več

membnega povedati, naj odpre usta na sestanku ali pa nam piše in se podpiše. Ali nimam prav!?

— Že, že, tovariš urednik. Ampak primer kot tak . . . Če bi ga nekoliko posplošil, bi ne vedeli, da se godi v Zakotju; tudi v drugih krajih bi završalo . . .

— Kaj bi ne vedeli, dragi moj! Kaj mi ni si prinesel preklica na naše pisanje o delegiranju v bazi!? Kakšen

bro plačevala. Nekega lepega dne pa je smetar Luka v preveliki delovni vnemi zašel na zanemarjeno dvorišče meščana Tineta Tinte in ga začel pometati, a prah kot tak se je začel dvigati vse do prvega nadstropja. Potem je Luka enako zašaril še v drugem in tretjem dvorišču, vse dokler . . .

— vse dokler . . .
— dokler ni možem iz Zakotja prekipelo in so sklenili

Metla naj bo pametna . . .

plače kot prejšnjemu in še dva dni tedensko za študij ali za honorarna predavanja, meni pa sporočili, da roka roko umije, tovariš urednik.

— Čakaj! Zdi se mi, da si vse pomešal med seboj. Kje si zvedel za tistega, ki ne zna šteti, ker roka roko umiva?

— V anonimki.

— Aha, so ti jih le pošiljali. Sem si kar mislil! Odkrito si naši ljubi Slovenci ne upajo z besedo na dan, a v nepodpisanih pismih so pravi sršeni, nič jim ni sveto. Roke stran, fant, če ne se boš še opekel! Sicer sem ti pa povsem jasno zabičal: kar slišiš na ulici ali prebereš v nepodpisanih pismu, za nas ni uporabno. Ne smemo dovoliti, da bi čas mle ljudi v šleve! Če hoče kdo kaj po-

napraviti konec protipostavnemu početju smetarja Luke.

— Kako?
— Odločili so se, da je smetar Luka neprišteven. Zlomili so mu metlo in jo vrgli z mostu v vodo. In, kajpak, najeli novega smetarja, ki je na občini zaprisedel, da bo pometal le po postavah, to je le do pragov hiš občinskih mož in drugih vrlih občanov. In veš, kakšen je nauk te zgodbe?

— Saj res, kakšen je nauk? — vpraša Jaka Začetnik urednika Bodeža in ga s strahom gleda. Le kaj se mu je zgodilo hudega, da je tak!?

— Metla mora biti pametna! — reče urednik Bodež. VINKO BLATNIK

KAJ JE NOVEGA PRIPRAVILA ZAVAROVALNICA SAVA

Zavarovanje na službenem potovanju

V okviru novosti, ki jih je uvedla Zavarovalnica Sava na področju kasko zavarovanja motornih vozil, sodijo tudi posebni pogoji za kasko zavarovanje osebnih vozil delavcev na službenem potovanju.

Po teh pogojih sklene kasko zavarovanje delovna organizacija za osebna vozila tistih delavcev, ki imajo v njej lastnost delavca v združenem delu, in sicer za čas, ko z lastnimi vozili službeno potujejo po nalogu zavarovalca.

Za službeno potovanje se šteje le tisto potovanje, pri katerem je delavcu najmanj en dan pred odhodom na službeno potovanje izdan potni nalog in vpisan v knjigo potnih nalogov. V potnem nalogu morajo biti navedeni začetek in konec potovanja in kraji, v katere bo zavarovanec potoval. Poleg tega morajo biti po končanem službenem potovanju v knjigo potnih nalogov vpisani prevoženi in obračunani kilometri za vsako službeno potovanje posebej.

Za službeno potovanje pa se ne šteje vožnja v kraju, kjer je sedež delovne organizacije (zavarovalca), kakor tudi ne vožnje, za katere ni potreben potni nalog, delavec pa prejema za take vožnje potni pavšal.

Jamstvo zavarovalnice po tem zavarovanju prične, ko zavarovanec začne službeno potovanje in preneha, ko se vrne s potovanja. Zavarovalnica jamči le za škode, ki se pripetijo na službeni poti, opravljene po najkrajši primerni poti. Kot zavarovalnica ne jamči za škode, nastale na tistih službenih vožnjah, ki so jih delavci opravili brez potnega naloga, tako tudi ne jamči za škode na vožnjah, ki so bile opravljene izven najkrajše primerne poti.

Pri sklenitvi zavarovanja plača zavarovanec premijo po predvidenih kilometrih, končni obračun premije pa se opravi konec zavarovalnega leta na osnovi dejansko prevoženih kilometrov v posameznem letu in od vrednosti vozil.

Pri kolektivnem zavarovanju velja odbitna franšiza 1.000 dinarjev. Delavci, katerih vozila so zavarovana po obravnavanih posebnih pogojih, imajo možnost doplačila razlike do polne premije kasko zavarovanja; s čimer je zavarovanje razširjeno tudi na vse zasebne vožnje. Vendar pa je treba vedeti, da je doplačilo za zasebne vožnje mogoče samo za zavarovanje s franšizo 1.000 dinarjev.

Ostali pogoji za kasko zavarovanje osebnih vozil delavcev na službenem potovanju so naštetih v posebnih pogojih, ki jih je izdala zavarovalnica.

CENIK ZA KOLEKTIVNO KASKO ZAVAROVANJE OSEBNIH VOZIL DELAVCEV NA SLUŽBENEM POTOVANJU

(odbitna franšiza 1.000 din)

Tehnična premija

Vrednost vozila din	do		
	5.000 km	od 5001 do 10.000 km	nad 10.000 km
do 30.000	319	638	1.010
30.001 do 35.000	355	710	1.120
35.001 do 40.000	395	790	1.260
40.001 do 45.000	433	866	1.380
45.001 do 55.000	492	984	1.570
55.001 do 65.000	541	1.082	1.730
65.001 do 75.000	617	1.234	1.960
75.001 do 85.000	736	1.472	2.350
85.001 do 95.000	825	1.650	2.600
95.001 do 105.000	1.020	2.040	3.200
105.001 do 120.000	1.190	2.380	3.800
120.001 do 140.000	1.320	2.640	4.220
140.001 do 160.000	1.520	3.040	4.864
160.001 do 180.000	1.720	3.440	5.500
180.001 do 200.000	1.920	3.840	6.145
200.001 do 220.000	2.120	4.040	6.780
220.001 do 240.000	2.320	4.640	7.420
240.001 do 260.000	2.520	5.040	8.060
260.001 do 300.000	2.700	5.400	8.640

Alpska modna industrija ALMIRA Radovljica je prejela za svoje razstavljene modele na sejmu MODA 74 visoko priznanje — Diplomno ljubljanski zmaj. (Foto: A. Ulaga)

S KLADIVOM

Upokojenci
brez
pokojnin

V urejanju pokojninskih zadev zares nismo kdo ve kako napredovali. Pred leti je zavod za pokojninsko zavarovanje uvedel akontacije, da bi upokojenci ne ostali brez sredstev za preživljanje v času, ko jim ureja vse potrebno za priznanje in izplačevanje pokojnin. To je bilo potrebno, ker smo pač ugotovili, da si delavci med aktivnim delom niso mogli dovolj privarčevati, da bi lahko nekaj mesecev živeli od prihrankov.

Zadnji čas pa vse več upokojencev ugotavlja, da morajo potrpežljivo čakati celo na akontacije. V Zasavju nekateri čakajo nanje že štiri in pet in več mesecev, zato so njihove pritožbe, njihove kritike upravičene.

Zasavski upokojenci pravijo: nihče med nami ne ve, kdaj bomo prejeli akontacije, čeprav nenehno vprašujemo in čeprav nam na izpostavi v Trbovljah zatrjujejo, da so že odposlali vse papirje v Ljubljano. Nekateri med njimi so bili v Ljubljani, kjer so jim prav tako zatrčili, naj vsak dan pričakuje akontacijo ali pokojnino. Denarja pa ni od nikoder.

Tisti upokojenci iz Zasavja pa, ki so vendarle nekaj privarčevali za stare dni in prihranke naložili v banko, pravijo, da so prizadeti, ker morajo privarčevati denar dvigati s hranilnih knjižic in so zato še oškodovani za obresti. Predlagajo službi pokojninskega zavarovanja, naj jim potem ko vendarle uredi njihove pokojninske zadeve in če traja to več kot tri mesece, prizna tudi obresti za denar, ki bi ga v tem času morali prejemati. Številni zasavski zavarovanci torej pravijo, da so pri krajsani za lepe denarce, če več mesecev ne prejmejo niti akontacij niti pokojnin in bi jim služba pokojninskega zavarovanja morala priznati obresti za čas, ko njihov denar obrača.

Sicer pa: kaj res nismo v stanju z urejanjem pokojninskih zadev pohiteti ali vsaj doseči to, da bi novi upokojenci vsaj naslednji mesec po tem, ko prenehajo aktivno delati, prejeli akontacije do ureditve pokojnin? Vsakršne zakasnitve nad tri mesece pa so res neumestne in nepripreljive!

PO PRSTIH...

ZASEDANJE SKUPŠČINE REPUBLIŠKE SKUPNOSTI POKOJNINSKEGA IN INVALIDSKEGA ZAVAROVANJA

Ni časa za odlašanje

S sistemskimi rešitvami nad probleme zbiranja sredstev za valorizacijo pokojnin

Skupščina republiške skupnosti pokojninskega in invalidskega zavarovanja je minuli petek obravnavala in sprejela stališča o instrumentih za financiranje skupnosti v letošnjem letu. Skupščina je sicer sklenila, da podpiše predlog družbenega dogovora o osnovah programiranja nalog in oblikovanju sredstev za splošno in skupno porabo, toda, kot so na to v razpravi še posebej opozorili, samo zaradi časovne stiske!

V več kot dve uri trajajoči razpravi, v kateri so kritično ocenili dosedanji potek akcije družbenega dogovarjanja in samoupravnega sporazumevanja o programiranju in financiranju splošne in skupne porabe, so člani skupščine menili, da je bila akcija sicer politično dobro zastavljena, vendar pomanjkljivo pripravljena z organizacijske in bilančne strani.

Za kakšne pripombe skupnosti pravzaprav gre? V prvi vrsti za sistemsko pripombo, tako kot sodijo mnogi, za močno vprašljivi 21. člen družbenega dogovora o programiranju nalog in o oblikovanju sredstev za splošno in skupno porabo v letu 1974. S tem členom se namreč po sedanjem predlogu dogovora urejajo tako osnova, kot pogoji za plačevanje posebnega prispevka iz dohodka temeljnih organizacij združenega dela za zbiranje sredstev za valorizacijo letošnjih pokojnin. Ta prispevek se odmerja od poslovnih skladov TOZD, zmanjšanih za tuja sredstva in za posojila za kreditiranje gospodarsko manj razvitih območij ter za posojila skladom skupnih rezerv. Prispevek naj bi po tem predlogu plačevala le tiste organizacije, ki so v krogu zavezancev za plačilo davka iz dohodka temeljnih organizacij združenega dela.

NESPREJEMLJIV
SISTEM

Razumljivo je, da tak sistem zbiranja sredstev za valorizacijo na splošno, ne oziraje se na to, za kakšne vrste valorizacije gre, ni sprejemljiv. Zato je skupščina odločno na strani tistih,

ki so ves čas javne razprave o družbenem dogovarjanju o programiranju nalog in oblikovanju sredstev splošne in skupne porabe v letu 1974 poudarjali, da je celotno vprašanje zbiranja sredstev za valorizacijo sistemске narave in ga zato ne kaže obravnavati drugače, kot samo s stališča določil nove republiške ustave.

„Še enkrat moramo povedati,“ so menili skoraj vsi udeleženci razprave na zadnji seji skupščine skupnosti pokojninskega in invalidskega zavarovanja, „da poznamo v sedanjem sistemu pokojninskega in invalidskega zavarovanja dve vrsti redne valorizacije, ki sta obvezni, ko zanj nastanejo pogoji, in sicer zaradi ohranitve realne vrednosti pokojnin v zvezi z gibanjem življenjskih stroškov in v zvezi s porastom družbene produktivnosti dela, oziroma porastom osebnih dohodkov.“

Nobene dvoma ni, da je ohranitev realne vrednosti pokojnine spričo naraščanja življenjskih stroškov taka oblika valorizacije, ki terja pokrivanje na osnovi vzajemnosti vseh zavarovancev. Najbolj primerno merilo in odraz te vzajemnosti, je med drugim pokazala razprava na petkovem zasedanju skupnosti, pa je prav bruto osebni dohodek.

ODPRTA
VPRAŠANJA

Ob vsem določa predlog družbenega dogovora vir financiranja samo za letos?! Kot

vemo, pa so bile pokojnine prav za letos valorizirane le s porastom življenjskih stroškov. Vse pa kaže, da je imel predlagatelj družbenega dogovora v mislih še drugo obliko valorizacije – valorizacijo po porastu produktivnosti. Za letošnje leto ta oblika valorizacije sploh ni bila izpeljana, preprosto že zato ne, ker se ta porast ni odrazil na osebnem dohodku.

Ker za valorizacijo pokojnin ni posebne vira za financiranje „zunaj“ osebnih dohodkov, so na seji skupščine predlagali odpravo 21. člena predloga družbenega dogovora, s čimer bi omogočili zajemanje sredstev iz bruto osebnih dohodkov.

„Če pa že želijo nekateri, za nas iz povsem neznanih razlogov, zmanjšati maso tega dohodka, se lahko za letos zberejo ta sredstva iz dohodka. Vendar pa iz dohodka vseh plačnikov prispevka, ne pa samo enega dela organizacij združenega dela. Tudi v tem primeru bi morali odpraviti sporni 21. člen. Edina formulacija bi bila, da služi kot osnova za plačilo prispevka bruto osebni dohodek, plačeval pa bi se iz dohodka vseh zavezancev – plačnikov,“ so menili člani skupščine.

Prezreti pač ne moremo, da je cilj valorizacije pokojnin obdržati kupno moč pokojnine na taki ravni, kot takrat, ko je bila priznana. Zato je utemeljena zahteva, da sredstva zanj zbirajo vsi zavarovanci oziroma njihove TOZD. Naj bo kakor koli že, vendar si solidarnosti

po sodbi skupščine skupnosti ne moremo razlagati tako na široko, da bi za redne pravice, ki so enake za vse zavarovance, plačevali prispevek le nekateri med njimi ali pa samo nekateri TOZD.

NEVARNO
POZABLJENA
LIKVIDNOST

Skupščina je na svojem petkovem zasedanju opozorila tudi na to, da bi moral predlog družbenega dogovora upoštevati brez dvoma tudi letošnje globalno plansko umeritev skupnosti. Res je sicer, da so v skupni bilanci v ustrezni višini zajeti redni izdatki skupnosti, vendar niti v bilanci, še manj pa v predlogu družbenega dogovora niso omenjena sredstva, ki jih želi skupnost zbrati za likvidnost svojega poslovanja. To so sredstva za kritje primanjkljaja iz lanskega leta, predvidena v višini 100 milijonov dinarjev. S temi in drugimi sredstvi želi skupnost delno dopolniti svoja obratna sredstva, da bo lahko nemoteno in redno poslovala.

Zato je popolnoma upravičena zahteva skupščine skupnosti za dopolnitev predloga družbenega dogovora z njeno letošnje globalno plansko usmeritvijo. Pri tem je posebno pomembno njeno opozorilo na tiste potrebe, ki bodo letos vsakakor odločilnega pomena za celotno financiranje republiške skupnosti pokojninskega in invalidskega zavarovanja.

-iv

V gradnji 101 stanovanje

Pospešena gradnja družbenih najemnih stanovanj v občini Slovenj Gradec
● Prvih 35 stanovanj letos tudi iz solidarnostnega stanovanjskega sklada

Zagotovo sodi Slovenj Gradec med tiste občine na Slovenskem, kjer so dosegli v zadnjem letu dni po uveljavitvi nove stanovanjske politike pomemben napredek. Da je temu resnično tako, najbolj zgovorno kaže na-

slednja primerjava: dozdej so v dveh letih v Mislinjski dolini v poprečju zgradili po 25 družbenih najemnih stanovanj, trenutno pa gradijo 101 stanovanje v družbenem sektorju.

Vsa stanovanja bodo vseljiva še letos.

Ob ustanovitvi občinskega solidarnostnega stanovanjskega sklada so se v Slovenjem Gradcu dogovorili, da bodo vsi, ki plačujejo prispevek za stanovanjsko izgradnjo, združevali po 30% sredstev v solidarnostni stanovanjski sklad. Taka odločitev se posebej še zdaj kaže kot nadvse primerna, saj bo mogoče naposled tudi v Mislinjski dolini pospešeno reševati vse tiste stanovanjske probleme, ki jih dozdej pravzaprav nihče ni reševal. Lani, na primer, so zbrali v slovenjgraškem solidarnostnem stanovanjskem skladu 4 milijone dinarjev, porabili pa so le polovico sredstev. Letos bodo zbrali 5 milijonov dinarjev, razpoložljivih pa bo z lanskoletnim presežkom 7 milijonov dinarjev. Tako je lahko solidarnostni stanovanjski sklad kupil kar 35 stanovanj.

V Mislinjski dolini so v zadnjem letu dni angažirali za gradnjo družbenih najemnih stanovanj vsa sredstva solidarnostnega stanovanjskega sklada in pa pretežni del združenih sredstev delovnih organizacij. Zavezanci prispevka za stanovanjsko iz-

gradnjo namreč združujejo sredstva v višini 20% prispevka, tako zbrani denar pa delijo v obliki posojil za gradnjo družbenih najemnih stanovanj, za komunalno opremo zemljišč in pa za gradnjo zasebnih stanovanjskih hiš. Z zadnjim javnim natečajem so razpisali 2,5 milijona dinarjev posojil za gradnjo družbenih najemnih stanovanj ter 650.000 din za posojila za gradnjo zasebnih stanovanjskih hiš. Odziv za natečaj je presegel vsa pričakovanja. Organizacije združenega dela so, na primer, zaprosile za posojila kar v višini 6,1 milijona dinarjev, občani pa bi radi za zasebno stanovanjsko gradnjo 1,9 milijona dinarjev posojil. (An)

Namesto garaž
zdravstveni dom

Kot smo poročali, je za dograditev ZD v Radovljici zmanjkalo 2,2 milijona dinarjev, zato je kazalo, da bodo morali njegovo urejanje, ki naj bi bilo zaključeno že čez dober mesec, ustaviti. Potreben denar pa bodo le našli. Investitor – zdravstveni dom Jesenice, bo za ta namen prispeval 600 tisoč dinarjev iz sredstev amortizacije, iz sklada za otroško varstvo občine Radovljica si bodo sposodili 560 tisoč dinarjev, razliko pa bodo nadomestili s tem, da ne bodo dogradili garaž za osebne avtomobile in da ne bodo uredili okolice.

V Radovljici so se prvotno nadejali, da bodo manjkajoči denar dobili iz skupnega sklada gorenjskih občin za naložbe v zdravstvu. Svet gorenjskih občin pa je to možnost zavrnil, ker je za ta objekt že bil odobren denar – potreben zaradi podražitev, prvotna vsota pa je bila močno prekoračena tudi zaradi večjih razširitev objekta.

M. S.

Priprave
na volitveZadovoljiva
struktura
kandidatov
— odprte
liste

S sejo občinske kandidacijske konference, na kateri so potrdili kandidatsko listo delegatov za občinski družbenopolitični zbor ter kandidatsko listo za vodstvo občinske skupščine, so tudi v občini Velenje zaključili vsebinske in kadrovske priprave za bližnje skupščinske volitve.

Po podatkih, ki smo jih dobili na občinskem sindikalnem svetu Velenje in na občinski konferenci SZD Velenje, so v Šaleški dolini evidencialni blizu 1900 možnih kandidatov za delegate. Druga značilnost dosedanjih priprav na skupščinske volitve v občini Velenje je dobra udeležba na predkandidacijskih in kandidacijskih konferencah v temeljnih organizacijah združenega dela ter v krajevnih skupnostih. Zadnjih kandidacijskih konferenc v temeljnih organizacijah združenega dela, delovnih skupnostih skupnih služb in ostalih delovnih skupnostih se je udeležilo kar 73% vseh zaposlenih, kandidacijskih konferenc v krajevnih skupnostih pa do 60% vseh volivcev. Zadovoljiva pa je tudi struktura kandidatov za delegate. Med kandidati za delegate v zbor združenega dela je, na primer, kar 49% žena, med kandidati za zbor krajevnih skupnosti pa je 22% mladih, 24% žena in kar 57% neposrednih proizvajalcev.

Vseh kandidatov za 49 mest delegatov v zboru združenega dela je 1101, izvoljenih pa jih bo 976. Zanimivo je, da je večina kandidatske liste odprta, tako da bodo volivci lahko izbrali med več kandidati.

Pred letošnjimi skupščinskimi volitvami v Velenju niso sprejeli posebnega volilnega programa, kot jih tudi niso drugod. Vendar poudarjajo, da bo ena poglavitnih nalog delegatov občinski skupščini ureditev in razvoj programa razvoja Šaleške doline do leta 1980, ki ga je sprejela na zadnji seji skupščina občine Velenje in ki ga je v predhodni javni razpravi potrdila velika večina delovnih ljudi in občanov. (vs)

Prvi blok v Štepanjskem naselju v Ljubljani prav te dni dobiva streho. Blok s 96 stanovanji je zgradilo gradbeno podjetje Kraški zidar, ki skupaj še s petimi gradbenimi podjetji, združenimi v IMOSS, gradi Štepanjsko naselje. Načrt celotnega Štepanjskega naselja, ki ga gradi IMOSS, predvideva v končni fazi 3.000 stanovanj, z drugimi ustreznimi objekti, kot so trgovine, vzgojno varstveni zavodi in šola. V prvi fazi gradnje Štepanjskega naselja, ki naj bi bila končana konec letošnjega leta, bo vseljivih preko 800 stanovanj. Veliko večino teh stanovanj, skoraj polovico, gradijo iz sredstev solidarnostnega sklada ljubljanskih občin. Nekaj pa je tudi takih, tudi najemnih stanovanj, za katera prispevajo sredstva posameznega podjetja in so kot najemna stanovanja namenjena njihovim delavcem. Začetno zamudo, ki jo je graditeljem povzročilo jesensko slabo vreme, so nadoknadili in tako so z gradnjo praktično že v fazi, ki jo predvideva načrt. V jeseni bo torej na voljo preko 800 novih stanovanj iz solidarnostnega sklada samo v Štepanjskem naselju v Ljubljani.

IMV POČITNIŠKI DOM

POJEM UDOBJA IN KVALITETE

V rokavicah proti izkoriščanju! Zakaj?

Pogosto ugotovljamo, da imamo pri stanovanjih enega največjih izvorov socialnega razlikovanja v naši družbi. Z drugimi besedami: del občanov je dobil družbeno stanovanje in sedaj uživa še precejšnjo družbeno pomoč pri plačevanju stanarine, ki sedaj ne dosega niti tretjine tiste višine, ki bi ustrezala vrednosti naložbe v stanovanja in stroškom vzdrževanje hiš. Drugi – večji del občanov sicer prav tako prispeva v ustrezne sklade, vendar iz tega ali onega vzroka pri dodeljevanju stanovanj ali vsaj posojil se ni prišel na vrsto. Če si sam gradi hišo, mora nositi vse breme ekonomske graditve stanovanj, če tega ne zmore, je na milost in nemilost prepustjen posameznikom, ki so pripravljene odstopiti drugim del svojega prostora.

V eni izmed delovnih organizacij so se odločili, da bodo raziskali, kako živijo njihovi samski delavci, ki so se doselili od drugod. Ugotovitev so bile več kot pretresljive. Na desetine delavcev se stiska v sobah, ki nimajo niti najosnovnejših pogojev za primerno bivanje. Veliko jih ima samo betonska tla, so brez kakršnihkoli možnosti za ogrevanje, precej celo brez oken, skozi katera bi prostor lahko zračili ali čez dan osvetljevali, možnosti za vzdrževanje osebne higiene tako rekoč ni, in podobno. Ponemok so sobe tako natrpane, da morajo delavci leži čez druge postelje, da pridejo do svojih, večinoma jim stanodajalci lahko stanovanje vsak hip odpovedo, cene za ležišče pa dosega celo do 250 dinarjev mesečno.

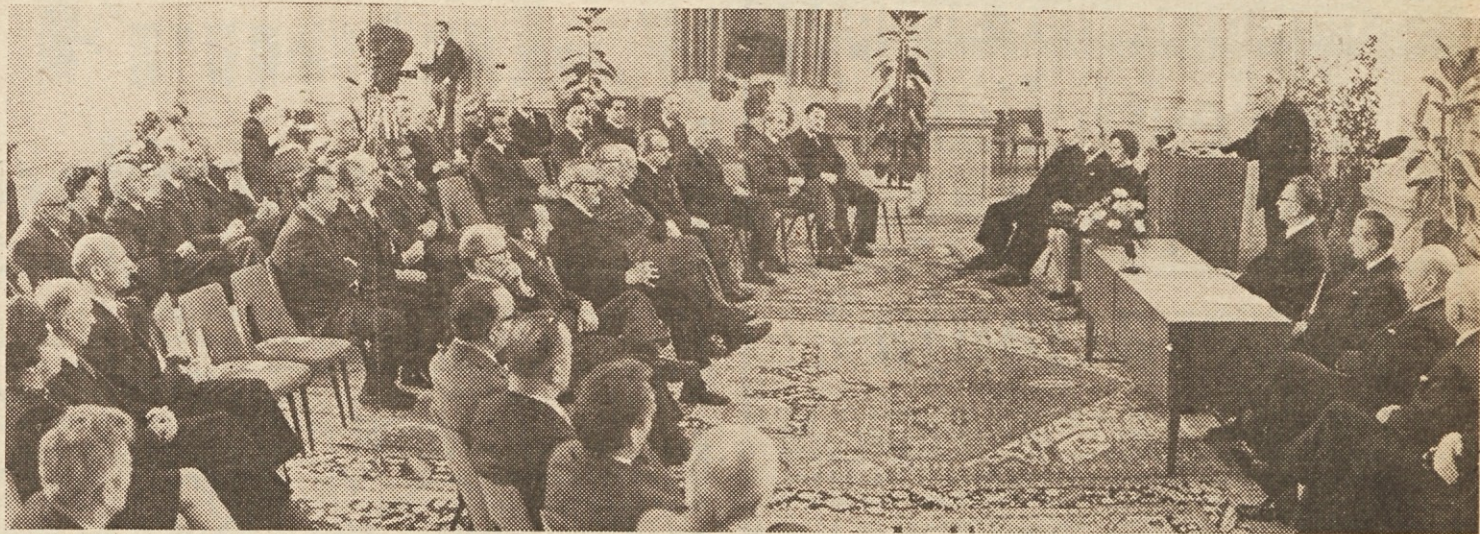
To poročilo, ki je v enem naših industrijskih središč zajelo 120 delavcev, med katerimi niti eden ne živi v prostoru – zares primernem za bivanje, naj bi podprlo prizadevanja za zgraditev samskega doma, za kar je brez dvoma dovolj pričljivih vzrokov.

Morda bo kdo vprašal, zakaj taka anonimnost? Res je, kraj in podjetje in stanodajalci so znani, toda tragedija je v tem, da je s temi, ki izkoriščajo stisko delavcev, zlasti tistih iz drugih republik, potrebno ravnati v rokavicah. Proti njim se praktično ni mogoče boriti, kajti dokler ne bo za vse dovolj prostora v samskih domovih ali vsaj v družbeno organiziranih zasebnih sobah, se morajo tudi tisti delavci, ki dobijo najmanj za najvišjo ceno, bati, da ne izgube še tega, kar imajo.

Morda si lahko povečamo možnosti za to, da jim nekoliko hitreje omogočimo spodobnejše prebivališče in jih rešimo izkoriščanja tudi s tem, da končno vendarle začnemo urediti številna stališča o ureditvi področja stanarin. S solidarnostnimi skladi smo dobili vse možnosti za to, da izdatneje pomagamo pri stroških za stanovanja tistim, ki so te pomoči zares potrebni.

Ce ne bomo tega kaj kmalu premaknili, bomo pač še naprej morali mizati pred tem, da na primer 30 delavcev v 8 nedravnih in preutesnjenih sobah brez najnujnejše opreme plačuje za stanovanje na mesec 7500 din, to pa je toliko, kot 30 družin za skupaj 120 kuhinj in sob, da o kopalnicah, predsobah in shrambah niti ne govorimo.

Na posledice težkih stanovanjskih razmer samskih delavcev v večjih industrijskih središčih opozarjajo tudi obratne ambulante. Ugotavljajo, da povzročajo vse več prehladnih in drugih kroničnih obolenj. Mnogi izmed tistih, ki imajo vlažno, mrzlo, zadušljivo in do skrajnosti preutesnjeno prebivališče, pa tudi preživljajo prosti čas v gostiščih, iz česar se poraja delomrznost, igre za denar, pretepi in drugi družbeno negativni pojavi.

V sredo, 20. marca, so v prostorih izvršnega sveta Slovenije proslavili 10. obletnico Ustavnega sodišča SRS. Svečanosti so prisostvovali najvidnejši družbenopolitični delavci, med njimi tudi predsednik RS ZSS inž. JANEZ BARBORIČ ter predstavniki našega sodstva.

V uvodnem nagovoru je predsednik Ustavnega sodišča SRS VLADIMIR KRIVIC orisal 10-letno delo Ustavnega sodišča.

„Kot je bilo predvideno že v letu 1963, ob uvedbi ustavnega sodstva v Jugoslaviji, je bilo potrebno dalj časa in več prakse, da bi ustavno sojenje pri nas dobilo ne samo trdna tla pod seboj, temveč tudi ostvarilo ustrezen način svojega dela. To je tudi povsem razumljivo, kajti ustavna sodišča so pri nas povsem nove ustavne institucije, zasnovane v skladu s specifičnostmi in potrebami samoupravnega socialističnega sistema ter originalne jugoslovanske federativne ureditve.“

Na koncu pa je še poudaril:

„Zaradi povečanih zakonodajnih pristojnosti republik, posebno na gospodarskem področju, bo seveda delo ustavnega sodišča v bodoče še bolj odgovorno in družbeno pomembno. Zato je desetletnica našega dela v določeni meri tudi mejnik v razvoju

ustavno-sodne funkcije v našem družbenem sistemu. Nova ustavna ureditev nas tudi v tem pogledu lahko navdaja z upravičenim optimizmom.“

Slavnostni govornik na proslavi je bil predsednik skupščine SRS SERGEJ KRAIGHER. Največji del svojega govora je posvetil predvsem bodočim nalogam ustavnih sodišč pri nas. Med drugim je poudaril:

„V celotnem postopku sprejemanja nove ustave SR Slovenije, posebno pa še v javni razpravi je bila ob splošni podpori načelom in določilom nove ustave še posebej poudarjena tudi skrb in zavzetost vseh, da se bodo ustavna načela in določila tudi resnično čim popolneje in dosledneje izvajala...“

Vendar nova ustava vnaša za delo ustavnih sodišč posebno pomembne novosti na področju ustavnosti in zakonitosti, novosti, ki pomenijo nov nadaljnji korak v uveljavljanju tega načela. Z ustanavljanjem samoupravnih sodišč dobiva proces podružbljanja sodnega varstva samoupravnih in drugih temeljnih pravic delavcev in s tem tudi varstva ustavnosti in zakonitosti kvalitetno nove družbene temelje, kar mora prispevati k njenemu doslednejšemu in neposrednejšemu uresničevanju in varstvu.“

Ultimat in zapravljen leto...

Ali res ni mogoče nadaljevati s pripravami na ustanovitev posebne izobraževalne skupnosti za gradbeništvo?

Koordinacijski odbor Stalne konference interesne skupnosti za izobraževanje gradbenih delavcev je že septembra 1972. leta prevzel vlogo in naloge iniciativnega odbora za ustanovitev posebne izobraževalne skupnosti za gradbeništvo. Pripravljen je predloge vseh osnovnih dokumentov, ki so za oblikovanje take posebne izobraževalne skupnosti potrebni. Tako je v letu 1973 bila v kolektivih, ki zaposlujejo gradbeni kader ali pa ga izobražujejo, široka razprava o predlogih statuta in

sporazuma o ustanovitvi posebne izobraževalne skupnosti, predložen pa jim je bil tudi delovni program in seznam tistih delovnih organizacij, ki naj bi po presoji iniciativnega odbora pristopile k tej posebni izobraževalni skupnosti. V razpravi je s svojimi predlogi in stališči sodelovalo kar 130 delovnih organizacij. Upoštevanje mnenja, ki se je izoblikovalo, je lanskega novembra iniciativni odbor obvestil Izobraževalno skupnost SR Slovenije, da bo do ustanovitve posebne izobraževalne skupnosti za gradbeništvo prišlo le v primeru, če se izvede pravilnejša porazdelitev tistih sredstev, ki jih delovne organizacije, ki predstavljajo jedro panoge, vplačujejo preko obveznih virov za usmerjeno šolstvo. Terjali so, da bi s tako prazdelitvijo posebna izobraževalna skupnost gradbeništva dobila v upravljanje vsaj 60% vplačanih sredstev. Kolikor do takega sporazuma ne bi prišlo, so menili, potem posebna izobraževalna skupnost za gradbeništvo ne more biti ustanovljena.

V TEM ČASU SE OB TAKEM ULTIMATU NI MOGOČE SPORAZUMETI

Izvršni odbor Izobraževalne skupnosti SR Slovenije takega ultimata ni sprejel. Menil je, da se v obdobju začasnega financiranja oziroma dokler ne bo uveljavljen nov sistem financiranja poklicnega šolstva, šole pri delovnih organizacijah lahko financirajo iz sredstev Izobraževalne skupnosti SR Slovenije le v obsegu iz leta 1973, novoustanovljenim posebnim izobraževalnim skupnostim pa se odstopijo sredstva, ki bi jih Izobraževalna skupnost SR Slovenije sicer namenila šolam, vključenim v te skupnosti.

Tako je sporazumevanje še naprej ostajalo v mrtvem teku, kajti iniciativni odbor ni sprejel stališča izvršnega odbora in je

letos marca znova ugotovil, da torej s pripravami na ustanovitev posebne izobraževalne skupnosti za gradbeništvo ni mogoče nadaljevati. Nadaljeval bo, če bo Izobraževalna skupnost SR Slovenije zagotovila sredstva, ki jih terjajo. Po njihovih podatkih, s katerimi so zopet dokazovali upravičenost svojih terjatev, je samo jedro gradbeniške panoge v letu 1973 prispevalo iz obveznih virov za financiranje poklicnega izobraževanja več kot 70 milijonov din, za izobraževanje svojih kadrov pa so delovne organizacije prispevale še dodatnih 25 do 30 milijonov din. Iniciativni odbor je v pismu, naslovljenem na skupščino Izobraževalne skupnosti SR Slovenije zapisal, da ni krivda za zastoj akcije na njegovi strani in na gradbeništvo kot zainteresirani panogi, pač pa nekje drugje.

VNAPREJ NI MOGOČE NIČESAR ZAGOTOVITI

Pred dnevi je ta problem obravnavala skupščina Izobraževalne skupnosti Slovenije. Potrdila je stališče izvršnega odbora. Odstopanje od že citiranega načelnega stališča lahko namreč resno ogrozi financiranje šol, ki še niso vključene v posebne izobraževalne skupnosti. Razen tega meni, da nobeni posebni izobraževalni skupnosti ni mogoče vnaprejšnjim določene udeležbe na prispevkih v novem sistemu, ki bo temeljil na medsebojnem sporazumevanju in solidarnosti vseh zainteresiranih. Podpira pa prizadevanje za ustanovitev posebnih izobraževalnih skupnosti, vendar meni, da teh prizadevanj ni mogoče pogojevati z zahtevki, da se odstopi posebni skupnosti večji delež sredstev kot z njim razpolaga Izobraževalna skupnost SR Slovenije. Zato se tudi zahtevek iniciativnega odbora posebne izobraževalne skupnosti za gradbeništvo zavrne kot nesprejemljiv.

LETA, KO PREHAJAMO NA NOV SISTEM FINANCIRANJA, GOTOVO NE KAŽE ZAPRAVITI

Kje „drugod“ je krivda, če c krivdi sploh lahko govorimo, da to sporazumevanje o pogojih za ustanovitev posebne izobraževalne skupnosti za gradbeništvo poteka drugače, kot je želel iniciativni odbor, je iz navedenih stališč mogoče jasno razbrati. Gotovo tudi delovni ljudje gradbeništvu dobro vedo, kako poteka prav zadnje tedne dogovarjanje in sporazumevanje o sredstvih za splošne in skupne potrebe. In ob teh razpravah bi jim kazalo tudi razložiti, da bo do prazdelitve sredstev lahko prišlo le tudi z njihovim sodelovanjem. Lažje seveda takrat, ko bodo že imeli svojo posebno izobraževalno skupnost za gradbeništvo. Zato vztrajanje pri ultimativnih pogojih, pod katerimi naj bi prišlo do ustanovitve izobraževalne skupnosti za gradbeništvo, gotovo ni smotno.

Ne ustanoviti posebne izobraževalne skupnosti gradbeništva, za katero je panoga očitno zainteresirana, pomeni le zaviranje možnosti, da bi delovni ljudje lahko uresničevali svojo ustavno pravico, svoj vpliv na izobraževalne programe in trošenje sredstev zanje. Zapraviti še eno leto s čakanjem, ne da bi vsaj začeli praktično se sporazumevati o skupnih interesih, nalogah in naložbah v panogi, res ni razumno. Prvo leto obstoja take posebne izobraževalne skupnosti bo v vsakem primeru bolj preizkusno, saj se bodo morale še v praksi preizkusiti zapisane norme sporazumevanja in če bo potrebno, tudi korigirati. To pa je lahko vsekakor stvari bolj v prid, kot samo čakati na neko prazdelitev sedanjih sredstev v okviru sredstev Izobraževalne skupnosti SR Slovenije. Uveljavljanje ustavnega načela, o katerem govorimo, je proces, ne pa enkratna naloga, ki bi jo lahko razrešili „pravično“ za vse večne čase. Nemara kaže razmišljati tudi o tem.

OD TOD IN TAM

RAVNE

V Mežici, na Prevaljah, Ravnah na Koroškem in v Kotljah je bilo zadnje soboto in nedeljo drugo občinsko srečanje pionirskih in mladinskih gledaliških skupin iz Mežiške doline „Naša beseda 74“, ki so ga letos pripravile občinske organizacije: Zveza mladine, zveza društev prijateljev mladine, zveza kulturno-prosvetnih organizacij in sindikalni svet Ravne na Koroškem. Nastopili so člani gledaliških skupin Tovarniške konference Zveze mladine železarne Ravne, Mladinskega kulturno-umetniškega društva Gimnazije, osnovne šole Franjo Golob Prevalje in aktivna Zveza mladine Prevalje.

Na povabilo organizatorjev pa so v Kotljah in na Prevaljah gostovali v okviru srečanja „Naša beseda 74“ člani gledališke skupine „ODER 73“ iz Pliberka na avstrijskem Koroškem, in to s predstavo Anite Hudl „Sel je popotnik skozi koroški vek“.

JESENICE

Letos praznuje dramski odsek javniške Svobode na Javorniku pri Jesenicah 40-letnico svojega obstoja. Ob tej priložnosti so sedanji člani dramskega odseka pripravili predstavo Ljubezen v kleti pisatelja Toneta Čufarja.

M. R.

VELENJE

Konferenca osnovnih organizacij sindikata Rudnika lignita Velenje se je dogovorila z vodstvom Amaterskega gledališča iz Velenja za odkup gledališke predstave za člane in svojce. Velenjski gledališniki so zaigrali za člane rudarskega kolektiva Budakovo komedijo „Klobčič“, ki jo je v predrebi Franca Klasića režiral Jože Kolar. (vš)

OBČINSKI SVET

ZVEZE SINDIKATOV RIBNICA

OBČINSKA KONFERENCA ZKS RIBNICA

OBČINSKA KONFERENCA SZDL RIBNICA

OBČINSKI ODBOR ZZB NOV RIBNICA

OBČINSKA KONFERENCA ZMS RIBNICA

KRAJEVNA SKUPNOST RIBNICA

KRAJEVNI URAD

SKUPŠČINE OBČINE RIBNICA

čestitajo vsem občanom

za občinski praznik Ribnice

in jim želijo še veliko

delovnih uspehov!

Komentatorjev stolpec

Investicijska politika brez dogovarjanja?

Dogovarjanje, zlasti tako, kot si ga preveč idealistično predstavljajo nekateri politični aktivisti, se v naših družbenogospodarskih razmerah neredko izjalovi bodisi zato, ker Jugoslavlani v splošnem nismo disciplinirani, kar zadeva izvajanje dogovorov in tudi zakonov, bodisi zato, ker sklenjeni dogovori navadno niso z ničemer sankcionirani in potem takem za udeležence tudi niso obvezni.

Pogosto pa so dogovori izgubili na veljavi zato, ker so – kot na primer dogovori o cenah, o delitvi trgov in podobnem – le še krepili in spodbujali pojave monopolizma in zapiranja trgov, namesto prav obratno, da bi namreč pospeševali odpiranje regionalnih trgov ter enotnega jugoslovanskega trga. Posledica takšnih in podobnih dogovorov je bilo večinoma navijanje cen, izrinjanje konkurentov s trgov, ki so se jih neomejeno polastili „pogodbeni“ partnerji in ne nazadnje – stagniranje in sploh nazadovanje proizvodnje oziroma prometa na posameznih območjih ter v dejavnostih, nad katerimi so razširili svoj nadzor partnerji, ki so se z javnim ali tihim dogovorom dokopali do monopolnega položaja.

Kar zadeva dogovore o cenah med proizvajalci in predelovalci, ki naj bi nadomestili administrativno uravnavani mehanizem cen s takim, ki ga bodo pogodbeni partnerji v obojestranskem interesu (in seveda tudi v interesu narodnega gospodarstva) čim bolj prilagajali gibanjem cen na svetovnem trgu, so v zadnjem času tudi pri nas nedvomno odigrali zelo pomembno vlogo, saj so pripomogli k boljši oskrbljenosti notranjega trga zlasti z nepogrešljivimi osnovnimi surovinami. Takšni dogovori naj bi sčasoma – v razmerah, ko je gibanje cen surovin na svetovnem trgu podvrženo pogostim in visokim nihanjem – povsem nadomestili svetovnim tržnim razmeram prilagojeno administrativno nadzira morebitne spekulativne namere svetovnim tržnim razmeram prilagojeno administrativno nadziranje cen, kajpada ob ustreznih družbeni kontroli, ki naj bi preprečevala morebitne spekulativne namere.

To pomeni, da bi, čeprav ne v neomejenem obsegu, po dvo in večletni nevdružni zamrznitvi cen tistih skupin blaga, ki jim po svetu določajo cene na borzah, spet vrnilo veljavno tržno uravnavanje gibanjem, pred katerimi se ne moremo ograževati, če hočemo uspešno in učinkovito trgovati s svetom in obenem preprečevati motnje pri oskrbi s surovinami na notranjem trgu.

Vloga dogovarjanja se je izkazala kot pozitivna tudi v drugih družbenih in gospodarskih sferah, tako še zlasti v samoupravnem urejanju odnosov med zvezo, republikami in pokrajinami v številnih ključnih vprašanjih, kot je na primer usmerjanje in materialno uresničevanje razvojnih programov v kmetijstvu („zeleni plan“) ter v drugih temeljnih gospodarskih dejavnostih, za katere je še posebej zainteresirana širša družbena skupnost.

Toda, če se je dogovarjanje kot pomemben instrument samoupravnega urejanja odnosov v gospodarstvu bolj ali manj že uveljavilo, ta ugotovitev, žal, ne velja za izvajanje investicijske politike, v kateri se vedno vladajo anarhija, načela regionalnega prestiža, političnega in finančnega šotrstva ter s principi enotnega jugoslovanskega trga sprti postopki bank. Le-te še vedno odobravajo kredite za uresničitev dvomljivih investicijskih projektov tako rekoč „na lep obraz“, pod političnimi vplivi in pritiski, ne oziraje se na tržne analize, ali pa upoštevajoč namerno izkrivljene študije in analize, s katerimi si investitorji prizadevajo dokazati „upravičenost“ svojih naložb.

Neobjektivni in prenapihljeni podatki o potrebah po tem ali onem blagu, ki so se po začetku obratovanja te ali one „politične“ tovarne pokazali kot nereálni, so sčasoma postali običajen pogoj za pridobitev investicijskega kredita. Postali so nepogrešljiv, med prave karte vrinjen adut, ki je pri nas odločil in marsikje še odloča o izidu investicijske igre – v prid očitno že predimenzioniranim zmogljivostim za proizvodnjo ivernih plošč, nato avtomobilov, hladilnikov in avtomatskih pralnih strojev, kasneje televizorjev, črno-belih in barvnih, raznih pralnih sredstev, detergentov, in v novejšem času po hišvenih tkanin, kmetijskih traktorjev in kdove še katerih proizvodov, o katerih potencialni investitorji preroško zasluhtijo, da je dozorel njihov čas.

Kdo bo napravil red v tej investicijski džungli? Državna administracija (kar ni priljubljeno), ali proizvajalci-potencialni investitorji sami? To je vsekakor vprašanje, ki ga vse glasneje postavljajo predvsem potrošniki kot žrtve, ki morajo iz svojega žepa plačevati izgube preštevilih „političnih tovarn“ te ali one vrste, z visoko ceno izdelkov, ki iz visokih zalog ne najdejo poti na trg.

Če je kje nadvse potrebno dogovarjanje, potem to velja za področje investicij, ki jih ponekod še vedno brezglavo razmetavajo, kot da ne bi šlo za družbena sredstva, kot da to ni bil denar samoupravljavcev, ki mu takšne nepreračunane naložbe krepko znižujejo vrednost.

NANDE ŽUŽEK

Devize na smetišču

Morda še ne veste, da uvažamo tudi star papir. 50 tisoč ton odpadnega papirja uvozimo vsako leto za potrebe naše papirne industrije. Seveda ta papir ni zastoj. Zanj moramo vsako leto znova odšteti lepe denarce. Pravzaprav je čudno, da ga doma ne zberemo toliko, saj nenehno kričimo v številnih akcijah za lepšo ureditev okolja, kako je naša dežela nastana s papirjem. V tovarnah za predelavo papirja v Jugoslaviji pa v teh dneh resno razmišljajo, kako bi zapolnili vrzeli v proizvodnji lesovine in lepenke, saj dragocene surovine, pa čeprav gre le za star papir, ne samo pri nas, temveč tudi v svetu vse bolj primanjkuje.

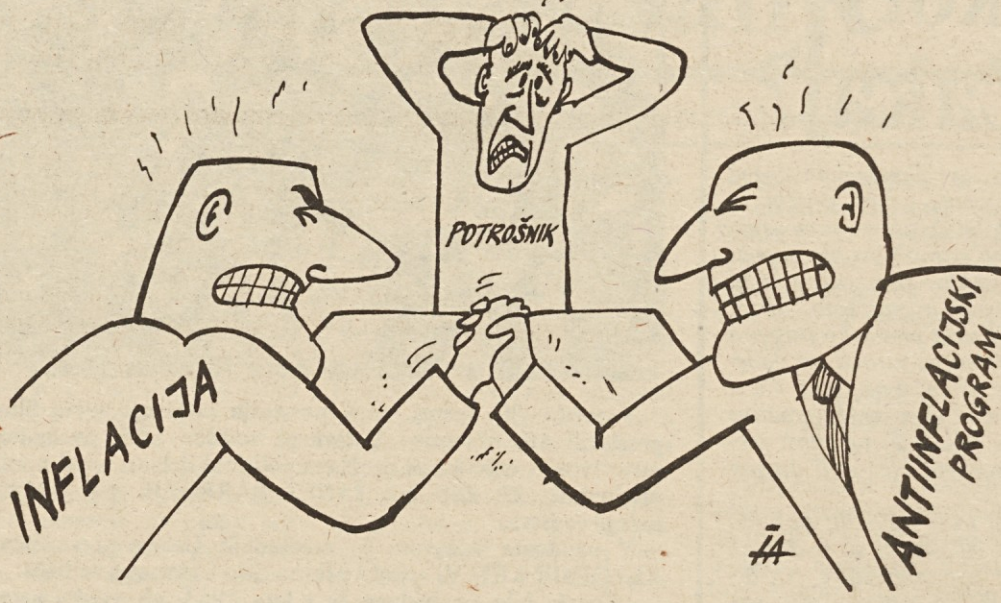
Ko smo pred kratkim kramljali o tem problemu z direktorjem tovarne Cersak Leonom. Poglej, ki je tudi predsednik

posiovnega odbora slovenskih papirničarjev, smo se prepričali, da je res tako. Skladišče odpadnega papirja je bilo skoraj prazno, čeprav večkrat na dan pripeljejo do vrha naloženi tovarnjaki. Proizvodnja namreč ne sme obstati, proizvodnja pa dnevno predela 70 ton papirja. Potrošnega papirja na prebivalca v naši republici je okoli 60 kg. Od tega se vrne znova v predelavo le 20 kilogramov, kar je seveda premalo, da ne bi potrebovali še dodatnih surovin iz uvoza.

V državah, ki k nam izvažajo star papir, znajo zbiranje starega papirja ceniti, pri nas pa kljub številnim zbiralnim akcijam, ki niso najbolje organizirane, ne vemo kam z njim. Stvari se je treba lotiti bolj temeljito in z večjo zavzetostjo, kot smo to počeli doslej. Pobuda je prišla zdaj

od najbolj zainteresirane strani: od proizvajalcev. Ti so že pripravili s trgovino samoupravni sporazum, ki bo nedvomno pospešil zbiranje odpadnega papirja. Stimuliral pa bo tudi zbiralce. Povsem jasno je, če ne bodo zbiralci za svoje delo dobro nagrajeni, bo zbiranje starega papirja tudi v bodoče takšno, kot je, v glavnem – slabo. Če bo torej stimuliranje boljše, bo vendarle ta dragocena surovina prišla na pravo mesto. Vedeti namreč moramo, da lahko sodobna tehnologija predela prav vsak odpadni papir, od robčka do kartonskega zaboja. S skupnimi močmi pa bi vendarle lahko vsaj skrčili uvoz starega papirja, sčasoma pa ga sploh ne bi več potrebovali. Sicer pa bi morala ta misel priti v našo zavest in navado. Proizvajalci že zdaj kličejo: hvala za star papir!

J. U.

Veliki dvoboj

I. ANTIĆ

Delitev zborničničnih služb

V severovzhodni Sloveniji doslej niso bili zadovoljni s funkcijo in vlogo republiške gospodarske zbornice. Veliko je bilo kritičnih pripomb in nejevolje, zlasti zaradi preveč centraliziranega dela zborničnih služb. Pomemben je očitok, da je zbornica premalo sodelovala z gospodarstvom. V Mariboru so tako že večkrat predlagali, da bi morali ustanoviti področno ali regionalno zbornico, ki bi znala povezati interese gospodarstva, koordinirati njihove akcije in tudi sodelovati pri uresničevanju načrtov in projektov. Tako institucijo je zahtevalo predvsem gospodarstvo. Osnovna ugotovitev v mariborskih krogih je bila, da organizacija republiške gospodarske zbornice ni prilagojena potrebam širšega gospodarskega prostora.

Toda vse kaže, da že v najkrajšem času ne bo več nesporazumov in problemov. Mariborčani in Celjani so pred kratkim pripravili enotni koncept o organiziranosti gospodarske zbornice, ki bo gotovo moral dobiti tudi republiško podporo,

predvsem pa podporo gospodarstva drugih področij. V obeh mestih so tudi odstopili od prve zamisli o ustanovitvi samostojne, regionalne gospodarske zbornice, temveč so predlagali ustanovitev posebnih zborničnih služb, ki bi tudi povezale zbornične delegate na obeh območjih. Strokovni ekipi bosta v Mariboru in Celju. Obe dislocirani strokovni službi naj bi zlasti tvorno poskrbeli za povezovanje republiške gospodarske zbornice s širšim gospodarskim prostorom, koordinirali uresničevanje najrazličnejših nalog, ki jih gospodarske organizacije ne bi zmogle same.

Ne gre prezreti dejstva, da

bosta obe službi močno zapolnili vrzel, ki nastaja med nalogami v regionalnih in občinskih razvojnih programih ali resolucijah in uresničevanjem teh načrtov na točkah, kjer neha podjetniški interes. Gre torej za povsem novo obliko zbornične dejavnosti. Republiška gospodarska zbornica bi na ta način lahko postala aktivnejši in mnogo bolj vpliven člen pri uresničevanju razvojnih projektov in resolucij. Skupini se bosta vključili v ekonomski center v Mariboru in v poslovno združene za trgovino v Celju. Do oblikovanja takšnih modelov zborničnih služb bo prišlo po vsej verjetnosti že to pomlad. J. U.

KAJ SO POKAZALI PREGLEDI SAMOUPRAVNIH SPORAZUMOV IN DRUGIH SAMOUPRAVNIH DOKUMENTOV NĚKATERIH TRBOVELJSKIH DELOVNIH ORGANIZACIJ?

Brez izpopolnjevanja ne bo šlo...

V kolektivih, kjer so delovni ljudje ugotovili, da nimajo pogojev za ustanovitev temeljnih organizacij združenega dela, ostajajo statuti še vedno temeljni splošni akti, v katerih je konkretizirana organiziranost delovnih skupnosti in vse druge zadeve, ki po določilih zakona sodijo v nje. Občinska komisija za pregled samoupravnih dokumentov je ugotovila, da statuti omogočajo delavcem širše odločanje in soodločanje o vseh važ-

čile odmik od ustavnih dopolnil. Zato so člani komisije predlagali vsem tem delovnim organizacijam, da so te pomanjkljivosti odpravile.

VEČ POMANJKLJIVOSTI V SAMOUPRAVNIH SPORAZUMIH

Analiza samoupravnih sporazumov o združevanju temeljnih organizacij združenega dela v organizacije združenega dela je ugotovila precej več nejas-

pa je, da so nekateri vztrajali pri takšni ureditvi, kot so jo vnesli v sporazume in to utemeljevali tem, da so se pač delovni ljudje tako opredelili. Kljub temu pa je komisija vztrajala, da so organizacije združenega dela sporazude odpravile, hkrati pa je predlagala, naj dosledno upoštevajo ustavna dopolnila. Samoupravni sporazum zdravstvenega doma Zasavje pa je občinska statutarna komisija ocenila za tako pomanjkljivega, da je zavodu predlagala, naj izdelava novega.

Ne glede na vse to pa je tudi občinska statutarna komisija Trbovljah menila, da so pomanjkljivosti v pregledanih sporazumih nastale zaradi tega, ker so jih pač izdelali v kolektivih brez večjih izkušenj. Komisija je poudarila, da s tem prvimi sporazumi organizacije združenega dela šele polagajo temelje za hitrejši in neposrednejši razvoj samoupravljanja in samoupravnih odnosov. Zato bo vsakdanja praksa nedvomno najboljši razsojnik, pa tudi vodilo, kaj bo treba v prihodnosti spreminiti, dopolniti in izpopolniti. Brez tega seveda ne bo dosledno uresničevati ustavnih dopolnila.

Poceni dopust vam bo omogočil vaš kolektiv, ki bo nabavil

POČITNIŠKI DOM NA KOLESIH.

Vprašajte vaše predstavnike sindikata.

INDUSTRJA MOTORNIH VOZIL NOVO MESTO

nejših vprašanjih gospodarjenja, posebej pa je poudarjena vloga zborov delovnih ljudi. To velja predvsem za področje investicijske politike, delitve dohodka in osebnih dohodkov in za samoupravno urejanje medsebojnih razmerij v združenem delu. Tu in tam je bilo opaziti težnje, da bi zmanjševali število članov delavskih svetov. Nezakonitosti v statutih komisija ni ugotovila. Naletela pa je na pomanjkljivosti v formulaciji statutarnih določil, ki bi v praksi omogo-

nosti in pomanjkljivosti. Konkretno: nekateri sporazumi sploh ne obravnavajo vprašanj in zadev, ki bi sodile v nje, nekateri pa so pomanjkljivo interpretirane. To še posebej velja za samostojnost temeljnih organizacij združenega dela, za oblikovanje skupnih skladov, glede enotnega ali skupnega programiranja in povezovanja delovnih procesov in za druga vprašanja. Komisija je imela s predstavniki organizacij združenega dela več pogovorov. Značilno

Sò se zvezne škarje skrhale?

Na seji koordinacijskega odbora za uvoz cementa pri republiški gospodarski zbornici so sklenili, da je treba s pripravami za uvoz 40.000 ton betonskega železa (skupno ga bomo uvozili 63.000 ton) pohiteti in zvezni organ predlagati, da ta uvoz odobrijo iz vzhodnoevropskih držav. Od količine betonskega železa, ki naj bi ga uvozili, je potreba Slovenije predvidena 18%.

Za uvoz cementa pa je podpisan družbeni dogovor, uvozili ga bomo okrog 700.000 ton, vendar je v celoti predviden za potrebe Hrvaške, Bosne in Srbije. S takšno razdelitvijo na sestanku niso soglašali, saj že sedaj očitno, da domači proizvajalci ne bodo mogli pokriti vseh potreb Slovenije. Zahtevani so, naj bi tudi za potrebe republike odobrili okrog 40.000 ton iz uvoza.

za lepšo in bolj čisto postavo
melbrosia
medex

● ZANIMIV PREDLOG IZ VELENSKEGA GORENJA

Še tesnejša vez s potrošniki

V velenjskem Gorenju so pripravili predlog za ustanovitev potrošniških svetov. Tako bo velenjska tovarna ena naših prvih proizvodnih delovnih organizacij, ki se želi še tesneje povezati s potrošniki, kupci izdelkov Gorenje.

Po prvem predlogu, ki so ga pripravili, naj bi ustanovili skupaj 52 potrošniških svetov, in sicer po servisnih območjih in predstavništvih, organi svetov pa naj bi bili po 20-članski odbori. Potrošniški sveti naj bi verificirali proizvodni program, prodajne pogoje in cene, pa tudi promet z blagom. Ob upoštevanju dosedanjih dosežkov in načrtovanju prihodnjega razvoja velenjske tovarne bo lahko to sodelovanje resnično v obojestransko korist, tako potrošnikom kot Gorenju.

Ker imajo v večini gospodinjstev pri nas vsaj po en izdelek iz velenjske tovarne, bodo z ustanovitvijo svetov potrošnikov, v katerih bo delovalo okrog 2000 občanov, še bolj utrdili in poglobili vez med veliko proizvodno družino Gorenja ter med večmilijonsko družino kupcev njihovih izdelkov.

(vš)

Kredit za turistične postelje! Bo pomagalo?

Jeseniška občinska skupščina in turistična agencija Globtour iz Ljubljane o možnostih razvoja turizma v Zgornjesavski dolini ● Več zasebnih turističnih sob za domače in tuje turiste

Že pred časom so se predstavniki turistične agencije Globtour iz Ljubljane pogovarjali s predstavniki jeseniške občinske skupščine o možnostih izgradnje novih turističnih postelj, predvsem zasebnih turističnih sob v tistih krajih jeseniške občine, ki izpolnjujejo vse pogoje za turizem. Med temi pogoji so najvažnejši: predstavniki Globtourja, naj bi skrbeli za zasedenost turističnih sob, zahtevajo v kraju dobro preskrbo s hrano, primeren dostop, vsaj 150 zasebnih turističnih postelj in urejeno recepcijsko službo.

Med raznimi kraji v Gornji Savski dolini so se odločili za štiri: Mojstrano, Rateče, Planico pod Golico in za Žirovnico. V teh krajih imajo že zasebne turistične postelje, vendar bi jih morali urediti še več. Agencija Globtour nudi zasebnikom v teh krajih ugodne pogoje: za eno turistično posteljo 15.000 dinarjev kredita z obrestno mero 12 odstotkov in na odplačilo šestih let. V jeseniški občini računajo, da bi lahko v teh krajih zgradili še okoli 700 do 750 novih posteljnih zmogljivosti, občinska skupščina pa je nedavno skle-

nila, da bo obrestno mero regresirala za 3 odstotke.

Te turistične postelje, ki bi nedvomno predstavljale za turizem v Gornji Savski dolini precejšnjo pridobitev, saj v prihodnje ni računati na večje naložbe v turizem, bi bile po predvidevanjih zasedene 80 dni na leto. Tako bi imeli v jeseniški občini 60.000 nočitev več! Postelje bi bile najvišje kategorije, turistična agencija jih namerava odajati tudi gostom iz inozemstva.

M. R.

Fruetal-Alko: zakaj »davek na kvaliteto«?

Živimo v času intenzivnega »vrenja« v našem gospodarstvu. Vztrajno iščemo nova pota, boljše rešitve... Kakor je po eni strani res, da iskanci novih poti nikoli nimajo lahkega dela, se nam tudi dozdeva, da jim naša vsakdanja praksa prinaša na pot vse preveč docela nepotrebnih, »nelogičnih«, odvečnih ovir.

Uvod je bil potreben zato, ker imamo vsak dan polna ušesa stokanja zaradi zviševanja cen surovin, »zamrzovanja« cen končnih izdelkov in v zvezi s tem s težavami gospodarjenja, ki se jim ni moč izogniti. Zdi se, da v vsej tej poplavi stokanja nismo sposobni napraviti nujno potrebne selekcije. V tem pogledu namreč, da bi resno in s polno pozornostjo poslušali predvsem tiste, ki s svojim delom in kvaliteto izdelkov izpričujejo resnično prizadevanje in sposobnost. Če jim kljub vsemu »ne gre«, bi jim lahko verjeli, da je v našem »državnem« gospodarskem mehanizmu nujno napraviti nekatere korekture, ki bodo dajale več kisika tistim, ki so se z organizacijo dela in kvaliteto sposobni postaviti ob bok evropski konkurenci.

Naše trditve bomo poskušali ilustrirati s primerom Fruetal-Alko. Še ni dolgo tega, ko je v Beogradu posebna strokovna

komisija poslovnega združenja Jugokonserva ocenjevala 178 predloženih vzorcev sadnih izdelkov in le 7 dala zlato medaljo (zanjo je bilo treba dobiti 19 ali 20 točk, ki jih je v kategoriji sadnih sokov dobil edino Fruetal-Alko), 15 srebrno, 49 bronasto, 80 izdelkov je došlo oceno zadostno in 27 nezadostno (manj kot 10 točk). Pri povrtini je bilo »težišče« podobno: 7 zlatih, 17 srebrnih, 31 bronastih, 40 zadostnih in 2 nezadostni. Pravzaprav kaj neugodna »splošna slika« za proizvajalce izdelkov iz sadja in povrtine! Fruetal-Alko pa je spet (kolikokrat že?) dokazal, da sodi po kvaliteti sadnih sokov na prvo mesto v Jugoslaviji. Ima torej dobro ime, ki se ga oklepa z vso trmo, čeprav...

AKUMULACIJA ODTEKA

Najprej si oglejmo, kakšen je položaj po treh in pol letih »zamrznjenih cen«. V tem času je Fruetal-Alko lahko povečal cene svojim sadnim sokovom za 39%, čeprav so surovine zdivjale navzgor: za jabolka je treba plačati 260% več, za slive 175, marelice 149, breskve 124, grozdje 135, jagode 175, črni ribez 140, kartonsko embalažo

41, sladkor 250, folijo za vrečke 65 in stekleničke 150!

Seveda se zastavi vprašanje, kako podjetje tako neskladje sploh še zdrži. Odgovor je dokaj preprost, čeprav na drugi strani tudi dokaj žalosten: v škodo svoje akumulacije. In kdo (in od kje?) bo financiral nakup novih strojev in neusmiljen lov za modernizacijo, če se akumulacija sproti izgublja kot voda v saharškem pesku?

Fruetal-Alko bi potreboval 11 do 12% akumulacije na svojo realizacijo, če bi hotel vsako leto povečati realizacijo za 15%, kar se ocenjuje kot »normalni minimum«. In kako je zdaj? Oglejmo si za primer jagode. Če bi bila njihova nabavna cena 4,4 dinarja, bi imel Fruetal pri jagodovem soku 2% dobička. Vendar — jagode so že po 6 dinarjev! Z marelicami je nekaj podobnega...

Na drugi strani pa strmo naraščajo cene strojev, ki jih je treba vedno znova kupovati, če nočeš »odstopiti iz tekme«.

Fruetal je 1969. leta za novo polnilno linijo plačal okroglo staro milijardo. Ta linija se je zdaj že postarala in bo tekla le še toliko, kolikor bo pač zmogla, za novo linijo pa bo treba zdaj odšteti že dve milijardi! Pred »linijsko modernizacijo« so v podjetju lahko napolnili 8000 stekleničk na uro, 1969. leta so to normo dvignili na 20. do 25.000, z novo linijo bodo sposobni napolniti tudi do 40.000 stekleničk na uro, vendar — povedali smo tudi ceno, ki jo je treba plačati za napredek, ki se izraža z bistvenim povečanjem proizvodnje z istim številom zaposlenih. Podobno je s stiskalnicami. Včasih je lahko 24 delavcev stisnilo 600 kg na uro (cena stiskalnice je bila 50 milijonov), 1969 je lahko en človek na novih napravah »opravil« s 6 do 8 tonami sadja (cena že 300 mili-

jonov, zāj bi bila pa že okoli milijardo starih din!)

CENE NE ADMINISTRACIJA!

Omenili smo le nekaj »oprimejlih primerov, ki nam lahko pojasnjujejo, zakaj se v Fruetalu-Alko že vprašujejo, ali se resnično splača biti s produktivnostjo in kvaliteto izdelkov na evropski ravni, ko pa vsi gospodarski rezultati kažejo, da je to v naši trenutni gospodarski klimi — kljub spodbudnim razpravam, govorom in obljubam — prej minus kot plus. Prav gotovo bi se Fruetal-Alko rešil dobršne mere svojih glavobolov, če bi se usmeril na proizvodnjo umetnih sadnih pijač, vendar... S takim korakom bi se prav gotovo moral posloviti od svojega dobrega imena. V vodo bi prav gotovo padla tudi vsa dolgoročno razmišljanja o nujni povezavi med kmetijsko proizvodnjo in predelavo.

V Fruetalu-Alko smo slišali predlog, ki sicer nima pretenzij, da bi bil recept za rešitev vseh težav, vendar se zdi edino sprejemljiv »regulator« razmer pri proizvajalcih sadnih sokov in pijač: razmere na tržišču naj urejajo cene in ne administracija! Gre namreč za to, da so kapacitete tovrstne jugoslovanske industrije tako velike, da ne morejo biti docela »zasedene« niti v polni sezoni, torej nikakor ni upravičena bojazen, da bi ob sprostitvi cen le-te »zbežljale« nerazumno navzgor. Zgodilo bi se le to, da bi potrošniki lahko sami ocenili (glede na kvaliteto izdelka), kateri sok ali pijača je v resnici »draga« in katera »poceni«. To bi bil verjetno edini pravi gospodarski stimulans za kvaliteten proizvodnjo. In tudi možnost, da bi »normalno živel« in se razvijal skladno s časom.

Finalizacija kar doma

V OBJEKTIVU

Zidne tapete zadnje čase pri nas vse pogosteje zamenjujejo klasično pleskarijo. Res je, da je začetna investicija nekoliko dražja, zato pa so tapete trajnejše in kar je posebna prednost, dajo se čistiti. Graditelji novih stanovanj že skoraj vsi uporabljajo zidne tapete. Povpraševanje je torej vsak dan večje.

Prav to je bil eden od razlogov, da so se v Papirnici Vevče odločili za proizvodnjo zidnih tapet in da bodo tako eden od petih proizvajalcev v Jugoslaviji. Drug razlog, ki je vodil vevške papirničarje k taki odločitvi, pa je, da so že dolgo let edini proizvajalec papirja v naši državi za izdelavo tapet. Najprej so ga v glavnem izvažali, potem delali za domače »tapetarje« in računica je končno pokazala, da se jim bo finalizacija doma še najbolj izplačala. Izvoz tapetnega papirja bodo praktično opustili, ostalim do-

mačim proizvajalcem zagotavljajo dosedanje dobavo, povečano proizvodnjo pa bodo oplemenitili v domači tovarni. Novo za njih je pravzaprav le grafično delo, to je nanašanje različnih vzorcev na doma izdelano papirno podlago.

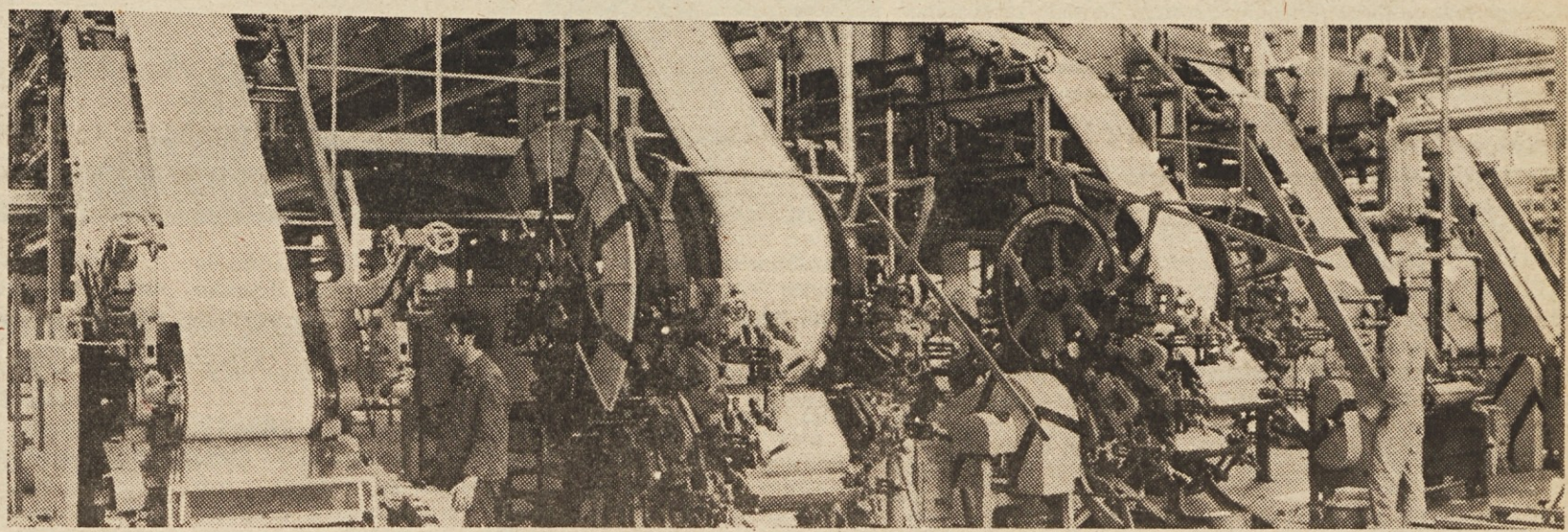
Lani, 29. novembra, je že stekla poskusna proizvodnja. Medtem so zgradili novo proizvodno halo s skoraj 2000 kvadratnimi metri površine in nabavili 5 modernih strojev. To jih je veljalo okrog 25 milijonov dinarjev. Večino sredstev so prispevali sami in le del so komercialni krediti licenčnega partnerja iz Nemčije.

Proizvodnja zidnih tapet v Vevčah že skoraj normalno poteka in prav konec tega meseca bodo poslali na trg okrog 150 različnih vzorcev. Ti bodo tudi po kvaliteti in ceni različni. O konkretnih cenah, kot povsod, tudi v Vevčah sedaj še neradi govorijo. Pravijo, da bodo nekaj cenejše od uvoženih, čeprav nič manj kvalitetne in dražje od preostalih domačih. Tradicija pri oplemenitju papirja jim namreč omogoča zelo visoko kvaliteto. In še posebnost za jugoslovanski trg, ki jo bodo uvedli v Vevčah. Imeli bodo stalno zalogo vseh v katalogu objavljenih vzorcev in še posebno intervencijsko zalogo v tovarni, da bodo lahko vsak čas dopolnili zalogo posameznih vzorcev v trgovini, če jih bo zmanjkalo.

V letošnjem letu računajo v Vevčah, da bodo naredili nad 5 milijonov kvadratnih metrov zidnih tapet.

Kvaliteto oziroma pralnost posameznih vrst zidnih tapet nenehno preizkušajo s posebno napravo, ki s ščetko in vodo »umiva« preizkusni kos tapete

Z naslednjim mesecem bo teh pet novih strojev začelo izdelovati tapete v dveh izmenah, kasneje morda tudi neprekinjeno. Stopetdeset vzorcev in najmanj 5 milijonov kvadratnih metrov zidnih tapet bodo v Vevčah naredili do konca letošnjega leta.

● OBISK V KONFEKCIJI »OKUS« V RADLJAH OB DRAVI

SPODBUDNI NAČRTI

● Iz majhne obrtne delavnice se je razvila konfekcija »Okus« Radlje ob Dravi, ki je lani s 160 zaposlenimi ustvarila proizvodnjo v skupni vrednosti 13,5 milijona dinarjev ● V načrtu gradnja nove proizvodne dvorane ● Tudi vnaprej prizadevanja za dobro gospodarjenje in učinkovito proizvodno delo

Konfekcija »OKUS« iz Radelj ob Dravi sodi med tiste organizacije združenega dela na Koroškem, ki so začele samorastniško pot iz male obrtne delavnice in se pozneje, hkrati s povečevanjem proizvodnje, uveljavile tudi na tujih tržiščih. Hkrati z rastjo proizvodnje so odpirali tudi nova delovna mesta, kar je za območje, kjer je zaposlenost žensk precej pod republiškim povprečjem, še posebej pomembno.

Leta 1962 je stekla v Radljah ob Dravi prva industrijska proizvodnja konfekcijskih izdelkov. Začeli so s kravtami, telovadnimi hlačami in s predpasniki, da bi se v letih 1964 in 1965 dokončno odločili za specializacijo, in sicer za izdelavo lažje ženske konfekcije. Najprej so prišle s tekočih trakov jutranje in delovne halje ter ženske obleke. Hkrati z osvajanjem nove proizvodnje so se uveljavljali tudi na tržišču.

Delavke radeljskega »Kroja« so iz leta v leto povečevale proizvodnjo, čeprav so bili pogoji za delo dokaj težki, gospodarile pa tako, da so leta 1970 zbrali toliko lastnih da so se lotili gradnje novih prostorov. Naložba je omogočila, da so odprli 100 novih delovnih mest, v proizvodni program pa so uvrstili nekatere nove izdelke, seveda iz asortimenta lažje ženske konfekcije.

Lani, ko so v Konfekciji »OKUS« v Radljah ob Dravi izdelali 255.000 raznih izdelkov, so dosegli 13,5 milijona dinarjev skupne vrednosti proizvodnje, ali 13% več kot so računali. Ob tem pa velja poudariti, da je bila tretjina vseh proizvodnih zmogljivosti angažirana za dodelavo izdelkov za zahodnonemškega partnerja. Letos bodo ustvarili najmanj 16 milijonov dinarjev celotnega dohodka, občutnejše povečanje proizvodnje in celotnega dohodka pa načrtujejo za leto 1975. Napovedujejo namreč gradnjo še ene proizvodne hale. Z deli, veljala bodo okrog 5 milijonov dinarjev, želijo začeti že letos, sami pa bodo prispevali tretjino potrebnih sredstev. Pričakujejo pa pomoč Ljubljanske banke, podružnice Slovenj Gradec, in radeljske Občinske skupščine, saj bodo novi prostori omogočili zaposlitev še najmanj 50 novih delavk.

(p)

PRI SADJARSTVU SO PRIMORSKI KMETI PREPUŠČENI SAMI SEBI. SADIJO IN OBNAVLJAJO LE TO, KAR SAMI POTREBUJEJO, KAR SAMI PRODAJO. ŽIVIJO PAČ V NEGOTOVOSTI, KER NE VEDO, KJE IN PO ČEM BODO PRODALI SVOJE PRIDELKE

Izhod: povezava proizvajalcev in specializacija

Primorska slovi po svoji rodovitni zemlji. Slovi po imenitnih pridelovalcih sadja, po najlepših in najbolj sladkih češnjah, po izredno velikih breskvah, ki jih poznajo po vsej naši domovini.

Prav tako kot po pridelovanju prvovrstnega sadja pa si je pridobil ta košček slovenske zemlje izreden ugled tudi na področju vinogradništva. Kdo ne pozna Goriških Brd, kdo še ni poskusil zlatega vipavca ali na primer črnega kraškega terana...?

„V minulih letih beležimo na Primorskem rekordno obnovo vinogradov. Dobri pogoji za vinogradništvo in seveda kvaliteta naših vin so spodbudili ljudi, da so visoko zavihali rokave in prav na področju vinogradništva v zadnjem času izredno napredovali...“ nam pripoveduje inž. HILARIJ KOSTA, pospeševalec za sadjarstvo in vinogradništvo pri Kmetijskem zavodu Nova Gorica. „Pri tem je na moč razveseljivo, da so se številni kmetje odločili za specializacijo in posvetili vse svoje delo trti in pridelovanju grozdja. Neverjetno se sliši, vendar je res, da imajo ponekod doma že kar po tri traktorje! Seveda ljudi pri svojem delu ne spodbuja le kvaliteta pridelka, temveč tudi naše kleti v Brdih, Vipavi, Sežani in v Kopru, ki organizirajo odkup grozdja. Tako se pridelovalcem ni bati, da ne bi vedeli, kam z grozdem oziroma, da ga ne bi mogli prodati. Žal, je povsem drugače s sadjem...“

„Mar hočete povedati, da gre sadje teže v denar...?“

„Ne... ne gre za to. Problem je v tem, da na tem pod-

ročju ni potrebnega nosila, kot so na primer na področju vinogradništva kleti. Rezultat vsega tega je porazen: sadjarstvo na Primorskem stagnira, ponekod celo nazaduje, čeprav so potrebe po tem pridelku veliko večje od ponudbe. Izračunali smo na primer, da pokrivamo z breskvami komaj četrtno slovenskih potreb. Lahko bi pa pokrili vse slovenske in povrh še kakšne druge. Možnosti so ogromne, še zdaleč pa niso izkoriščene...“

„Torej, trg bi potreboval veliko več sadja, pridelovalci pa tega nočejo slišati. Se jim pridelovanje češenj, hrušk, marelic, jabolk in drugega sadja res ne spleča...?“

„Ni čisto tako. Osebo sem prepričan, da bi se trud, vložen v sadjarstvo, prav tako obrestoval, kot v vinogradništvo, če ne še bolj. Pogoji za pridelovanje so izvrstni, vendar kmetje sadijo in obnavljajo le to, kar sami potrebujejo, kar sami prodajo. Zakaj? Predvsem zato, ker živijo v negotovosti. Ne vedo, kje in po čem bodo prodali svoje pridelke. Odkup sadja ni zagotovljen, prodaja je neorganizir-

rana, neraziskana. Nekateri proizvajalci se sicer dobro znajdejo, večina pa želi čim manj tvegati. Znani so na primer številni primeri, ko vozijo pridelovalci

skem zavodu v prvi vrsti — strokovna služba. S tem hočem povedati, da nimamo pristojnosti oziroma, da ne moremo reševati poslovnih vprašanj našega kmetijstva. Kljub temu se trudimo seveda po svojih močeh, da prispevamo svoj delež k rešitvi vprašanja. Ob neposrednih stikih z zadrugami in posameznimi proizvajalci si prizadevamo in svetujemo, da bi se vsi proizvajalci povezali in skupno nastopili na trgu. Nedvomno bi s trud bogato obrestoval...“

Skratka, tako kot je doživelo vinogradništvo na Primorskem v minulih letih svoj „boom“, bi bilo prav in koristno, da bi doživelo svoj „boom“ tudi sadjarstvo. Sadja je na trgu vedno premalo, posebno kvalitetnega proizvajalci pa se mu odpovedujejo, saj je posameznikova prodaja kupca še vse preveč trnova in negotova.

Strokovnjaki Kmetijskega zavoda Nova Gorica menijo, da je izhod edinole v povezavi in nastopu v skupnem nastopu na tržišču. Nedvomno imajo pravo. To dokazuje med drugim tudi praksa vinogradnikov, ki jim je povezava ne le omogočila uspešen nastop na tržišču, temveč tudi ozko specializacijo.

A. ULAGA

INŽ. HILARIJ KOSTA

sadja svoj pridelek daleč v druge republike. Dohodek sicer ni kdove kako velik, vendar se trud še vedno obrestuje. Razumljivo pa bi bil dohodek od sadja precej višji, če bi se pridelovalci združili, če bi prodajo organizirali doma...“ razmišlja inž. Kosta.

„Problem kot na dlani. Zanimaj nas, kaj je v tej smeri storil Kmetijski zavod Nova Gorica?“

„Poudariti moram, da je naša pospeševalna služba pri kmetij-

TA PROSTOR SMO Odstopili TOVARNI TOSAMA ● TA PROSTOR SMO Odstopili TOVARNI TOSAMA ● TA PROSTOR SMO Odstopili TOVARNI TOSAMA ●

Uveljavljanje teorije v praksi

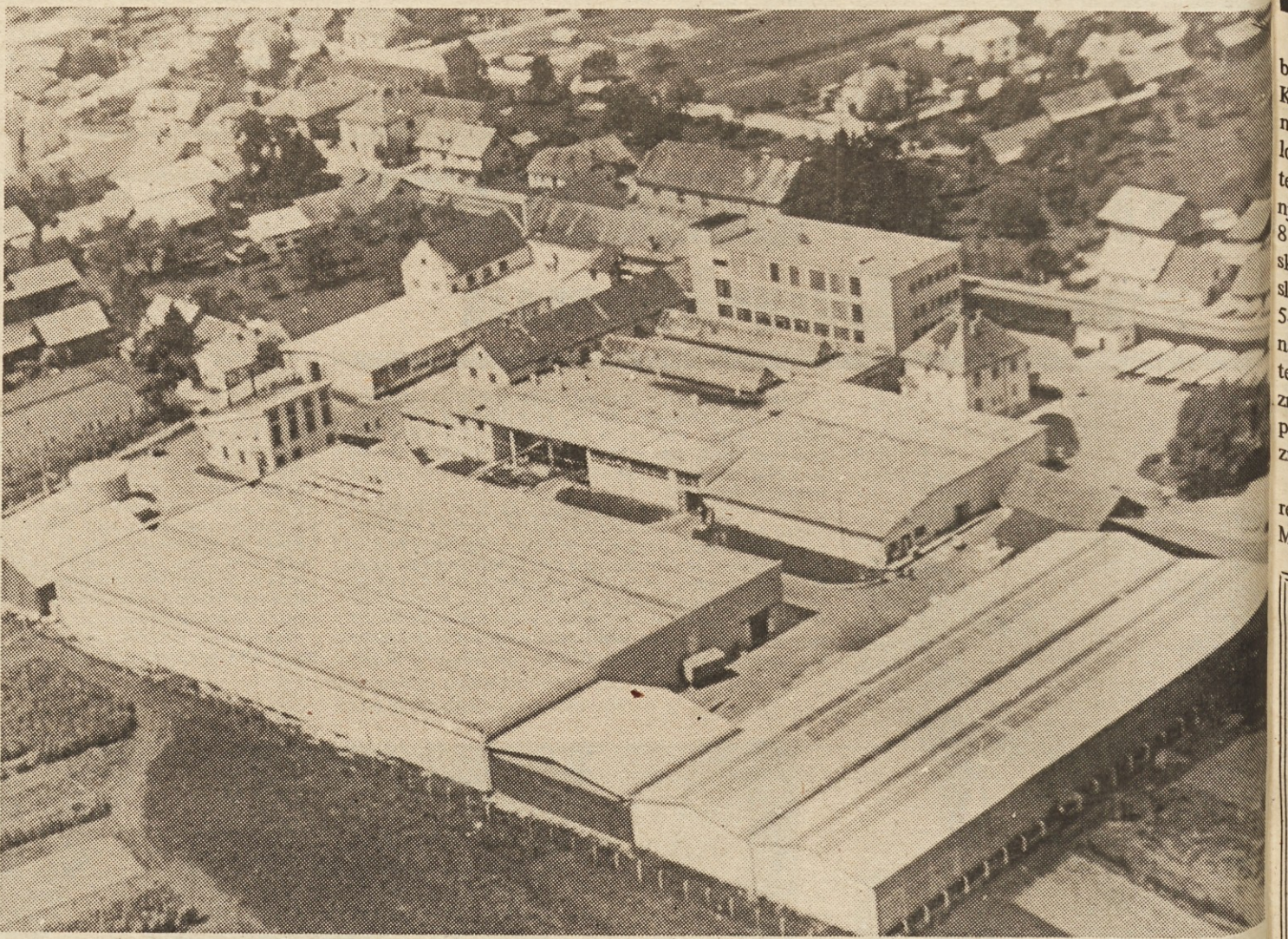
Tovarna TOSAMA je zrasla iz majhne in nepomembne delavnice za konfekcioniranje vate in gaze v moderno tovarno sanitetnega materiala, ki se lahko po obsegu poslovanja, modernizaciji tehnološkega postopka in strojnega parka upravičeno uvršča med največja tovrstna podjetja v Evropi, po svoji notranji organiziranosti pa med tovarne, v katerih je največ pozornosti namenjene neposrednemu proizvajalcu.

Celoten razvoj TOSAME je terjal sodelovanje vseh vodstvenih služb, novih organizacijskih ukrepov ter tesno povezovanje s samoupravnimi organi podjetja in celotnim kolektivom.

„Boriti se za človeka in socialistično samoupravno skupnost pomeni neutrudno delati za povečanje proizvodnje in produktivnosti, za izboljšanje delovnih pogojev delavcev, za dobre tovariške odnose, za kvaliteto dela, za stalno rast življenjske ravni kot sestavnega dela boljšega življenja delovnega človeka, za popolno uveljavitev ustavnih določil,“ je dejal direktor tovarne TOSAMA oec. SLAVKO BAJEC, ko je govoril ob 50-letnici tovarne v septembru 1973 in to znova poudaril pred nekaj dnevi, ko je pripovedoval o praktičnem uveljavljanju omenjenih nalog v tovarni TOSAMA.

TOSAMA je uspela v zadnjih letih zabeležiti izredne rezultate, ki govore o naporih delavcev, kot tudi o urejenih notranjih odnosih, o čemer so spregovorili predsednik delavskega sveta IVANKA OGOREVEC, predsednik aktiva Zveze komunistov DUŠAN BORŠTNAR in predsednik sindikalne organizacije VILIJEM DOLENC.

„Po statutu tovarne TOSAMA delavci uresničujejo samoupravljanje neposredno v delovnih skupinah, obračunskih enotah in oddelkih, v organizacijskih enotah in v podjetju kot v celoti s tem, da sodelujejo v postopku oblikovanja in spreminjanja odločitev, dajejo predloge in izražajo mnenje, neposredno odločajo v skladu z zakonom in statutom, itd. Neposredno upravljanje v tovarni se odvija po delovnih skupinah, ki so oblikovane po organizacijskih enotah. Delavci dajejo pobude za izboljšanje pogojev dela, izražajo konstruktivne kritike na posamezne odločitve, predlagajo kandidate za člane organov upravljanja, itd.

Te dni smo izbirali v naši tovarni delegate. 779 delavcev bo zastopalo 11 delegatov. Izbrali bomo take, ki bodo dejansko govorili v imenu delavca in v njegov prid, saj bo le tako zagotovljeno neposredno upravljanje in s tem upoštevanje in uveljavljanje delavčevih predlogov in zahtev,“ je poudarila predsednica delavskega sveta.

V TOSAMI so aktivni tudi člani Zveze komunistov, o katerih je spregovoril Dušan Borštnar: „Zadnja leta postaja aktiv Zveze komunistov v TOSAMI vse bolj upoštevan in ne deluje v naši organizaciji le kot nekakšna cokla. Vsa vprašanja in probleme obravnavamo in rešujemo v povezavi z ostalimi organizacijami v našem podjetju. Naša nenehna skrb pa velja političnemu izobraževanju in marksističnemu osveščanju delavcev.“

Predsednik sindikalne organizacije pa je dejal o zdajšnjem delovanju sindikalne organizacije, da je le-ta vsestransko prisotna, še posebno pa aktivna pri izbiranju delegatov. „Sindikalna organizacija je živa v vseh organih samoupravljanja v naši tovarni. Njena tradicija je stara in upoštevana. Imamo referenta za standard, za šport in rekreacijo in za socialno dejavnost; vsi si prizadevamo nuditi delavcu čim več. Delegatski sistem bo to še v večji meri omogočal in prenesel teorijo v prakso. Zavedamo pa se, da z izvolitvijo delegatov šele začnemo uresničevati neposredno uveljavljanje delavčev besede pri upravljanju, kar bo zagotovo naravokovalo še veliko naporov. Potrebna bo povezava delegatov iz naše OZD z družbenopolitičnimi organizacijami kot tudi z delegati drugih gospodarskih organizacij.“

Prvenstvo Maribora

V sindikalnem občinskem namiznoteniškem prvenstvu Maribora je v spomladanskem delu že odigrano četrto kolo. Srečanja so se v vseh ligah v glavnem končala po pričakovanju, za presenečenje lahko stejemo le dvoboj med ekipami TAM I TEZNO in MARI-BORSKO LIVARNO. Kandidat v I. ligi Livarna je namreč v derbi srečanju izgubila kar z rezultatom 5:0. Posamezne igre so se končale s sledečimi rezultati: Uran : Falež 2:0, Zygorac : Bajc 2:0, Jamšek : Mlekuš 2:0, Zagorac : Falež 2:0, Uran : Mlekuš 2:0.

Rezultati 4. kola I. liga:
TAM I S. : TSN 5:1, TAM I T. : Livarna I 5:0, Metalna : Primat 5:0, TAM II S. : M. Tisk 5:0, TAM III T. : M. Vodovod 5:3; Po četrtem kolu vodi:

TAM I Tezno pred Livarno II, Livarno I in Metalno.

V II. ligi ni bilo nobenih presenečenj, saj so favoriti po pričakovanju osvojili predvidene točke.

Rezultati II. lige: Marles : Zavar ovalnica M. 5:3, Konstruktor II : Veterinarji 1:5, Gradis : Tekol 5:0, VEMA : Marles 5:2; Vodi: Cevovod I pred Veterinarji, Radiom Maribor in Zavarovalnico M.

V III. ligi A in B skupine se je pojavilo precej novih ekip, ki bi se rade po končanem prvenstvu uvrstile v višji razred. Prav zaradi tega je na teh tekmah, kjer sodeluje skupno 32 ekip, videti dosti zagriženih borb.

Rezultati III. liga A-skupina: Atmos : TAM IV T. 0:5, Intes : UJV 0:5, Elektro : Talis II 5:0, Bodočnost : Sladkogorska 3:5,

PTT : MTT 5:0, PKŠ : Metalplast R. 4:5; Vodi: TAM IV Tezno pred PTT, Elektro in UJV.

Rezultati III. liga B-skupina: Zarja : Sladkogorska II 5:2, Petrol : Zavarovalnica II 5:2, TAM V T. : Birostroj 5:3, Metalna II : TAM V T. 5:3, Birostroj : Lokomotiva 5:0, Atmos Mladina : Gradis 0:5, Zlatorog : KB Maribor 5:0; Vodi: Petrol pred TAM V Tezno, Birostroj in Metalno II.

V ženski ligi, kjer sodeluje 12 ekip vodi Zavarovalnica II pred Gradisom I, Sladkogorsko in Elektrom.

Posamezni rezultati 4. kola: Zavarovalnica I : KB Maribor 3:0, Sladkogorska : Zavarovalnica II 1:3, KB Maribor : Gradis II 1:3, Elektro : Gradis I 1:3, Konstruktor : Marles 3:2. D. Z.

MUTA

V sredo preteklega tedna so se na smučiščih pod Malo kopo končale letošnje zimsko športne igre kovačev Mute. Zaključne tekme so privabile na štart 29 smučarjev iz vrst livarjev, kovačev, ključavničarjev ter drugih.

Tekmovalci iz dveh starostnih skupin so se preskusili na odlično pripravljenih progah. V starostni skupini do tridesetih let so bili najboljši Vinšek Niko, Osrajnik Janko in Kolar Janko.

Med veterani, torej med smučarji, ki so že presegle trideseta leta, pa je bil najuspešnejši Tone Bijol, drugi je bil Metod Praper in takoj za njim še Marko Faletič. Ob vsem pa je še najbolj zanimivo, da so predstavniki starejše garde dosegli najboljše rezultate.

Ob tem velja povedati še to, da se združena podjetja Gorenje Velenje, Tovarna Muta in Fecro iz Slovenj Gradca tudi letos pripravljajo na tradicionalne športne igre.

Nasploh pa je športno rekreativna dejavnost med muškimi kovinarji zadnje čase močno napredovala. Sindikat nudi tej aktivnosti resnejšo materialno podlago, le športni referenti, tako menijo v podjetju, svojega dela še ne jemljejo dovolj resno.

kw

Pri tovarni poljedeljskega orodja in livarni Gorenje Muta so pretekli petek ustanovili tovarniško šolsko športno društvo, v katero so se vključili učenci industrijske kovinarske šole tovarniško šolsko športno društvo v katerega so se vključili učenci industrijske kovinarske šole pri tem podjetju. To je po dolgih letih, odkar je bila ukinjena bivša industrijska kovinarska poleg tovarniške dejavnosti skrbelo še za širšo rekreativno delo mladih ljudi v okviru podjetja. Mlado društvo pa vsekakor pričakuje vso podporo kolektiva, predvsem pa iz vrst sindikata. Že doslej so učenci kovinarske šole gojili namizni tenis, nogomet, košarko, streljanje in šah.

kw

VELENJE

S tekmovanjem ekip in posameznikov v kegljanju, in sicer na kegljišču hotela Paka v Velenju, so se začele v Šaleški dolini letošnje delavske športne igre. Prvo kolo kegljaškega tekmovanja je bilo 14. in 15. marca, drugo bo 4. in 5. aprila, tretje in zaključno kolo pa 25. in 26. aprila. Po končanem tretjem kolu bodo na kegljišču hotela Paka v Velenju razglasili rezultate tekmovanja ter podelili kolajne in diplome posameznikom. Ekipni zmagovalec kegljaškega turnirja pa bo prejel pokal na zaključni prireditvi „Delavske športne igre Velenje 74.“

(vš)

Smučarji Mercatorja na snegu: še nekaj sekund in po progi se bo spustil naslednji tekmovalac...

ŠPORTNE IGRE MERCATORJA

V soboto, 16. marca je bilo na Ulovki nad Vrhniko prvo športno tekmovanje delavcev Mercatorja. Tekmovanje v veleslalomu pomeni začetek širšega športnega udejstvovanja. Do konca leta se bo v počastitev 25-letnice podjetja Mercator zvrstilo skupno kar devet športnih prireditev. Računamo, da se bo v vseh devetih športnih panogah pomerilo blizu tisoč udeležencev. To pa je lepa številka, saj bo aktivno sodeloval vsak peti član delovne skupnosti Mercatorja.

Pa se zdaj vrnimo za nekaj dni nazaj k prvemu tekmovanju v veleslalomu na Ulovki. Lepo vreme je dobro organizirano tekmovanje še bolj popestrilo. Sonce je zadnje dni sicer vzelo nekaj snega, toda organizatorji so se potrudili in za tekmovanje progo dobro pripravili.

Na startu se je zbralo okrog osemdeset udeležencev. Razdeljeni so bili v pet skupin: ženske nad 30 let, ženske do 30 let; moški nad 35 let, moški od 25 do 35 let in moški do 25 let. Čeprav namen tekmovanja ni bil odkriti vrhunske smučarje, so nekateri pokazali lepo, res kvalitetno smučanje; le-ti so seveda tudi dosegli najboljše rezultate. Ostale pa, ki so bili malce slabši, tiste, ki so kljub nekaj padcem pokazali trdno voljo za sodelovanje, tudi ne gre pozabiti. Želimo množičnost na naših tekmovanjih; vključiti k sodelovanju čimveč delavcev. Po prvem športnem srečanju lahko z veseljem ugotovimo, da smo na pravi poti.

In sedaj k rezultatom. Za prvouvrščene posameznike in ekipe smo pripravili pokale, drugo in tretjevrščeni pa so prejeli spominske diplome. Pokale smo razdelili takole: v skupini žensk nad 30 let je pokal osvojila Greta Peharc iz TOZD Preskrba Tržič; v skupini žensk do 30 let pa je šel pokal v TOZD Logatec. Priborila si ga je odlična Nedi Černe.

V skupini moških tekmovalcev nad 35 let je osvojil pokal Peter Pušler iz Skupnih služb. V drugi starostni skupini moški od 25 do 35 let je prejel za svojo prvo mesto pokal Miha Šmuc iz tozd Investa. Pri mlajših moških (do 25 let) pa je osvojil prvo mesto Drago Arhar iz TOZD Logatec.

Po ekipah pa so dosegle prva mesta ekipe iz TOZD Logatec dvakrat (ženske, moški), TOZD Trgovina na debelo pa prav ta o dvakrat.

Zdaj je za nami prvo športno tekmovanje. Uspelo je in vsi so zadovoljni. Tekmovalci in organizatorji. Le-ti pravijo, da bodo v prihodnje na naša tekmovanja povabili tudi druge trgovske kolektive.

MILE BITENC-DEJAN

ZIMSKE IGRE DELAVCEV SDK

Letnim športnim igram delavcev SDK v SR Sloveniji, ki so postale že tradicionalne, so se letos pridružile tudi zimske. Tako so se v soboto 16. marca zbrali tekmovalci iz skoraj vseh organizacijskih enot SDK v Sloveniji na smučiščih Zatrnika. Organizacija iger je bila zaupana podružnici Kranj.

Tekmovanja so bila v veleslalomu in smučarskem teku. Skupno je nastopilo več kot 50 tekmovalcev. Najzanimivejše borbe, kljub že nekoliko mehkeemu snegu, so bile v veleslalomu.

Rezultati posameznikov v veleslalomu:

Ženske juniorke: 1. Agrež Nadja, podružnica Ljubljana 33.3, 2. Konte Breda, podružnica Ljubljana 34.2, 3. Vrhovec Tatjana, podružnica Ljubljana, 35.7 itd.

Ženske seniorke: 1. Legat Francka, podružnica Kranj 34.9, 2. Pančur Vera, podružnica Kranj 38.5, 3. Krivec Breda, podružnica Ljubljana 38.9 itd.

Moški juniorji: 1. Zelinka Martin, Centrala 50.2, Sadar Jaka, podružnica Ljubljana 51.7, 3. Leskovec Igor, podružnica Nova Gorica 52.6 itd.

Moški seniorji: 1. Kramžar Vlado, Centrala 54.1, Habjan Marjan, podružnica Kranj 55.8, 3. Zavašnik Lado Centrala 1:01.8 itd.

Rezultati ekipno v veleslalomu:

Ženske: 1. Podružnica Ljubljana, 2. Podružnica Kranj, 3. Centrala. Moški: 1. Centrala, 2. podružnica Ljubljana, 3. podružnica Kranj.

V teku je pri moških zmagal Pirc Tone, pri ženskah pa Zalokar Maruša, oba iz podružnice Kranj. Kranjska podružnica je bila tudi kot ekipa najuspešnejša.

Najboljši posamezniki so prejeli za uspešen nastop lepa priznanja, vse nastopajoče ekipe pa diplome za doseženo uvrstitev.

V. Š.

Priznanje za najbolj množično udeležbo na V. sindikalnem tekmovanju Ljubljane v veleslalomu so prejeli smučarji Saturnusa. Foto: L. S.

V. sindikalno tekmovanje Ljubljane v veleslalomu

V soboto, 16. marca 1974 je bilo na smučiščih Vitranca v Kranjski gori V. sindikalno tekmovanje Ljubljane v veleslalomu. Za to, najbolj množično tekmovanje v alpskem smučanju pri nas, se je prijavo kar 815 tekmovalcev iz 90 ljubljanskih TOZD. Ker je tekmovanje slavilo mali jubilej, bilo je že 5-krat, so vsi tekmovalci, ki so nastopili na vseh dosedanjih tekmovanjih, prejeli jubilejne značke, vsi ostali udeleženci pa po prihodu skozi cilj spominsko značko.

Organizator te množične prireditve na smučeh je bila KOMISLIJA ZA ŠPORT IN RE-

KREACIJO PRI MESTNEM SINDIKALNEM SVETU IN MESTNI ZVEZI ZA TELESNO KULTURO LJUBLJANA, ki je izvedbo zaupala TRIM servisu, SK Transturistu ter SK Novim

VSAKEMU KOLEKTIVU POČITNIŠKI DOM
ADRIA
Caravan
VSAKEMU DELAVCU POCENI DOPUST

narju. Tekmovanje je potekalo na 5 odlično pripravljenih progah. Za dobro organizacijo gre izvajalcem vsa pohvala. V imenu pokrovitelja MSS Ljubljana je tovariš Rudi Bregar izrekel čestitke in priznanja za doseže-

ne rezultate na področju množičnega smučanja ter podelil kolajne, diplome in pokale najbolj uspešnim tekmovalcem in tekmovalkam.

V imenu republiškega sveta Zveze sindikatov je tov. Malič Jože izročil kristalno vazo za najbolj množično udeležbo na vseh dosedanjih tekmovanjih. To priznanje je prejela smučarska sekcija Saturnus.

V skupni uvrstitvi pa so se najbolj odrezali Iskra Commerce, Emona, Iskra IEZE, Iskra RI, Slovenija ceste, Saturnus, Intertrade itd.

ŠMON JANEZ

TRGOVSKO GOSTINSKO PODJETJE

JELKA

61310 RIBNICA

ČESTITA VSEM OBČANOM
ZA OBČINSKI PRAZNIK
OBČINE RIBNICA
IN JIM ŽELI ŠE VELIKO
DELAVNIH USPEHOV!

● UNIVERSALE – KOLEKTIV, KI DOSEGA VEDNO BOLJŠE USPEHE

»Kakor si bomo postlali, tako bomo ležali...«

● Vetrovke, ki so postale že pojem zimske športne konfekcije ● Tradicija: izdelovanje slamninkov ● Problem zaposlenih žensk ● Za večjo kvaliteto, ne le za večjo proizvodnjo

Le malo je tovarn v Sloveniji, ki imajo tolikšno tradicijo in zabeležene tako lepe uspehe, kot tovarna UNIVERSALE, ki je s svojim razvojem v veliki meri vplivala tudi na razvoj občine Domžale.

Tovarna UNIVERSALE se je razvila iz enega prvih slamninkarskih obrtnih podjetij na Slovenskem. Ustanavljanje teh malih podjetij se je začelo okrog leta 1866, ko so avstrijski in italijanski industrialci sklenili postavljati svoje tovarne v Domžalah in v Mengšu. Tedaj je bilo odprtih več manjših obratov; nekatere teh so vodili celo slovenski podjetniki. V tovarnah je bilo zaposlenih veliko domačinov, malo pred prvo svetovno vojno je bilo v tej panogi zaposlenih že okrog 1000 Domžalčanov in okoličanov. Nova tovarna je zrasla leta 1908; od leta 1948 pa je menjala več lastnikov. Tega leta je postala tovarna splošno ljudsko premoženje z oznako: UNIVERSALE, tovarna klobukov in slamninkov. Do leta 1936 sta bili osnovni dejavnosti tovarne izdelovanje klobukov in slamninkov, po tem letu pa so začeli izdelovati še tulce. Od leta 1956 naprej so proizvodnjo v tovarni dopolnili z izdelki konfekcije.

Letno narede v UNIVERSALE približno 30 različnih vrst slamninkov, več kot 40 raz-

ličnih kap, 10 do 15 modelov klobukov in nekaj deset modelov izredno moderno in praktično krojenih vetrovk, ki so si pridobile že številne kupce doma in po svetu.

STARA DOMAČA OBRT

V Domžalah je bila nekdaj razvita stara domača obrt pletenja kit, iz katerih so domačini izdelovali slamnike. Z nastajanjem slamninkarske industrije je povpraševanje po kitah poraslo, kar je ugodno vplivalo na razvoj domače obrti, katere začetke zasledimo v naših krajih že v drugi polovici 18. stoletja. V šestdesetih letih devetnajstega stoletja se je način proizvodnje slamninkov povsem spremenil. Iz Italije so pripeljali v Domžale stiskalnice za oblikovanje slamninkov, kmalu zatem pa so začeli uporabljati tudi šivalne stroje v tovarnah.

Po statističnih podatkih trgovske in obrtne zbornice so leta 1880 izdelali v domžalskih in mengeških tovarnah slamninkov okrog milijon. Delo v slamninkarskih tovarnah je tedaj potekalo sezonsko, od septembra do aprila (junija). Delovni čas je trajal od 6. ure zjutraj do 7. zvečer, kasneje pa okrog deset ur. Plače so bile zelo nizke in so nenehno povzročale jezo med delavci, ki so večkrat stavkali.

Prva stavka je bila leta 1907, dve večji stavki delavk pa v letu 1922.

Zdaj so razmere v tovarni UNIVERSALE, kjer je zaposlenih okrog 530 delavcev, od tega kar 85 odstotkov žensk, povsem drugačne. Notranja organizacija in proizvodni proces sta urejena tako, da se delavci ne pritožujejo, saj velja v tovarni prva in glavna skrb delavcu. Rezultati, ki so jih lani zabeležili v tovarni, so dobri. Podjetje je uspelo ustvariti za 60 milijonov dinarjev bruto prometa in izločiti od tega kar 20 odstotkov sredstev za akumulacijo. Lani so bili povprečni osebni dohodki 2194 dinarjev, kar je bilo nad povprečnim mesečnim dohodkom delavcev v tekstilni industriji.

HOMOGEN KOLEKTIV

Veliko naporov in prizadevanj je bilo potrebnih, da je postala tovarna ena izmed tistih slovenskih tovarn, ki se lahko s svojo produktivnostjo meri s tovrstnimi tovarnami v Evropi. Njene glavne prednosti so: kvaliteta izdelkov, praktičnost in modnost modelov ter sorazmerno nizke cene, ki so sprejemljive za vsakega kupca.

Ko smo bili v tovarni UNIVERSALE, smo govorili o pro-

izvodnji, o razmerah v kolektivu, o načrtih. Prvi je o vsem spregovoril direktor tovarne UNIVERSALE Matija Svolfšek.

„V naši tovarni se ravnamo po načelu: kakor si bomo postlali, tako bomo ležali. Reči moram, da so vsi rezultati tovarne doseženi z naporom celotnega kolektiva, ki je izredno homogen in požrtvovalen. Nova tehnologija, ko smo jo uvedli v tovarni pred dvema letoma, pomeni izreden korak naprej. Zdaj imamo proizvodnjo urejeno po vrsti artiklov. Ne samo, da je to bolj sodobno in bolj enostavno, temveč omogoča večjo proizvodnjo. V letošnjem letu nameravamo še bolj posodobiti delovni proces, odločili smo se, da bodo vsa naša prizadevanja usmerjena predvsem v kvaliteto naših proizvodov in ne le v kvantitetno rast. Razume se, da bomo skušali še povečati izbor naših modelov in ponuditi kupcu vedno kaj novega.“

Uspešnost kreativnega oddelka tovarne UNIVERSALE so opazili tudi na lanskoletnem sejmu mode. Za vetrovke smo prejeli ljubljanskega zmajca, ki ga podeljujejo za najboljše izdelke. Žal, na letošnjem sejmu Moda 74 niso podeljevali nagrad za zimsko-športno konfekcijo. Menim, da so bili letošnji modeli še uspešnejše kreirani kot lanskoletni.“

ČIMVEČ ZA DELAVCE

Ko smo govorili o vlogi in pomembnosti sindikalne organizacije v tovarni, je povzel besedo predsednik osnovne sindikalne organizacije Marjan Breznik, ki je najprej dejal, da si tako sindikalna organizacija kot celoten kolektiv prizadevajo, da bi bili pogoji dela čim ugodnejši in da bi bil življenjski standard čimboljši.

„Vsako leto namenimo znatna sredstva za nakup stanovanj. V letošnjem letu smo dali v ta namen 865.000 dinarjev. Nova stanovanja so že razdeljena. V prihodnjem letu pa bomo dali v ta namen 1,06 milijona dinarjev. Razen tega prispevamo še sredstva v solidarnostni sklad.“

Skrbimo tudi za počitnice delavcev. Imamo dve počitniški

hišici v Izoli. To res ni dovolj za vse, nekaj pa le je. Letos bomo povečali število ležišč za tri nove enote. Za približno 25 novih ležišč smo namenili 700.000 dinarjev.

Zavedamo se, kako pomembna je zdrava prehrana za delavca. Zato smo sklenili odpreti v tovarni menzo, v kateri bodo imeli delavci dobro in poceni prehrano.

Kar zadeva vprašanje otroškega varstva, moram povedati, da imamo še težave, čeprav smo podpisniki družbenega dogovora o otroškem varstvu. UNIVERSALE ima veliko zaposlenih žensk; veliko jih dela v popoldanski izmeni. Te zamenjajo varstvo za otroka, saj v Domžalah ni vrta, ki bi imel vpeljeno tudi popoldansko varstvo.

Tudi za šport in rekreacijo skrbimo. Sodelujemo na sindikalnih igrah v naši občini in vsako leto na Tekstiliadi. Že v letošnjem letu pa nameravamo povečati svoje dejavnosti na tem področju. Zgradili bomo svoj športni park in uredili vse potrebno za čim uspešnejše rekreiranje delavcev.

Pri svojem delu nismo pozabili tudi na upokojeince. Za njihovo minulo delo se jim simbolično oddolžimo enkrat letno z denarnimi nagradami.“

INTERNI ČASOPIS

Kako deluje v tovarni UNIVERSALE aktiv Zveze komunistov in kakšno skrb posvečajo izobraževanju delavcev, nam je povedal predsednik zbora delovnih ljudi in sekretar osnovne organizacije Zveze komunistov Marjan Konjar:

„Naši delavci se nenehno udeležujejo raznih seminarjev, predavanj, tečajev za politično izobraževanje. Nekaj delavcev obiskuje politično šolo v Domžalah. Delo naše osnovne organizacije je po Titovem pismu močno oživelo. Vsi člani osnovne organizacije zdaj aktivno posegajo na razna področja, sodelujejo pri gospodarjenju tovarne itd. Sestanki, na katerih se odkrito lotevamo obravnavanja najrazličnejših problemov, ki so vezani na naš akcijski program, so običajno plodni.“

Če spregovorim še o izobraževanju, potem moram poudariti, da smo podpisniki družbenega dogovora o štipendiranju. Omogočamo vsakemu delavcu dopolnilno izobraževanje. Kljub temu pa bomo morali v prihodnje začeti še načrtneje obravnavati problematiko kadrov v tovarni in vlagati sredstva v izobraževanje tistih profilov, nam jih primanjkuje.“

Za večjo informiranost delavcev — do zdaj smo objavljali vsa aktualna novica in objave v oglasnih deskah, nameravamo že v maju začeti tiskati interni časopis. Le-ta naj bi delavce seznanjal z vsem, kar se v kolektivu dogaja, obravnaval delovne probleme, itd.“

ZAUSTAVITI STIHIJSKO PROIZVAJANJE

Izdelki tovarne UNIVERSALE so plod raziskav tržišč in skrbne ter načrtno pripravljene. Posebna kreatorška služba skrbi za sodobnost modelov in za njihovo prilagojenost našim razmeram in željam kupcev. Okrog 40 odstotkov je proizvodnje pokrival, 60 odstotkov pa izdelavo v tovarni vetrovk, 20 do 25 odstotkov proizvodnje gre na tuja tržišča, ostalo prodajo po Sloveniji in v drugih republikah. Tako kot v lanskem letu bodo tudi letos prodali veliko pokrival v Rusijo, razen tega pa še v Avstrijo, Nemčijo in v Češkoslovaško.

„V programu razvoja UNIVERSALE nimamo predvidenega združevanja z ostalimi tekstilnimi podjetji na domžalskem območju. Vseh pet tekstilnih proizvajalcev v Domžalah namreč preveč specifično usmerjenih, da bi bila kakršnokoli integracija možna. Zamisel o tesnejšem sodelovanju tekstilne industrije pa je vsekakor do brodošla, saj bo treba na tem področju še marsikaj narediti in urediti. Znano je namreč, da vsak v tekstilni industriji deluje, kar hoče. Če bi program izdelovalcev tekstilnih izdelkov in tekstila usklajevali na republiškem nivoju, bi si lahko oddelki marsikaj koristnega obdelali,“ nam je ob koncu dejal direktor Matija Svolfšek.

TA PROSTOR SMO OSTOPILI EKONOMSKI PROPAGANDI ZA TOVARNO UNIVERSALE IZ DOMŽAL